

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

100
Kil
50

ANSGARIUS

STOCKHOLM

SVENSKA MISSIONS-FÖRBUNDETS FÖRLAG

Fool.
Nat.
So

AMERICAN

AMERICAN

ANSGARIUS

ILLUSTRERAD MISSIONSKALENDER

UTGIVEN AV

SVENSKA MISSIONS-FÖRBUNDET

REDIGERAD AV

J. E. LUNDAHL

TJUGOFÖRSTA ÅRGÅNGEN 1926

SVENSKA MISSIONS-FÖRBUNDETS FÖRLAG,
STOCKHOLM C.

ANSGARIUS

II. FÖRSTÄMMELSER

SVENSKA TRYCKERIÄKTIEBOLAGET

STOCKHOLM

STOCKHOLM
SVENSKA TRYCKERIÄKTIEBOLAGET 1926.

*En julhälsning till missionens vänner
från
Svenska Missionsförbundet*

The following is a list of the
names of the persons who
were present at the meeting
held on the 1st of May 1881.

Ä R Ä V Ä R E G U D

AV

J. NYRÉN

D EN första tonen i den himmelska härskarans lovsång i Betlehemsängden vid Jesu födelse ägnades åt Gud och avsåg att ära och förhärliga hans namn i samband med det budskap ängeln nyss förkunnat för de av häpnad och förskräckelse slagna herdarna. I himmelen bland änglarnas otaliga skara hade denna Guds handling, utgivandet av Enfödde Sonen till människornas frälsning och alltings återställelse efter syndafallet, framkallat glädje och jubel till Guds ära. Det är tonerna från den himmelska världens lovsånger över Guds frälsning, som bäras ned till oss i syndens, sorgernas och dödens ängd för att framkalla hopp och förtröstan i våra hjärtan och lära oss förstå, att Gud tänker på oss i välbehag och vill giva oss frid.

Ära vare Gud! Kunde änglavärlden så gripas och hänföras, av vad som skedde, då den dock blott var åskådare av det stora verket, huru mycket mera borde icke vi människor bliva gripna därav, som äro föremål för och mottagare av Guds ousägliga gåva. Stort

är det att se en behjärtad, uppoffrande och modig handling, varigenom en människas liv räddas, men större är det att själv ha varit föremål för denna underbara hjälp. Åskådare och andra, som få höra där- om, kunna väl prisa räddaren för hans ädla handling, men ingen kan så av hjärtat ära honom som den räd- dade själv kan göra det. Möjligen förmår han ej i första ögonblicket fatta allt och instämma i jublet, men omsider höres hans röst klarare och mäktigare än andras.

Ära vare Gud! Den tonen från himlen är anslaget till julens lovsånger på jorden. Herdarna upptogo den och prisade och lovade Gud för allt vad de hörde och sågo. Simeon och Hanna instämde i lovsången, som blev allt starkare, då alla, som i Jerusalem väntade förlossning, deltog däri. Och i dag är den fulltonigare än någonsin, då Guds ära besjunges på mer än 800 språk och dialekter på jorden i den signade juletid.

Ära vare Gud! Så ljuder sången i varje av Guds kärlek berört och gripet hjärta, så går den fulltonig över läppar, som prisa hans namn. Intet är för en på- nyttfödd människa att jämföra med frälsningen i Je- sus Kristus, genom vilken vi bliva delaktiga av all den himmelska världens andliga välsignelse, av barnskap hos Gud och arvslott bland de heliga. Det glädjeäm- net lägger sången på våra läppar till och med i nat- tens mörka och tunga timmar. Det äger uti sig Guds segerkraft, som omsider undantränger allt mörker och

giver ett klart och fullkomligt dagsljus, alldeles som Kristus, rättfärdighetens sol, skingrade mörkret i en värld, över vilken töcken vilade.

Ära vare Gud! Så jublar familjen, då den i Jesu namn i den heliga natten samlas omkring den strålande julgranen, sjungande sina julpsalmer och läsande det gamla och dock alltid lika nya julevangeliet. Gud vare tack för hans utsägligt värdefulla gåva, den Enfödde Sonen, Barnet i Betlehemskrubban, genom vilket det eviga livet kom till världen! Gud vare tack för julens ande och stämning, genom vilken även familjekärleken kommer i svallning och utlöses i ömsesidiga gåvor och tacksamhetsbetygelser, varigenom hjärtana ännu mer närma sig varandra och knyts fastare tillsammans! Ära vare Gud! Genom julens gåva dragas vi närmare Gud och närmare varandra, så att vi i rikaste mått få känna den styrka kärleken allena kan giva.

Ära vare Gud! Så tonar sången även i den fattiges och lidandes boning. Under arbetets id och tillvarons många omsorger glömmes ofta den ensamme och lidande. Men när högtiden kommer, kallar kärleken och tacksamheten den mera lyckligt lottade till hans sida. Även den mest själviske förmår då icke motstå den uppfordran barmhärtigheten giver. Och så brinna ljusen även i den ensammes och lidandes tjäll, bordet är dukat av villiga händer och behoven för

högtiden fyllda. Julens glädje skall vederfaras allt folket, ingen är därvid undantagen eller bortglömd.

Ära vare Gud i höjden! Så mötas alla i denna från himlen givna lovsång, då vi i församlingens gemenskap sjunga:

Var hälsad, sköna morgonstund!

Ty det är morgon över världen med Jesu ankomst efter den långa och mörka, hopplösa natten, hopplös om ej löftenas strålände stjärna glimmat över densamma. Vid löftenas strålgans letade sig de gamla fromma fram på sin väg, dessa som icke utan oss kunde bliva fullkomnade. Men nu har dagen kommit, då rättfärdighetens sol uppgått med salighet under sina vingar. Nu besjunger den kristna församlingen denna härliga morgon med ljus och hopp och frid över jorden. Unga sjunga med de gamla för att giva ära åt Gud, som i trofasthet uppfyllt sitt löfte om Världsförsonaren och Förlossaren.

Ära vare Gud! Är du med i den skara, som i högtiden giver ära åt honom? Du svarar måhända, att du icke är det, icke heller kan det. Ditt samvete säger dig, att du ännu lever kvar i dina synder, en träl under dem, ehuru Förlossaren har kommit. Du är fridlös, ehuru evangelium bebådat frid även åt dig, huru fjärran du än är. Du kan emellertid ära Gud med att mottaga Jesus, din Frälsare, ty han söker dig. Du kan i din sjukdom söka honom som din läkare, i din okun-

nighet som din lärare och därmed ära honom och därmed även Fadern på allra bästa sätt. Den som hedrar Sonen, han hedrar ock Fadern. Så blir även ditt hjärta fyllt av glädje och ditt hem av den verkliga julfröjden, där sången till Guds ära ljuder. Då Gudslivet kom till jorden med Jesusbarnet, sjöng den himmelska härskaran: Ära vare Gud i höjden, och då Gudslivet når det enskilda människohjärtat genom Jesus, då börjar lovsången även där. Där syndernas förlåtelse är, där är ock liv och salighet.

Så må då julen bliva för oss alla en glädjens, sångens och jublets högtid! Ja, må den bliva det i högre grad än någonsin förr! Guds nåd är väldig över oss, Lovsång höves oss.

Ära vare Gud i höjden
Och frid på jorden
Bland människor
Till vilka Gud har behag.

ÖKENTÅGET.

Av VIKTOR MYRÉN.

Som ett silversnöre
ringlar sig mot randen
mänskoströmmens flöde
genom ökenlanden
Natten ligger dunkel,
ödesdjup och tiger
under himlens kupa,
där en stjärna stiger.

Drömmare de kallas
utav rövarskaror,
som med häpnad varsna,
huru nattens faror
vika — vilket under —
för de mänskösöner,
vilkas vapenrustning
blott är tro och böner.

Älska vi det goda,
o, så låt oss våga
mycket för att finna
sanningsljusets låga.
Friade från mörkret,
villorna och gruset,
kunna våra hjärtan
söka efter ljuset.

Ännu har det endast
lyst oss som en strimma
av en fjärrblå morgon
uti arlatimma.
Men vår famn är öppen
och vår hand vi räcka
emot morgonstjärnan,
där vår dag skall bräcka.

MISSIONEN OCH DEN KRISTNA KYRKAN I KINA

AV

S. M. FREDÉN

M ISSIONEN och den kinesiska kyrkan är ett ämne, som ej kan tillräckligt behandlas i en enda artikel, även om personliga förutsättningar skulle finnas. Men då min uppgift är att endast framlägga några synpunkter och framtidstankar om den kristna kyrkan i Kina samt missionens och kyrkans inbördes förhållanden, och då jag tror, att detta ämne intresserar våra uppoffrande missionsvänner, har jag tack-samt mottagit uppmaningen att skriva härom.

Kinesen är starkt religiöst betonad och icke så indifferent i fråga om religion, som han stundom beskylles för. Hans fientliga hållning gent emot kristendomen härledes icke från religiös indifferentism utan från hans antipati för allt, som verkar utländskt. Därtill kommer, att den kristna missionen i Kina har genom det stormaktsbeskydd, som den åtnjutit, kommit i en mycket oklar ställning till Kinas myndigheter. Detta har framkallat förhållanden, som vi senare tidens barn få lida för, förhållanden som gjort missionen mycket förfång ända från dess början. Särskilt gäller detta, att den kines, som övergick till kristendomen, i viss mån ställdes under en främmande makts

bägn och i fall av förföljelser åtnjöt dennas beskydd. Detta är icke sagt som ett klander över våra föregångare. Ty de handlade efter såsom det syntes dem vara bäst. Och då det gäller verkliga missionsoffer, stå de framför oss, den moderna tidens kinamissionärer, såsom riktiga hjältar.

Det har sagts, att buddhismen är i förhållande till Kina ursprungligen en utländsk religion. Det är sant. Men märkas bör, att den ej är västerländsk utan orientalisk. Detsamma kan ej sägas om kristendomen, som dock även utgått från Asien. Ty den har genom sin tusenåriga tillvaro i Europa fått en stark tillsats av västerländskt tänkande och forntida religionsformer, som för oss européer synas rent av såsom ett med kristendomen. Den tänkande och bildade kinesen, som ser kristendomen med österländska ögon, har dock upptäckt de främmande element, som kristendomen upptagit under sin långa hemortstid i Västerlandet.

Samfundsmission.

Varje missionär är barn av sin tid, av sin kyrka. Han för omedvetet med sig sin egen kyrkas livslust. Därtill kommer, att han har bibragts den uppfattningen, att trohet mot Kristus är liktydig med trohet mot hans egen kyrkas ordningar, bekännelse och riter. Trohet mot den sändande kyrkan har därför alltid inneburit i första hand att lojalt arbeta för att de nybildade församlingarna noggrant efterleva moderkyrkans gudstjänstformer, antaga dess riter och bekännelser. I de predikant- och prästseminarier, som missionerna upprättat i Kina, ha eleverna erhållit och er-

hålla såväl teoretisk som praktisk utbildning enligt dessa. Att det mesta härav skulle verka utländskt på de unga, har man föga tänkt på. Hela missionsarbetet med alla sina kyrkliga anordningar och religiösa livsyttringar har på kineserna verkat utländskt och främmande. Missionären däremot har glatt sig i den mån, som han sett framgång i sitt arbete att här uppbygga små församlingar, som varit trogna kopior av hans egen hemlandskyrka. Deputerade, som besökt fältet, ha prisat verket ju mer det liknat urbilden därhemma, ju mer dotterkyrkan burit sin moderkyrkas särdrag. Säger jag kanske för mycket? Ha vi inte i tal och skrift hört och sett allvarligt betonas, att vi skola uppbygga en »luthersk kyrka», en »metodistisk», »baptistisk» kyrka? Är det icke så, att statskyrkliga och icke statskyrkliga såväl lutherska som protestantiska episkopala kyrkor icke erkänna lågkyrkliga och frikyrkliga missionärer såsom likaberättigade med sig att träda inför altaret i deras kyrkor, att förvalta nådemedlen o. s. v.? Det må vara en ömtålig sak att vidröra. Men tiden har nu kommit för missionen i Kina, då denna sida i vårt missionsarbete må beröras. Kinas tänkande kristna ha redan tagit upp frågorna och ställt dem under debatt. De spörja och väl med rätta, varför de skola påtvingas den söndring, som råder bland occidentens kyrkor? Varför den kristna kyrkan i Kina skall splittras enligt västerländska metoder?

Att den lutherska kyrkan har andliga skatter att skänka den kinesiska kyrkan, skatter som den engelska episkopala kyrkan saknar, det tror jag för visso. Men den senare äger också rikedomar, som den

lutherska icke har. Sammalunda förhåller det sig beträffande hög- och lågkyrkorna och i övrigt skilda samfund. Om vi erkänna detta, skola vi se, att vi alla kunna samarbeta och erkänna varandra såsom likställda och att vi komplettera varandra och varandras arbete genom mångfalden av de nådegåvor, som blivit oss givna. Då blir det intet rum för sönderingens, översitteriets och ofördragsamhetens anda, då blir vårt arbete ett sannskyldigt missionsarbete med det sköna målet att i Kina uppbygga en enda Kristi kyrka. Det är just detta, som de kristna i Kina vänta av missionerna och deras sändebud.

Missionens ledareställning.

Frågan om vem som skall vara den högsta myndigheten på missionsfältet, kan synas lätt besvarad. Det har under gångna år ansetts självklart, att den skall ligga i händerna på den sändande kyrkan och handhas av en av denna därtill utsedd styrelse. Mig veterligt är det endast Kina Inland Missionen, som följt en annan metod. Den har nämligen förlagt den absoluta ledningen till missionsfältet.

För utomstående torde det vara svårt att fatta, vad det innebär, att högsta myndigheten innehaves av män, som bo tusentals mil från det arbetsfält, det gäller. I en missions början kan man ju tänka sig en sådan anordning, en sådan centralisering av makten. Men det vore övermänskligt begärt, att en hemstyrelse skulle kunna i fortsättningen så följa och känna verksamheten i dess mångskiftande detaljer, att den kunde dirigera arbetet och bestämma över försam-

lingarnas rörelsefrihet. Missionsverksamheten är i ett ständigt vardande. Den växlar för varje år.

De nationella rörelser, som under senare år uppstått, försvåra arbetet för dem, som inneha ledningen. Sitta då i hemstyrelsen personer, som ensidigt och opraktiskt vilja göra sina teorier gällande, så uppstå situationer och konflikter, som icke åstadkomma något gagneligt för verksamheten. Att sådant har hänt, därom kunna protokoll och sekretariat vittna. Ett enda enkelt ex. må givas. En mission i Kina brukade hålla sin årskonferens på vintern. Men detta befanns ur flera synpunkter vara opraktiskt. Den begärde av sin hemstyrelse att få förlägga tiden för konferensen till sommaren. Men styrelsen svarade nej, trots det att såväl församlingarna som missionärerna hade anfört starka skäl för en ändring. Dylika olägenheter kunna icke hävas genom skrivelser, näppeligen genom besök av deputerade, även om en bättre förståelse kan åstadkommas. Det är icke personerna utan systemet, som det är fel med. Detta är i högsta grad olämpligt och otidsenligt. Utvecklingen går ock med oemotståndlig makt mot målet att överlämna åt församlingarna och missionärerna på fältet att själva bära hela ansvaret för ledning och förvaltning.

Missionären och församlingsvården.

Missionären tituleras »pastor», varmed man angiver hans ställning såsom ämbetsman. I missionens första skede, då församlingar grundades och då inga för herdekallet utrustade kineser funnos i församlingen, var det en självklar sak, att missionären måste taga

församlingssvården i sina händer. Men att fortsätta därmed, även sedan det finnes personer av församlingens egna, som bättre kunna sköta det kallet än missionären, är icke välbetänkt. Frånsett det, att gåvorna äro mångahanda, så att en har herdegåvan, en annan evangelistgåvan, en tredje gåvan att styra, så

Pastorerna Björkdahl, Shih, Fredén och Hsu, vilka utarbetat den nya konstitutionen.

kan det sägas, att en kines kan vara bättre kompetent att vara församlingföreståndare än missionären. En utlänning, en missionär må vara aldrig så rikt utrustad som herde, så kan han icke så handhava församlingssvården, därför att han befinner sig i en sådan omgivning och arbetar under sådana förhållanden, att det överstiger de allra bästa krafter att kunna lyckas väl.

Att det mellan missionären och den kinesiska församlingen finnes ett område, där de båda aldrig ha mötts och icke heller komma att mötas, är ett faktum, som det icke går att förneka. Att det inom församlingen kan finnas en och annan person, med vilken missionären känner sig förtrogen och av vilken han ser sig förstådd och kan förstå, det är en glädje att kunna betyga. Men sådant tillhör undantagen, som endast bekräfta regeln. Det är icke olikheter i åsikter eller brist på gemensamma intressen, som vålla denna klyfta, utan det är rent etiska och nationella orsaker. Gemensamma kristliga ideal, kristen tro och riter kunna icke göra en kines till en svensk eller en svensk till en kines. Församlingen lyssnar till synes gärna till missionären och mottager hans undervisning med tacksamhet, men missionären är dock för den kristne kinesen en utlänning och hans röst är en främlings. Mången missionär har kämpat nobelt för att söka bygga bryggor, för att utjämna dessa olikheter. Men det måste ärligt erkännas, att ingen har ännu lyckats. Detta bevisas tydligen av den självständighetsrörelse, som under de senare åren uppstått inom de kristna församlingarna i Kina. Den ende möjliga pastorn för de kristna församlingarna måste vara en man av deras eget kött och blod. Detta är ju ock en självklar sak. Huru skulle det väl vara, om t. ex. Missionsförbundets församlingar skulle ledas av utlänningar och icke av svenskar? Det berättigade i den kinesiska kyrkans krav på självstyrelse inses mer och mer. Men detta är icke möjligt med mindre, än att den får kineser till pastorer. Önskligt hade varit, att detta beaktats av missionen på ett tidigare stadium. Församling-

arna hade då icke behövt göra sina krav härpå så kraftigt gällande. Missförstånd hade då kunnat undvikas, ävensom de svårigheter dessa ha medfört.

Flera orsaker finnas, varför missionerna och missionärerna ha gått så långsamt fram med att tillsätta kinesiska pastorer. Ett skäl har varit, att ledningen ansett, att den saknat personer, som kunnat bekläda denna post. Nekas kan icke, att detta skäl tyvärr haft fog för sig. Men vem bör klandras härför? Erfarenheten har visat, att kineserna icke stå västerlänningen efter i begåvning och ledareförmågor. Är då inte felet missionernas eget? Ha de gjort vad de kunnat för att i tid förse församlingarna med pastorer, tagna ur deras egna led? De flesta missionssällskap ha tydligen gjort sig skyldiga till en betänklig försummelse häri. De däremot, som från början gripit sig an med att utbilda predikanter och pastorer, befinna sig nu i en betydligt bättre ställning än de övriga.

En annan orsak till dröjsmålet är av ekonomisk art. En del missionssällskap och deras styrelser ha hållit på, att ingen församling kan få infödd pastor, förrän den kan svara för hans lön. Detta kan vid första påseendet synas rätt så riktigt. Men följderna av en sådan missionsmetod blir då den, att många svaga lokalförsamlingar icke kunna få en egen pastor på en lång tid framåt. Den förlust detta innebär för själva verksamheten, börjar mer och mer inses av dem, som förut hållit hårt på nämnda regel. Inom somliga missioner har man inga bestämda regler nedlagda, utan hänsyn tages till församlingens egen bärkraft. Inom Svenska Missionsförbundet gäller den principen, att församlingen skall bidra med en tredjedel av pas-

torns lön, om den skall få en infödd sådan. Men även en sådan jämförelsevis rimlig bestämmelse verkar åt två håll. Å ena sidan sporrar den till ökad offervillighet hos församlingen, men å andra sidan kan den vålla, att en person, som eljest borde ordinerats till pastor, förhindras under flera år, när det ej finnes en lokalförsamling stark nog att kunna åtaga sig den stadgeenliga delen av pastors lönen. Då är det utan tivel fullt lika så välbetänkt, att man tar hänsyn till varje församlings bärkraft, den må sen orka med mera eller mindre av lönen. Allt är ju i ett vardande ännu. Inga järnhårda regler böra nedläggas och tillämpas.

Ännu en orsak må nämnas. Då församlingarna ha grundlagts och uppbyggts av missionssällskapen och deras arbetare, har det synts dem helt naturligt, att ledningen och högsta myndigheten skulle ligga i deras händer. Missionärerna ha med få undantag instämt häri. Först under senare år har en motsatt uppfattning börjat göra sig gällande inom missionärskåren.

Att en missionär, som varit den förste att börja verksamhet på en plats, där grundlägga en församling, sedan fostra och vårda den såsom en fader sitt barn, kan känna det som ett offer att nu avstå från denna sin ledare- och fostraregärning, kunna vi förstå. Det blir så mycket vackrare, där en sådan i tjänsten mognad arbetare frivilligt och med glädje rent av söker påskynda, att församlingarna få självstyrelse.

Om en missionär, som kommer till en församling, där han ej nedlagt något som helst arbete, finner det vara i sin rätta ordning att överlåta ledningen åt församlingen, det är förklarligt. Han kan knappast tala

om att »lämna ifrån sig en ledning», som aldrig varit i hans händer. Det torde snarare för honom kännas såsom intrång på en annans område, då han kommer för att övertaga en församling och bli dess pastor och föreståndare, om församlingen icke där-
 förut beretts tillfälle att uttala sig för huruvida den ville kalla honom till sin församlingsföreståndare eller ej. Han kan verkligen ha anledning fråga sig själv, med vilken rätt, som han övertager församlingsvården och tar ledningen i sina händer, låt vara, att en Kinakonferens eller en hemstyrelse har givit honom förordnandet. Enligt min tanke äga numera varken konferenser eller hemstyrelser någon rätt att vara förmyndare för

Pastor Ko, avskild år 1926.

de kristna församlingarna i Kina. Makten att kalla pastor och tillsätta församlingsföreståndare tillkommer uteslutande församlingarna själva. Detta är en så allmänt erkänd princip, att den följes även inom de svenska statskyrkoförsamlingarna. Undantag härifrån gö-

ra visserligen t. ex. de patronella. Men missionssällskapen och missionärskonferenserna ha ingen som helst patronatsrätt över de kristna lokalförsamlingarna i Kina. Ju förr sällskapen och konferenserna besinna detta, desto bättre för alla parterna. Den kyrkliga myndighet, en missionär utövar i en församling, skall först ha överlåtits till honom av just den församling, han blivit satt till att tjäna och vårda.

Stationsföreståndarens ställning såsom sitt sällskaps ekonomiska ombud och dess förvaltare är en annan än församlingsföreståndarens. Han bör därför tillsättas av den myndighet, som är representerad i och genom missionärskåren.

Missionssällskapen och deras egendomar på missionsfälten.

Ehuru detta är en fråga, som är rätt så vanskelig att yttra sig över, kunna vi dock icke gå den helt förbi. Erfarenheten har redan visat, att det går lättare att med församlingarna ordna de kyrkliga relationerna än de ekonomiska. Detta är vad man kunnat vänta. Rent ekonomiskt sett är det högst få församlingar, som mäktat övertaga de kyrkor, skolor och sjukhus, som missionärerna ha uppfört. Några framställningar härom ha ej heller gjorts annat än möjligen av personer, som ej stå i ansvarsställning och då i agitations-syfte. Sådant tar en missionär lugnt. Missionssällskapet och missionsvännerna böra göra sammanlunda.

En fråga, som träder i förgrunden för missionerna, är den om själva grundprincipen för äganderätten av egendomar och andra tillhörigheter, inköpta för

missionens medel. Skola dessa tillhöra sällskapet för evärdlig tid? Om så är, då kan sällskapet, när det så finner tiden vara inne, avyttra dessa och t. ex. återbördä medlen till hemförsamlingen. Men är det så, att missionssällskapet endast besitter en legal äganderätt över en egendom, varav en annan skall åtnjuta förmånerna, då är frågan vem denne andre är. Befinnes det, att denne är den kristna församlingen på platsen, då är sällskapet endast en förvaltare av anförtrodda medel, tills den dag kommer, när ägaren själv blir myndig att övertaga förvaltningen. Det är väl så, att missionens vänner ha givit sina gåvor till missionsverksamheten i främmande land för att där uppbygga en Guds församling, som en dag blir mogen och bärkraftig nog att själv övertaga det arbete, som så börjats ibland dem. Vad som givits, skall då tillhöra denna församling. Detta betraktelsesätt har jag redan sett i handling hos en och annan mission här i Kina. Att en lösning av det ekonomiska problemet icke kommer att ske efter samma principer, då det gäller kyrkor och kapell, som då det blir fråga om skolor och sjukhus, torde vi kunna taga för givet. Men jag hörde dock förlidet år en läkare för ett stort sjukhus, tillhörande en amerikansk mission, säga, att de hade uppfört detta sjukhus i hopp om att den dag skulle komma, då de finge överlåta det till de församlingar, som funnos inom deras samfund. Att dessa ord voro hans fullaste allvar, behöver väl ej bestyrkas. De sades vid en större fest i närvaro av ett betydande antal kineser.

Det är ej utan fruktan, som jag vidrört denna vitalfråga. Det är en fara, att vår missionsverksamhet

uppbäres av för litet verklig missionskunskap och för mycket av känslöstämning jämte personlighetsintresse. Där så är förhållandet, saknas den andliga mognad, som förmår att rätt bedöma frågor sådana som denna. Följden kan då bli, att det förut så varma intresset avkyles och offerviljan slappas. Men där en klar missionskänedom uppbär givandet, där man arbetar på att bygga upp en självständig Kristi församling, där man ock beräknar att i fortsättningen följa denna med all behövlig hjälp liksom föräldrar stödja sina egna barn, *där* åtföljes det pekuniära offret av en andlig gåva, *där* uteblir inte detta, utan en sådan missionsvän gläder sig över frukterna och fortsätter med samma glädje att giva till sina andliga barn i Kina. Ty det är för visso ett lika starkt uttryck för sann missionskärlek att t. ex. till en svag kristen församling i Kina giva en gåva för att uppföra en kyrka, som det en gång var att giva till uppförandet av en bostad åt den svenske missionären därstädes, eller att giva till hjälp åt en infödd pastors avlöning som till den svenske missionärens underhåll.

Självstyrelse.

Kinas kristna eller rättare den kristna kyrkan i Kina påminner om ungdomen i övergångsåren. Självkänslan har vaknat och den vill bestämma över sig själv. Om den till synes skulle lida av väl stark självöverskattning, så må detta endast räknas som ett tecken på normal tillväxt, även om vi skulle vilja kalla det för en otillbörlig strävan att göra sig oberoende av en faderlig myndighet.

Missionärens ställning under dessa övergångsår kommer ingalunda att bli lätt. Å ena sidan står han som ansvarig inför sin hemstyrelse och hemförsamlingarna för förvaltningen av anförtrodda medel och för att verksamheten må troget fortgå i de en gång utlagda banorna. Å andra sidan måste han söka ett fastare samarbete med kyrkan här ute, överlämna åt henne ett större och större ansvar, medgiva större och större rätt till självstyrelse, med ett ord förbereda den dag, då hela ansvaret av verksamheten och församlingsvården kan överlämnas till församlingen. Under denna övergångstid kommer åtskilligt att hända, som hemförsamlingarna och missionsstyrelserna säkerligen icke hade beräknat. Vi ha redan bevittnat sådant. Det är just detta, som prövar den inre halten av vår missionskärlek, som lägger våra missionsmotiv på vågen för att se, om de hålla måttet. Huru länge vi komma att befinna oss i vad jag skulle vilja kalla Kinamissionens andra tidsperiod, kan ingen förutsäga. Men för min del tror jag, att det icke blir så synnerligen många år. Utvecklingen går fort även i Kina. Det gäller därför för oss missionärer och våra hemstyrelser för att ej säga hela den sändande kyrkan att göra allt vad vi kunna för att underlätta övergången till den tredje perioden, målet med all sund mission: att uppbygga självstyrande, självunderhållande och självutbredande kyrkor på missionsfälten. Missionerna ha då lämnat hela ledningen åt den kinesiska kyrkan. Den ensam bär ansvaret för sina gärningar. Missionärerna, som ännu äro kvar, bära endast det ansvar, som deras ställning såsom församlingsmedlemmar ålägger

dem jämte det ämbete, som de mottagit av den kinesiska kyrkan själv.

Att detta är missionens mål, därom råda inga större meningsskiljaktigheter inom ledande missionskretsar. Men det blir genast annorlunda, då vi skola skrida från ord till handling. Så länge det bara är fråga om att i tal och skrift diskutera principerna, då kunna många visa stor förståelse. Det innebär ju ingen större självuppgivelse. Även inom missionärskåren råda vitt skilda tankar om tiden nu kan vara mogen eller ej för att giva åt den kinesiska kyrkan den självständighet, som hon redan begärt. Somliga missionärer anse, att vi redan kommit in i den tredje tidsperioden. De vilja därför utan vidare överlämna all verksamhet åt församlingarna och ställa sig själva under deras överhöghet. Somliga missionärer däremot mena, att den kinesiska kyrkan ännu har en lång väg att gå, innan hon är vuxen en sådan hög uppgift. Man är ense om principerna men icke om tiden för deras tillämpning. För min del tror jag, att vi skola giva kineserna mer och mer inflytande på ledningen. Låta dem få tillfälle att växa in i ansvaret och så få erfarenhet att leda. Men det innebär då, att kinesiska pastorer väljas av församlingarna till att bekläda poster, som missionärerna förut innehåft. Missionären får på det viset en kines över sig. Han är varken den självskrivne eller den av Kinakonferensen tillsatte, utan om han får någon särskild kallelse i församlingen, då överlämnas den till honom av församlingen själv genom val.

Inom vår egen mission ha vi sedan 1924 infört en betydande självstyrelse. Så t. ex. är ingen missio-

när självskrivnen medlem i lokalförsamlingens styrelse. Styrelsens alla medlemmar utses genom val på församlingens årsmöte. Till ordförande i styrelsen kan församlingen välja en kines, om den vill. Konstitutionen ger rum för detta. I distriktsstyrelsen, som består av åtta medlemmar, äro stationsföreståndare och församlingsföreståndare däremot självskrivna medlemmar. Distriktsstyrelsen för Wuchangdistriktet har två missionärer och sex kineser, valda vid distriktets årsmöte.

Kinakonferensen (missionärernas konferens) väljer inom sig ett Missionsråd på tre medlemmar. Församlingarnas Generalkonferens väljer inom sig ett Arbetsutskott på åtta medlemmar enligt förslag från distriktets årsmöten (en för varje distrikt). Missionsrådets och Arbetsutskottets medlemmar utgöra tillsammans en Samarbetskommitté, som är föreningsbandet mellan de båda konferenserna. Enligt vår konstitution är ordföranden i Missionsrådet självskrivnen ordförande i Samarbetskommittén. Ordföranden i Arbetsutskottet är vice ordförande, sekreteraren i Missionsrådet är svensk sekreterare och Arbetsutskottets sekreterare är kinesisk sekreterare i Samarbetskommittén. Ett förslag är redan väckt om ändring beträffande ordförandeposten i Samarbetskommittén, att härtill bör utses en kines. I den mån våra församlingar komma att få än mera inflytande på ledningen av vårt arbete, blir det säkerligen en ny bestämmelse angående tillsättande av medlemmar i Missionsrådet. Kinesernas Generalkonferens kommer då att begära att få ett ord med även här, såsom att Generalkonferensen nominerar och Kinakonferensen en-

dast stadfäster nominationen. Kinakonferensens befogenhet kommer att bli mindre och mindre med åren, tills den endast blir ett slags privat sammanträde missionärerna emellan. Alla ärenden rörande verksamheten, stationering av i verksamheten anställda såväl kineser som svenskar, ekonomien, byggnadsfrågor etc. komma då att avhandlas i Generalkonferensen, som blir högsta myndigheten inom det Kinesiska Missionsförbundet, därest icke detta kommer att gå upp i en större sammanslutning av flera andra denominationer.

Enligt stadgarna för vår Kinamission väljer Kinakonferensen årligen stations- och församlingsföreståndare. Ett förslag om ändring beträffande val av församlingsföreståndare kommer att behandlas på detta års Kinakonferens: »Församlingsföreståndare och vice föreståndare väljas av Distriktsmötet på förslag av Distriktsstyrelsen. Valbar är såväl kinesisk som svensk pastor». Vinner detta förslag, såsom jag hoppas, Kinakonferensens godkännande, har den därmed överlämnat befogenheten att tillsätta församlingsföreståndare helt och hållet åt församlingarna.

I alla av kineser och svenskar tillsatta kommittéer och styrelser äro kineserna i majoriteten. Utslagsrösten är deras. Våra lägre skolor liksom högre stå under sammansatt ledning. Över medel, insamlade av församlingarna, har Kinakonferensen ingen beslutanderätt. Vår hemstyrelse ej heller. Inom Wuchangdistriktet insamlades förlidet år kr. 5,346:—. Därtill kommer kr. 430:— såsom andra inkomster. Dessa penningar gingo till verksamheten enligt lokalförsamlingarnas och Distriktsstyrelsens beslut. Vi missionärer bestämde icke däröver mer än att deltaga i för-

handlingarna och besluten genom röstning. Med få undantag har vår Kinakonferens redan överlåtit åt församlingarna och deras valda styrelser, kommittéer och Generalkonferens ansvaret och beslutanderätten rörande verksamheten. Detta har skett under de sista åren. Vi ha ännu inte hunnit samla så mycken erfarenhet. Men av vad vi sett, kunna vi lugnt fortgå på den nu inslagna vägen. Utvecklingen går i rätt riktning. Om misstag komma att göras av våra kineser, så vad mer? Sådana ha vi missionärer och den sändande kyrkan med sin hemstyrelse även gjort.

Självunderhåll.

Det fanns en tid, då missionssällskapen höllo på den principen, att självstyrelse skulle medgivas endast i den mån församlingarna kunde ikläda sig ansvaret för verksamhetens ekonomi. Men denna princip, huru förnuftig den än ter sig teoretiskt sett, verkar dock icke enande utan särskiljande i praktiken. Sammanhållningen bevaras bäst, om vi fortgå, såsom vi börjat, med att låta församlingarna mer och mer axla ansvaret för hela verksamheten, oavsett huru mycket de förmå att påtaga sig av utgifterna för densamma. Själva känslan av ansvar väcker till liv en större offervillighet, då ett kvarhållande i omyndighetsförhållande gent emot missionen väcker missnöje och irritation. Förtroende till en människa hjälper henne moraliskt framåt, då misstro rent av kan egga till överträdelse. Vår uppgift är att hjälpa och ej stjälp de svaga församlingarna i Kina.

I missionssyfte har en omfattning och ekonomiskt krävande verksamhet upptagits, såsom prediko- och

evangelistverksamhet, skol- och läkaremission. Ett antal kineser ha av missionerna anställts och av dem avlönats. De bära ock ansvaret för allt detta. Erinras må, att en stor del av denna mångartade verksamhet har upptagits under en tid, då det antingen inte fanns några församlingar alls eller endast små svaga sådana. I de flesta fallen påbörjades det ena eller det andra arbetet utan att någon särskild hemställan därom först gjordes till de kristna. Det kunde på den tiden icke bli tal om att göra dem ansvariga för ekonomien. Det måste hållas i minne, att den verksamhet, som är, har huvudsakligen upptagits och drivits av här arbetande missionssällskap. Om ett eller annat sällskap skulle ha påbörjat mera än det orkar med, så kan det icke därför söka draga sig undan ansvaret genom att t. ex. till församlingarna säga, att om de icke övertaga utgifterna för densamma, då får den läggas ned. Sådant vore en oklok, ja, okristlig missionsmetod. Det skulle leda till att mycken verksamhet, som kostat missionerna stora offer av människoliv och penningar, komme att nedläggas, då den kristna kyrkan i Kina icke så på en gång kunde ikläda sig ansvaret för en så stor verksamhet, som andra i sin nitälskan satt i gång. En dylik avslutning på en välsignelserik verksamhet ha våra hänsovna uppoffrande missionsmän helt visst icke tänkt sig. Församlingarna i Kina äro den sändande kyrkans andliga barn. Det missionsarbete, som här bedrives, är samma kyrkas eget arbete. Hon varken kan eller kommer därför att undandraga sig det andliga och ekonomiska ansvaret för sina egna barn. Därtill älskar hon dem för mycket.

Ett ord i frågan om huru anslagen hemifrån lämpligast böra förvaltas. På fältet bör ett särskilt ekonomiråd utses, därav två tredjedelar böra vara kineser. Detta råd skall vara ansvarigt inför församlingarnas Generalkonferens för sin förvaltning. Alla anslag bestämmas av denna konferens och icke såsom nu av Kinakonferensen. De svenska medlemmarna i ekonomirådet utgöra en tillräcklig garanti för medlens rätta användning. Generalkonferensen bör få samma befogenhet att förvalta missionens penningar, som Kinakonferensen nu har.

Missionärernas avlöningar, utgifter för deras resor, läkarevård, underhållet av deras bostäder och andra utgifter, som äro just för dem, kunna antingen förvaltas av en missionärernas konferens eller av en finanskommitté, vald av missionärerna själva. Ty det, som rör deras personliga anslag från sällskapet, skall icke läggas under den kinesiska kyrkans förvaltning, icke ens då, när missionärerna med hänsyn till sin verksamhet har ställts under kyrkans myndighet.

Missionen komme att fortfarande stödja verksamheten, fastän den härute övertagits av församlingarna. Det bleve då ett gemensamt arbete, där man icke komme att tala om »deras och vårt», utan endast säga »vårt». I den mån församlingarna själva kunde övertaga utgifterna för verksamheten, finge missionen antingen minska sina anslag eller hjälpa församlingarna att upptaga något nytt arbete. Det bleve något rent idealiskt. Men ej blott det, utan det komme att tillföra hemförsamlingarna en förut ej erfaren andlig välsignelse. Om något vore ägnat att lösa rasproblemet, vore väl detta ett säkert medel. Kristi kärlek och hans

ande, uppenbarad i en osjälvisk, förbrödande missionsgärning släktena igenom, är mäktig nog att giva de färgade folken den likställighet med de vita, som de nu begära.

Själutbredelse.

Över detta ämne kan jag fatta mig kort. Ty det börjar nu bli ett erkänt faktum, att kinesen är bäst skickad att missionera bland kineserna. Han är ett med sitt folk. Han har en ingång till deras hjärtan och förstånd, som ingen missionär någonsin kan få. De bästa predikningar, som jag hört på kinesiska, ha hållits av kineser. De bästa anföranden, jag hört i diskussioner och sammanträden, ha ock hållits av kineser. Vid doktor John R. Motts konferens i Shanghai i januari detta år voro de mest erfarna och begåvade engelska, amerikanska och tyska missionärer närvarande. Flera av dem höllo synnerligt sakliga anföranden. Men intet av dem gick upp mot somliga, som höllos av kinesiska delegater. Jag har hört och sett mången styv ordförande leda konferenser både i Sverige och Kina, men ingen har enligt min tanke överträffat doktor Cheng, som varit i Sverige, eller doktor Yui. Sant är, att dessa båda fått en utbildning såsom få kineser. De missioner, som togo sig an dem, ha fått rik belöning för sin gärning. De visa dock vad kinesen förmår.

Här är icke platsen att ingå på en kritik av gångna tiders missionsmetoder, såsom huru man sökt anställa missionärer att utföra ett arbete, för vilket kinesen varit bättre skickad, eller huru man försummat att i tid förse den kinesiska kyrkan med väl utbildade in-

födda arbetare. Dock ha icke alla missioner visat samma brist på framsynthet. De, som på ett tidigt stadium öppnade predikant- och lärareseminarier samt teologiska högsolor, de kunna nu glädja sig åt, att de ha män och kvinnor, vuxna de nya uppgifter, som självständighetsrörelsen pålägger församlingarna.

Såsom evangelister att tala till rena hedningar eller att leda väckelsemöten kunna kineserna ställas vid de bästa missionärer i samma arbete. Ja, de överträffa missionärerna. Ha vi icke i vår egen mission en pastor Marcus Cheng, en evangelist fröken Li, vilka utföra ett arbete, som ingen av oss kan göra lika bra? Säkert är, att vår verksamhet skulle ha varit betydligt längre kommen, om vi från början haft blick för att utbilda begåvade och för verksamheten lämpliga män och kvinnor. Såväl pastor Cheng som fröken Li ha fått sin förnämsta utbildning i andra missioners skolor än våra egna. Vi tacka Gud för att möjlighet därtill fanns. Men i stället för att endast tala om två, borde vi väl kunnat få tala om 20 sådana män och kvinnor i vårt arbete.

Kinas Inre Missionssällskap visar, att Kinas kristna känna ansvaret för sitt folks förande till kristen tro och att de ock vilja sätta handen till plogen och arbeta. Säkert är, att om Kina en gång skall komma under kristendomens hela inflytande, då sker detta icke genom utlänningarnas predikoverksamhet utan genom församlingarnas egna söner och döttrar. Men vi, som hjälpt dem att börja, vi skola ock i fortsättningen ge dem all den hjälp vi kunna i deras krävande arbete. Vi skola stå vid deras sida såsom bröder i Kristus, ett med dem i deras gärning.

Under hopp om att ej bliva missförstådd skulle jag vilja likna missionerna vid byggnadsställningar. De äro icke själva byggnaden. Men de äro outhärliga för verkets utförande. När det är avslutat, då tagas de ned. Verket är icke avslutat ännu. Missionerna ha ännu mycket arbete att utföra i Kina. Så långt jag kunnat följa självständighetsrörelsen inom den kinesiska kyrkan, har jag icke förnummit, att den anser tiden vara inne för missionärerna att draga sig tillbaka. Tvärtom har jag av ledande män och kvinnor gång efter annan hört med allvar betonas, att de ännu för lång tid framåt behöva oss. Men det må erkännas, att deras tanke icke är, att missionärens ställning skall vara ledarens. Deras mening är, att missionären liksom all den övriga hjälp, som kommer från den sändande kyrkan, skall underordnas den ledning, som den kinesiska kyrkan själv har. Allt skall förenas i en enda organisation. Därmed menas icke en enda hela landet omfattande enhetlig ledning, utan en för den eller de församlingar, som sammanslutit sig till gemensam kyrklig organisation.

Den stora enhetstanken, en enda kristen kyrka i Kina, kommer tyvärr ej att förverkligas i en hast. Kanske aldrig. Men man skulle kunna hoppas på sammanslutningar av lutherska, baptistiska, högkyrkliga och lågkyrkliga, oavsett från vilken nationell kyrka de stamma. Om Kinas kristna kunde giva världen ett föredöme på huru de kristna kunna bliva ett även i yttre avseende, så vore det ett av kristendomens märkligaste underverk. Men det kan icke ske, så länge missionerna ha inflytande på ledningen i församlingarna. Det vore för mycket begärt, att de olika kyrkor-

na, som i sina hemländer mer och mindre öppet bekämpa varandra, här skulle kunna enas till en enda allmännelig kyrka. Även detta beror ytterst på missionerna och deras sändebud här. Äro de männe medvetna om sitt stora ansvar?

En »inhemsk kyrka» har blivit ett slagord. Strängt taget kan ingen annan kyrka än den judekristna med rätta bära namnet *inhemsk*. Ordet är därför delvis vilseledande. Men om därmed menas en kyrka, som växer upp inom den kinesiska nationen, frigjord från utländsk styrelsekontroll och trycket av främmande kyrkors teologi, kyrkoförfattningar, gudstjänstordningar och bekännelser, en kyrka, som återspeglar, vad som är säreget för det äktreligiösa livet i Kina, som gjuter det kristliga livet i former, som verka inhemska på kineserna, då äger ordet sitt berättigande. Det är ock vad tänkande kristna kineser mena med ordet »inhemsk kyrka».

Missionsföreståndare E. J. Ekman sade en gång under en föreläsning i missionshistoria på Missionsskolan: »Eder uppgift, som gå ut som missionärer, är icke att organisera svenska kyrkor eller samfund, utan eder uppgift är att söka grundlägga församlingar, som kunna helt inramas i folkets eget liv och samhällsskick.» Dessa ord ha väglett mig under mitt arbete som missionär. Ty huru samfundstrogen jag än velat vara, så har det dock stått klart för mig, att min uppgift varit högre än att blott organisera församlingar, som varit trogna kopior av Svenska Missionsförbundet. En kinesisk kristen kyrka i Kina måste vara det höga mål vi alla syfta till, offra för och hoppas på.

KONGOFOLKETS FRÅMTID

AV

SÄM HEDE

V I ha anledning att med undran fråga, vad som en gång skall bliva av kongofolket? Har det någon framtid alls? Är det i likhet med Amerikas indianer och Australiens negerfolk dömt att av starkare inkräktare trängas undan, tills det, utan all betydelse för landet i stort, för en ömkansvärd tillvaro i dess mest ogästvänliga trakter? I så fall är den kristna missionens uppgift i Afrika tämligen enkel, den har då att liksom giva ett döende folk den sista smörjelsen.

Man har haft anledning att frukta det värsta. Sprit, slavhandel i antik form och tvångsarbete i modern form jämte veneriska sjukdomar ha degenererat befolkningen å breda sträckor efter kusten, under det att sömnsjuka och andra farsoter ha ödelagt stora sträckor av det inre av landet. Beröringen med de vita synes ej ha stärkt de svartas motståndskraft utan i stället försvagat den. Unga svarta visade sig läraktiga i skolorna, men de stannade snart i utvecklingen, som äldre saknade de ofta moralisk ryggrad, och hela deras liv blottade en betänklig fattigdom på alla slags initiativ.

Detta var det väsentliga, som många sågo hos Kongos folk. Men därtill kom, att många av Europas le-

Skolgossar i arbete.

dande finansmän och politici, påverkade av tidens teorier, att endast de starka hade rätt att leva, ansågo den vita rasen ha full rätt att exploatera den svagare svarta rasen och dess land, då de vitas intresse så fordrade. Det var i en stämning, alstrad av sådana idéer, som många av de stora europeiska kolonierna i Afrika kommo till, att börja med under namn av »protektorat», skyddsområden.

Alltför mycket av den andan lever ännu kvar och är verksam. En nyligen utkommen katolsk missionsbok, »De inföddas strävanden», anför ur en sydafrikansk jordbrukstidning följande: »Den förnämsta skillnaden mellan de svarta och européerna är avgjord i huvudskälens utveckling och i de ärvda anlagen. Naturen har tydligt nog visat, att de svartas plats är bland skogsarbetarna och vattenbärarna.» Eller för att ta ett citat ur en kolonialtidning: »Den svarte behöver, han och hans efterkommande, minst tre hundra år för att komma fram till vår förståndsutveckling. Under tiden bereder jag vägen för honom genom att lära honom arbeta, men jag river ej upp den genom att göra honom till en halvtok, som alla svarta bli, som kunna läsa, skriva och räkna.»

Då vi studera en fråga sådan som den om Kongo-folkets framtid, få vi ej glömma, att många av dem som genom sin ställning utöva ett stort inflytande på de svarta, ha just sådana tankar om dem, som de nyss citerade. Men vi måste söka förstå även dem. Det ligger så nära till hands att döma slika ord endast som uttryck för råhet och hjärtlöshet. Sagesmännen äro dock ej alltid så dåliga, som det låter. De kunna vara hjälpsamma mot de svarta och behandla dem väl.

Men inte heller må man tro, att uttrycken äro grundade på djupa studier och vetenskapliga fakta. Det där om huvudskålens bildning och dess betydelse har troligen ännu ej fått sin slutgiltiga förklaring. Föraktet och hatet raserna emellan har alltid, som Mr. Oldham påvisat i sin bok om rasproblemet, en moralisk eller ekonomisk grund. Den vite plantageägaren och affärs-

Brödbakning.

mannen i Afrika, som använder okunniga svarta som arbetare, fruktar, att det betyder ökade produktionskostnader och följaktligen mindre vinst för honom, om de svarta få skolbildning. Den kristna missionen ställes här inför stora svårigheter.

Men i våra dagar höras ock andra röster. En stor förändring håller på att äga rum både i uppskattningen av de svarta och i fråga om uppfattningen av de vitas förhållande till dem. »Kolonisationen kan för-

svaras endast då den länder till den infödda befolkningens fromma», yttrades det nyligen i Belgiens huvudstad. »Jämsides med det ekonomiska uppsvinget måste ske ett moraliskt höjande och förbättrande av de inföddas villkor.» Det finns nu affärsföretag med stark humanitär ledning. Missionärerna ha trott på och sett de svartas utvecklingsmöjligheter, men de ha endast nått en begränsad publik och de ha beskyllts för att låta sig ledas av sentimentala hänsyn och därför verklighetsfrämmande och opraktiska. Men då en helt världslig affärsman-journalist säger: Jag hoppas, att mina enkla kåserier skola i mina läsares hjärtan skapa något av den sympati, som handeln med de svarta skapat i mitt. Att känna dem är att älska dem», så säger han intet nytt, men hans ord är ett symptom, ett tecken till att sanningen om de svarta även skall segra till sist.

Frågan, vad det skulle bli av den svarte mannen, står dock obesvarad, och ingen människa kan ännu fullt besvara den. Hans forntid synes ha varit lika mörk som hans hudfärg, och i hans tro lurade mörkrets makter på hans stig. Mörk var den magi, varmed han sökte skydda sig för nattens fador.

Är hans framtid lika mörk?

Vi vilja ej tro det, och vi ha skäl för vår tro. Tusenden av Kongos och Afrikas barn ha lagt sina händer i Guds och anförtrött sin framtid åt den Allsmäktige. Ingen har ännu kunnat utforska, vad detta betyder för ett folk, vars sinne är så väl förberett att låta leda sig av det andliga och osynliga. Att det verkat omskapande i enskildas liv, det ha vi sett.

Kristi evangelium visar den svarte, att han ej är de-

Tilverkning av fiskredskap.

moners och onda andars lättfångna byte, utan han har en kärleksfull Fader i himmelen, som leder hans öden. Detta befriar honom från den fruktan, som kanske är den förnämsta orsaken till hans efterblivenhet.

Den kristna missionen är dock ej den ende välgöraren mot de svarta. Många av de stora civiliserade staterna hysa ett livligt intresse för de svartas lycka och förkovran i sitt eget land, och många av dess ädlaste söner anse det värt att arbeta och lida för deras väl. Den nutida läkareverksamheten visar den svarte, att han med naturliga medel ofta kan värja sig mot pest och olyckor, och den strävar att ställa vetenskapens yppersta resultat och bästa resurser till hans tjänst. Handel och industri ha redan givit den svarte en viktig plats i mänsklighetens stora hushåll och därmed räddat honom från den isolering, som förhindrar allt framåtskridande. Låt vara, att motivet ofta är krasst materialistiskt beräkande: det att skaffa arbetskraft åt de vitas kolonisation, handel och industri, det verkar dock frigörande på den svarte och väcker hans möjligheter till liv.

»Möjligheter» till vad? Det är som det gått i blodet hos somliga förkämpar för den vita, erkännerligen den germanska, rasens överlägsenhet framför andra raser, att de svartas utvecklingsmöjligheter äro starkt begränsade. Motiveringen är enkel nog. De kunna tänka sig asiater som världens härskare men aldrig svarta från Afrika. Och därmed anses saken bevisad. »Den svarte är född med slavmärket på sin panna.»

Det medges villigt, att de svarta i allmänhet ännu ej äro mogna att regerera sig själva än mindre andra. Vem kan begära det, då de knappt ännu kommit ur

barbariet? Kongos, ja största delen av Afrikas politiska och ekonomiska liv är dock redan så intimt sammanvävt med Europas, att en upplösning ej kan tänkas utan stor ödeläggelse på båda sidor. Det tropiska Afrika har genom sina naturtillgångar blivit det förrådshus, som Europa behöver, och det har kunnat utnyttjas, tack vare de vitas skicklighet och energi. Men då vita där ej stått ut med långa perioder och tungt arbete, har det ej heller kunnat ske utan de svartas arbetskraft. Och äro vi kristna, så bör slav- eller tjänaremärket, varhelst vi tycka oss se det, minna oss om vår Mästare, som sade, att »störst är den som tjänar». Inte har den överlägsenhet, varöver vi äro så stolta, bringat världen enbart välsignelse. Tvärtom kan det vara sant, vad Mr. Oldham anför i förut citerade bok, »att den nordiska rasen med sin fallenhet för ledarskap och strid är en fara för civilisationen».

Vid tanken på här vidrörda frågor vill jag gärna dröja vid vad jag var med om i High Leigh utanför London hösten 1924. Något över ett hundratal personer voro där samlade, missionsledare, missionärer, några av den engelska kolonialvärldens spetsar jämte några svarta, som på ett mycket förståndigt sätt togo del i de på ett mycket högt intelligent plan förda förhandlingarna. Där närvar d:r Jesse Jones, amerikanske, vilken så ingående både i Amerika och Afrika studerat de svarta och deras utvecklingsmöjligheter. Det var imponerande att se så mycken verklig kunskap representerad. Men ännu mer inspirerande att ge akt på den stora idé, som besjälade det hela. En allvarstygnd tro på, att Afrika har stora förutsättningar att gå en ljus framtid till mötes. Den svarta folkvärlden

genomgår en kris som aldrig tillförne. En nyvaknad folkas visar stora möjligheter till både ont och gott. Och till Kristi församling ljuder kraftigare än någonsin Mästarens ord: »Gören folken till mina lärjungar.»

SKUGGDETALJER OCH KLARA DÄGRAR

AV

JOHN TÖRNQUIST

KLARARE dagrar och mera detaljer i skuggorna; exponera för skuggorna och låt dagrarna sköta sig själva! En kritik och ett råd. Båda gåvor av en erfaren fotograf till en nybörjare i konsten. Vid läsningen slog det mig, att detta kunde ha sin tillämpning på andra områden, än där dagens naturliga stjärna låter ljus och skuggor kämpa.

Tunga skuggor vila alltfört över världen. Gäller detta folken i allmänhet, så kan det med koncentrerad dysterhet påvisas här inne i Asien. Att söka upplösa några av de kompakta skuggorna i skönjbara detaljer betyder detsamma som att reflektera dit litet ljus. Och ljuset är gott.

Däruppe i provinshuvudstaden Urumtji sitter en mäktig man. Hans kroppshydda är voluminös, huvudet högre än det mesta av folket, och försvarligt tjock. Viljan är järnhård och tanken koncentrerad. Vilja och tanke kretsar omkring det tvehövade odjuret makt och guld. Makt, mera makt, guld, mera guld! Mannen heter Yang och är guvernör över Sinkiang, Östturkestan. Där härskar han med en konungs makt och myndighet. Det kinesiska elementet av hans undersåtar ha-

tar honom, ty han har för att höja sig själv trampat ned för många av dess fäder och bröder. Muhammedanerna krypa för honom, och i gengäld går han helst deras ärenden. Ljuset skyr han, ty hans tvehövdade gud trivs bäst i mörkret. Inga kinesiska tidningar släppas in i landet, och skolorna äro föremål för en pinsam misstänksamhet. Alla hans undersåtars brev censureras, en antydning om politik eller om tillståndet i östra Kina, och de försvinna.

Och centralregeringen i Peking måste låta honom hållas. Upprepade gånger hava inspektörer utsänts för att i regeringens namn granska Sinkiangs affärer. Vid västra Kansugränsen ha de mött två alternativ: antingen resa tillbaka till Peking med en förstärkt kassa på en eller annan million taels och låtsa, som om det regnade och allt vore i sin ordning, eller ock halsstarrigt fortsätta och plötsligt finna sig framför en stridsfront på några tiotal regementen med påskruvade bajonetter och gott om skarpa patroner. Hittills ha sändebuden valt det förstnämnda alternativet.

Det är i år femtonde året guvernör Yang sitter där, och guldet har strömmat till honom liksom makten. Men där han sitter, där måste han ock sitta. Att med sina skatter dra sig tillbaka till hemprovinsen Yünnan låter sig ej göra. Han skulle bli mördad, så fort han komme utanför Sinkiangs område. I fjol sökte han sända hem sin fru med några kärrlaster guld och silver. Hon kom ej längre än till Kansu. Där stoppades både hon och kärrlasterna. Huru mycket, som kunde räddas tillbaka, är mig obekant.

I Tientsin har han köpt sig ett palats, väl ämnat till tillflyktsort, då hans regering är ändad. Men han vå-

gar ej resa dit. Han skulle mördas andra dagen efter hemkomsten, om han lyckades taga sig dit med livet. Han har dödsfiender överallt. Ty alla, som varit honom i vägen, har han röjt undan. Men de flesta ha anhöriga, som svurit att hämnas.

I så många städer och domsagor som möjligt har han satt närmare eller fjärmare släktingar till borg-

Kaschgarskt vägparti. Ljus och skuggors lek.

mästare. Alla viktigare poster i landet innehavas av hans familj eller till familjen närstående bundsförvanter. Och guldströmmar in från omkring sextio städer med domsagor, år efter år i en jämn ström. Och säg sedan, att Östturkestan är fattigt!

Administrationns skuggor äro tunga och kyliga i detta land. Kreaturens suckan går stönande genom natten.

Och tunga skuggor vila över folkvärlden. Opium-

lasten florerar som knappt aldrig förr. Av tio kineser sägas minst åtta röka opium. De små detaljaffärerna bära sig ej, om icke opium tillhandahålles och ökar avkastningen. Då den kinesiske affärs mannen fått in nytt lager och presenterar sina varor för kunderna, måste opiumpipan tändas. Då en större middag går av stapeln, bjudas gästerna först av allt på en dosis av denna gulbruna fara. Detta gäller främst den kinesiska befolkningen.

Muhammedanerna ha sitt. Haschischröken hänger kvävande över basarerna. Brännvin börjar mer och mer locka dessa naturbarn till ett rus. Och när en muhammedan börjar dricka, gör han det grundligt. Spelraseriet är gemensamt för båda folken.

En far lämnade för en tid sedan sin adertonårige son i vår skola och bad, att denne skulle få bo på stationen, medan han själv var uppe bland bergen i sitt arbete som skrivare på en tullstation. Vi lovade försöka. Ynglingen var kvar i skolan i tre dagar. Sedan försvann han. Efteråt fingo vi höra, att han rymt från hemmet, medtagande en stor summa penningar. Han var en inbiten hasardspelare.

Utanför vår station bevittnade jag för ej länge sedan ett upptråde. Under skuggan av några träd hade ett parti yrkesspelare slagit sig ned. En stor folksamling omgav dem som vanligt. Med ens började det gå oroliga vågor i den mörka massan. Skrik och gräl hördes. Snart syntes orons centrum. En äldre, gråskäggig kines hade gripit tag i en ung man och sökte dra honom därifrån. Han stretade emot. Flera tillkommo och hjälpte båda parterna.

— Vem är den där gamle mannen, som råkat i gräl? frågade jag mitt sällskap.

— Jag vet ej, vad han heter, men han bor utanför staden. Nu är han där och försöker få hem sin son, som spelar bort allt, vad de äga, kom det upplysande svaret.

Under våra nyårsferier gjorde vår skollärare en daglig rond i spelhelvetena för att se efter, om några av våra skolpojkar funnos där. Flera komprometterades och fingo vederbörlig näpst. — Aldrig en folkfest, aldrig en teatertillställning, aldrig en basar utan att det eländiga hasardspelet följer med, som skuggan följer kroppen.

I vår lilla klinik står Sigrid Larsson och plåstrar om en man, som har knivskåror fullt å bröstet. Hur har han fått dem? Jo, han är en spelare, som ilsknat till, då han spelat bort det lilla han ägde. I brist på lämpligare objekt för sitt raseri bar han hand på sig själv. Två andra liknande individer hade hjälpt varandra till ohyggliga sår och fingo behandling här en längre tid, innan livet kunde räddas och de åter kunde hän-giva sig åt sitt »yrke». Arbetet är ej alltid hoppfullt.

Och att söka få tillfredsställande belysta detaljer fram ur vidskepelsens och vantrons tunga skuggor är kanske det svåraste av allt.

En av våra muhammedanska tjänare hade en son, som hastigt insjuknade. På grund av symtomen misstänkte vi genast tyfus och meddelade föräldrarna detta. Sigrid Larsson erbjöd sig att vårda honom, och medicin skulle de få gratis. Fadern var tacksam härför, men modern hade sina åsikter. Den kaschgarska kvinnan vet, vad hon vill, och förstår att driva sin

vilja igenom. Vid våra besök i deras bostad slog det oss, att de nästan jämt hade ett par mollor på besök hos sig. Allt samtal avstannade, då vi uppenbarade oss, men vi visstänkte intet. Plötsligt meddelade fadern en dag, att modern rest till Kaschgar med deras sjuke gosse.

— Vad vill det säga! Vi ha ju bett er låta honom ligga absolut stilla. Att föra honom till Kaschgar nu i en skakande kärra kan bli hans död.

— Ja, jag har ingenting kunnat göra, svarade fadern, barnets mor vill ta honom till sitt hem. Där finns ett par gummor, som förstå sig på denna sjukdom. Dör han här, så blir det svårt för oss. Jag ville ej, men modern gav mig ingen ro, förrän hon fick resa.

— Jag skall tala om hela sanningen. Våra kvinnor äro förfärliga. Härom dagen hade hon ut gossen i basaren och lät honom genomgå en andedans för att driva det onda ur honom. Mollorna, som ni sett här, ha hitkallats av modern för att läsa sjukdomen ur gossen. Även kinesiska andebesvärjare har hon hitkallat, ty de ha sagt henne, att en ond kinesande framkallat sjukdomen. Jag tror ingenting av det där men kan heller ingenting göra. Våra kvinnor äro sådana.

— Och ni äro muhammedaner! Och ni säga er tro på Gud! Och så ta ni hit hedningar för att med avgudarnas hjälp bota er son. Vad är detta för tro, vad äro ni muhammedaner för släkte? — Jag var uppbragt.

— Allt detta vet jag, och jag har sagt henne alltsammans, men kvinnorna äro sådana, svarade mannen.

Om ett par veckor förde de hit gossen igen under påståendet, att han var bättre. Vi sade dem, att de nu finge ta ansvaret på sig själva. De hade gjort sitt bästa för att döda sitt eget barn. Gossen var allt annat än återställd. En följsjukdom hade stött till, och där låg han. Och där låg modern och tjöt vid hans sida. Vi gjorde, vad vi kunde, för att hjälpa dem. Men det var ej mycket mer att göra.

Skuggfigurer. Hopfjältrade yrkesspelare och tjuvar.

Klockan tio en kväll fick jag genom det öppna sängkammarfönstret plötsligt höra en ljudlig gråt och vecklagan från tjänarekvarteret. Alla på gården varande kaschgarkvinnor instämde. Jag förstod genast, hur det stod till. Klockan elva kom tjänaren och knackade på fönstret. Han hade något att säga. Gossen hade dött, och han bad att genast i natten få fara till Kaschgar med honom och begrava honom på familjens gravplats.

Vi hade ej hjärta att säga dem mer, än vi redan

sagt. Sorg och grämelse fyllde måttet ändå. Men inför våra ögon hade, mänskligt sett, vidskepelse och vantro kraft ett nytt offer.

Jag var nyss ute i basaren och filmade. Det var en hel del affärsmän och hantverkare, jag utvalt till objekt. Under filmningen förhöllo sig människorna artiga och gjorde villigt allt, jag bad dem om. På hemvägen berättade en av mina skolpojkar om de anmärkningar, som fällts under mitt arbete. Jag hörde ju åtskilligt själv men fäste mig mindre därvid. Men vad jag icke hört, var en varnande viskning, som mumlats i mängden: »Han stjal med sin apparat muhammedanernas tro». Det kanske var skämt, och det kunde vara allvar. Att de tro lika orimliga saker är säkert.

Och den muhammedanska och hedniska fanatismens skuggor. Jag låter en av mina kamrater berätta om de första för att här säga några ord om de sista. Vi tala så ofta om muhammedansk fanatism, att vi komma våra läsare att glömma den hedniska. Här i Hancheng få vi göra bekantskap med denna, mer än kärt är. Och det är säkert, nog är turken fränstötande i sin religiösa fanatism, men kinesen är på många sätt värre. Han är mera slipat rävaktig och smilande men ock mera målmedveten. Den östturkestanske muhammedanen är en vek natur, som måste ha massan bakom sig för att få mod till aggressivt uppträdande. Då kinesen råkar i den ondes våld, blir han själv som en djävul och frågar ej efter, om han är ensam. Jag har själv stått inför en kines, som med knutna nävar och fradga omkring munnen hotade att kasta sig över mig, för att jag i mina predikningar

Under ljuskäglan. Missionens anhängare i Hancheng.

läste rent över opiumlandet. Detta berörde hans »näring», en ömtålig punkt. Det var endast den bistra vetenskapen om vem av oss båda, som var den starkare, som den gången höll raseriet inom lämpliga gränser.

Våra kristna få veta, att de äro kristna. Men staden har ej för intet ett halvtjog avgudatempel med trogna underhållare. »Du som går i 'havsmänniskornas' skola!» — »Du som ätit havsmänniskornas religion!» — »Du som stöder dig på de utländska djävlaras makt!» — »Du som sålt dina förfäder och slutit dig till de utländska djävlar!» — Sådana epitet få våra skolgossar och församlingsmedlemmar tåla, och det öppet, mitt i ansiktet. Det har hänt, att våra skolpojkar överfallits av eleverna från statens skolor. I ett fall fastlog de en av våra pojkar och stängde in honom för att söka tvinga honom till deras skola. Visserligen ha vi med åren vunnit så pass anseende hos myndigheterna, att ett sådan tilltag svårigen upprepas. Men viljan finns.

Men vi lämna skuggorna och deras fattiga detaljer, annars blir oss bilden för tung. »Dagrarna sköta sig själva», men de måste få ett omnämmande, annars resulterar det hela i tonlös dysterhet.

En amerikansk Röda Korssyster, på arbete bland de svältande barnen i Ryssland, berättar:

— Vi stodo på den stora öppna platsen framför Kreml i Moskva och tittade på en av dessa lysande militärparader. Den täta åskådarmassan hölls tillbaka av en gendarmkordong, och där innanför utvecklade den röda armén hela sin prakt med blänkande bajonetter och smattrande fanfarer. Vid min sida stod en far med sin gosse på axeln. Den lille tioåringen tyckte

slutligen, att han blev far för tung, och bad att bli nedsläppt på marken för att far själv skulle kunna se bättre. — »Det gör detsamma, min gosse, sitt du

Själv ser han bara »bajonetterna», men kanske har han en son, som kan få se mera.

kvar! Jag ser bara bajonetterna, men jag vill, att du skall se mera», var faderns svar.

Vilken röst från djupen, icke bara i Sovjetryssland! Far ser bara bajonetterna, men han vill, att hans barn skola få se något mera.

Huru ofta har jag ej hört samma röst och bevittnat

samma handling bland de släkten, som gå, här i vår omgivning. »Jag ser bara avgudarna och förfädernas altaren, men min son måste få se något mera.» Så tyder jag motivet, för var gång en far lämnar sin son i vår skola. Samma andemening låg under den gamle mannens ord: »Jag kan ej lämna mina fäders tro, men min son må gärna bli kristen.» Samma längtan eller medgivande klinga bjällrorna, då vår borgmästares ekipage stannar utanför stationsporten om söndagsförmiddagarna och hans unge son kommer till våra möten. »Far ser bara maktens och guldets bajonetter, men kanske sonen kan få se något mera, som kan göra honom lyckligare.»

Det är ungdomen, som är vårt hopp även härinne i Asien. Det är arbetet bland ungdomen, som ger de klaraste dagrarna på de annars så skuggrika missionsbilderna från Östturkestan. Och därför frukta vi ej skuggorna. Jag önskade, jag kunde på en enda bild sammanföra all ungdom, muhammedansk såväl som hednisk, som direkt står under missionens inflytande på detta fält. Det skulle bli en talande bild, en glad bild, en hoppgivande bild.

Dessa unga skola få se något mera än en falsk religions själsliga mordredskap. De skola få höra något innehållsrikare än det tomma skramlet från rituellt bönerabbel. De skola få känna en skönare doft än den från rökelsealtaret framför gudabilden. Många ha sett och blivit lyckliga. Många ha hört och trott. Många inandas redan en renare atmosfär. Och de träda in i våra led, de kämpa vid vår sida, de fröjdas i samma hopp.

Och ljuskägglan utbreder sig över landet. Därvid

framträda visserligen skuggorna så mycket mera skrämmande, men dagrarna klarna ock så småningom. Och detaljerna i skuggpartierna framträda och bekämpas. Det tar tid, men resultatet skall en gång visa sig värt mödan. Ty öknen och ödemarken skola blomstra.

NYA VINGÅRDSARBETARE

AV

JOH. NILSON

UNDER vissa tider i missionens historia har kallelsen till arbete i Herrens vingård förståtts och hörsammats ganska allmänt, andra tider har den beaktats mindre, men aldrig har den utgått förgäves. Rikt utrustade män och kvinnor hava, drivna av Kristi kärlek, ställt sig till Herrens förfogande från tidig ungdom till livets slut. När gamla kämpar fått gå hem till Gud från det för dem så kära arbetet, eller när unga arbetare hemkallats mitt i sin gärning, hava alltid nya och villiga krafter fyllt luckorna, och verket har gått framåt. Ingen, som i rätt sinne trätt in i ledet, har ångrat detta, ehuru gärningen aldrig skattats högt i världen. För dem, som rätt fattat saken, har uppgiftens innebörd och vingårdsägarens storhet och härlighet givit glans åt kallelsen.

Vingårdsarbetarens kallelse är, trots alla växlingar i övrigt, att alltid och allestädes sätta yxan till roten av sin samtids synder och att med all kraft förkunna allt Guds råd. Förkunnelsen får ej bliva kall och mekanisk, utan den bör vara mättad av budskapet om Guds kärlek till arma syndare. Blir förkunnelsen dogmatisk, är fara å färde, ty dogmatiken mäktar ej vägleda många, om ens någon, till Guds rike, men den

kan tillfoga själar dödliga sår. Den gamla läsarförkunnelsen om synd och nåd, om död och liv, väntar på sin renässans.

Vingårdsarbetarens största uppgift är att söka bevara det, som vunnits för Guds rike. Kristus talar därom under bilden av att gräva och göda omkring träden, vårda och föda Guds hjord. Denna sida av uppgiften vållar arbetaren bekymmer och smärta, ty själafienden söker städse skingra och förlama Guds församling. Församlingen behöver därför erinras om sina brister och väckas upp till helig kamp, men denna själavård får ej ske inför öppen ridå, ty då kan den lätt leda till uppröjningsfanatism, utan den hör den slutna kretsen till.

Ut till främmande länder och till av kristendomen oberörda folk kallas mången vingårdsarbetare att gå. Där blir hans lott att bryta mark och bana väg för Guds rike. Evangelisationsarbetet bliver då kombinerat med en kulturgärning, vars mångsidighet och nödvändighet mången missionsvän har svårt att förstå.

Läget på arbetsfältet växlar. Somliga tider mötas vingårdsarbetarne med hot och våld, under andra tider söker världen förlama dem med fri- och rättigheter och vissa andra förmåner. Fordom gav den allmänna skuld känslan god anknytning åt den evangeliska förkunnelsen. Talet om synd förstods, och budskapet om nåd mottogs. Nutidens människor synas i stor utsträckning ha frigjort sig från begreppet synd och anse sig ej behöva någon nåd. I sådana tider utsettes den kristna tron och optimismen för övermänskliga påfrestningar, och det vill mycken Guds nåd till att inte uppgivas i arbetet. Det forcerade nöjeslivet

håller flertalet av vår tids ungdom borta från Guds rike, och de äldre sitta ofta fast i vinnings-, njutnings- och maktlystnad. Politiska, sociala och ekonomiska förhållanden äro helt annorlunda än vad de voro för några tiotal år sedan. Förändringarna äro inte alltid till fromma för missionsarbetet. Börs- och penningaristokratien visar föga sinne för att söka Guds rike, och arbetarevärlden står i fara att så uppgå i kampen för en plats i solen, att blicken och intresset förloras för det enda nödvändiga. Den allmänna kunskapsnivån ligger så högt, att oerhörda krav ställas på förkunnaren. Han måste känna den tids tankemiljö, i vilken han kallats att utföra sin gärning, om han vill nå sina medmänniskor.

Tiden är ond, och hindren i vingårdsarbetarens väg äro många, men möjligheterna för ett framgångsrikt arbete äro större än någonsin. Förr var skaran av troende så ringa, att man sjöng: »Det är så ledsamt här, Vi bo så långt isär. Vi, som till himlen vandra, få själan se varandra.» Nu är de troendes skara stor, en rikedom av kristliga organisationer finnes, och bönehusen ligga tätt. Den kristliga verksamheten beaktas som en kulturfaktor, ehuru den i stor utsträckning ses med oblida ögon, och pressen ägnar den åtskillig uppmärksamhet. Budskapet om Kristus radieras jorden runt och når skaror, som annars aldrig skulle nås.

Vingårdsarbetarenslott är härlig. Han får röra sig på helig mark, i Guds hus, i den levande Gudens församling. Hans budskap, Guds ord, kan aldrig förlora aktualitet, så länge frälsningsbehövande människor finnas. Han är av Gud satt att vaka över tidens och evighetens största värden, människors själar. De sorgs-

na får han trösta med budskap från tröstens Gud, och de svaga får han stärka med livets ord. Han får se mognade kärvar inbärgas i den himmelska ladan och tidiga vårblommor omplanteras i himmelsk jordmån. Guds folks sorg är hans sorg, i dess högtidsstunder är hans glädje fullkomnad.

Välsigne Gud den skara nya vingårdsarbetare, som utgått från vår missionsskola de båda senaste läsåren och som presenteras här nedan, med trohet till dess vingårdsarbetarnes stora dag inbryter, då vingårdens Herre hälsar dem med orden: Vål gjort, du gode och trogne tjänare.

1925.

Predikanter.

I. Utgångna ur fjärde klassen.

EINAR ANSGAR,

född den 27 aug. 1897 i Göteborg. Predikant i Borgviks-Grums och Värmskogs missionsförsamlingar, Värmland.

JOSEF ARNSTRAND,

född den 7 december 1896 i Asbysand, Östergötland. Predikant i Västerhaninge och Ösmo missionsföreningar.

EDVIN BOBERG,

född den 7 juli 1890 i Gränna. Predikant i Sannahed och Byrsta missionsföreningar.

JOHAN ERIKSSON,

född den 3 april 1897 i södra Råda, Värmland.

EDVIN FRANSON,

född den 14 okt. 1899 i Gustavsberg. Tjänstgjort som vikarie-
rande predikant i Amål. Avled
den 18 febr. 1926.

EMIL FREDRIKSSON,

född den 17 februari 1892 i
Östra Fågelvik, Värmland. Pre-
dikant i Värmlands Ansgarii-
förening.

JACOB GRUNDSTRÖM,

född den 11 juli 1898 i Ytter-
lännäs, Ångermanland. Predi-
kant i Jämtlands Frik. Ugdf och
Jämtlands och Härjedalens An-
sariiiförening.

AXEL GUSTAFSSON,

född den 13 okt. 1900 i Ljunga-
rum, Småland. Predikant i
Värmlands Ansgariiiförening.

JOHAN GUSTAFSSON,
född den 1 sept. 1891 i Visse-
fjärda, Småland. Predikant i St.
Kils missionsförsamling.

ALBIN LARSSON,
född den 4 oktober 1893 i Tor-
tuna, Västmanland. Predikant i
Österfärnebo missionsförening.

VERNER LINDBERG,
född den 16 juni 1900 i Deger-
fors socken, Västerbotten. Pre-
dikant i Piteå Friförsamling.

DAVID NORANDER,
född den 8 jan. 1897 i Döder-
hult, Småland. Predikant i Ma-
riedams och Zinkgruvans mfr.

NILS TH. PERSSON,

född den 16 juni 1895 i Nävlinge, Skåne. Predikant i Växjö Missionskrets.

JONAS RENGSJÖ,

född den 4 aug. 1895 i Rengsjö socken, Hälsingland. Predikant i Bengtsfors Friförsamling, Dalsland.

OLOF SAXE,

född den 31 jan. 1898 i Särna, Dalarne. Predikant i Stockholms Kretsförening och Bromstens Missionsförsamling.

Ansgarius.

IVAR STRÖM,

född den 2 juli 1897 i Tegelsmora, Uppland. Predikant i Vårgårda och Hobergs mfr.

FRIDOLF SÄVING,
född den 16 sept. 1895 i Lena,
Västergötland. Predikant i Eds
Kristna Friförsamling.

HARALD WILMENIUS,
född den 2 nov. 1902 i Indal,
Medelpad. Predikant i Kilsmo
missionsförening.

II. Utgångna ur tredje klassen.

FRITS CARLSSON,
född den 21 juli 1899 i Linna-
ryd, Småland. Predikant i Kro-
nobergs läns Missionsförening.

BIRGER HEDLUND,
född den 22 febr. 1896 i Tors-
åker, Gästrikland. Predikant i
Västergötlands Missionsf. Ufg.

LINUS HELZON,

född den 28 jan. 1889 i Ler-
bäck, Närke. Predikant i Has-
selfors kristna friförsamling.

OSCAR OLSÉN,

född den 27 sept. 1896 i Vaaler,
Norge. Predikant i Jämtlands
och Härjedalens Ansgariif.

OLOV PERSSON,

född den 12 dec. 1900 i Seger-
stad, Hälsingland. Predikant i
Segerstads Mfg, Hälsingland.

OTTO ÖSTMAN,

född den 2 jan. 1896 i Lau, Got-
land. Predikant i Öckerö Mis-
sionsförening.

Vid 1925 års Generalkonferens avskilda
missionärer.

I. För Kongo.

BERTIL HÖÖK,
född den 4 sept. 1901 i Hudiksvall. Utreste till missionsfältet i april 1926.

GUSTAV JAKOBSSON,
född den 9 juli 1897 i Dannike, Västergötland. Utreste till missionsfältet i april 1926.

GUSTAF REINHOLDSSON,
född den 20 juni 1894 i Karlanda, Värmland. Utreste till missionsfältet i april 1926.

PAUL SMEDBERG,
född den 21 mars 1894 i Långared, Västergötland. Utreste till missionsfältet i april 1926.

ESTER HOLMBERG,

född den 29 maj 1899 i Malmö.
Utreste till missionsfältet i ok-
tober 1926.

II. För Östturkestan.

SIGFRID PERSSON,

född den 25 jan. 1897 i Idre soc-
ken, Kopparbergs län. Utreste
till missionsfältet i juli 1925.

FRU ESTER PERSSON,

född Aronsson, född den 4 jan.
1894 i Lennheden, Amsbergs ka-
pellförsaml., St. Tuna. Utreste
till missionsfältet i juli 1925.

RUTH ÖSTERBERG,

född den 28 april 1893 i Vibberbo, Söderbärke, Dalarna. Utreste till missionsfältet i juli 1925.

1926.

Predikanter.

I. Utgångna ur fjärde klassen.

ERIK ALEXANDERSSON,

född den 27 febr. 1899 i Valla, Södermanland. Antagit kallelse till Grycksbo.

GUSTAF BACKGÅRD,

född den 29 april 1902 i Vrigstad, Småland. Antagit kallelse till Möklinta.

RAGNAR SELINDER,

född den 5 dec. 1901 i Björkö,
Småland. Antagit kallelse till
Trälleborg och Gylle Missions-
församling.

SAM. J. ENGVALL,

född den 18 okt. 1898 i Haraker,
Västmanland. Antagit kallelse
till Tortuna, Kumla och Orresta.

ERIK EDVELL,

född den 5 april 1902 i Arbrå,
Hälsingland.

GUNNAR GUNVALL,

född den 29 aug. 1901 i Göte-
borg. Antagit kallelse till Väst-
manlands läns Ungdomsförbund.

SAMUEL HOLM,
född den 27 sept. 1897 i Stri-
berg, Västmanland. Antagit kal-
lelse till Folkärna.

DAVID HÖRNMARK,
född den 25 dec. 1896 i Finne-
rödja, Västergötland. Antagit
kallelse till Tyringe.

EDVARD JOHANSSON,
född den 18 oktober 1903 i Frö-
skog, Dalsland.

GUNNAR JOHANSSON,
född den 4 sept. 1899 i Ölserud,
Värmland. Antagit kallelse till
Betlehemsförs., Malmö, samt Fo-
sie församling i Skåne.

JOSEF KARLSSON,

född den 8 aug. 1893 i Virserum, Småland. Antagit kallelse till Strömslunds samt Vägen och Holms församlingar i Västergötland.

RICHARD LARSSON,

född den 24 dec. 1899 i Malung, Dalarna. Antagit kallelse till Liljeholmen.

EDVARD SJÖSTRÖM,

född den 2 mars 1900 i Ekträsk, Västerbotten.

ALVAR SPORRÖNG,

född den 27 september 1902 i Eskilstuna. Antagit kallelse till Örebro läns kristliga Ungdomsförbund.

BIRGER STENBERG,

född den 5 juli 1901 i Roma,
Gotland. Antagit kallelse till
Malmköpings och Dunkers mis-
sionsförsamling.

ARVID SVANTESSON,

född den 22 juni 1896 i Södra
Härene, Västergötland. Antagit
kallelse till Hogrån.

GUNNAR SVENSSON,

född den 6 sept. 1903 i Östers-
löv, Skåne. Antagit kallelse till
Nedre Ullerud.

JOSEF THORSTENSSON,

född den 31 dec. 1897 i Kinne-
Kleva, Västergötland.

EDVARD ZACHRISSON,

född den 14 jan. 1898 i Ryssby,
Småland. Antagit kallelse till
Kronobergs Läns Missionsför-
ening.

II. Utgångna ur tredje klassen.

ERNST BÄCKSTRÖM,

född den 24 februari 1895 i Öl-
me, Värmland. Antagit kallelse
till Figeholm och Kalmar läns
Missionsförening.

VALFRID LARSSON,

född den 30 oktober 1900 i Gar-
da, Gotland. Antagit kallelse till
Solstadströms och Västrum-
Gladhammars församlingar.

ERIC NILSSON,

född den 30 mars 1896 i Enåker,
Uppland. Antagit kallelse till
Vitsands Missionsförening.

Vid 1926 års Generalkonferens avskilda
missionärer.

För Kongo.

EMIL BERG,

född den 15 jan. 1901 i Malm-
berget, Norrbotten. Utreser till
missionsfältet 1927.

VIKTOR HEDLIND,

född den 18 jan. 1895 i Alfta,
Hälsingland. Utreser till mis-
sionsfältet 1927.

GÖSTA LILJA,

född den 10 juli 1898 i Växjö,
Småland. Utreser till missions-
fältet 1927.

KNUT PETERZON,

född den 19 aug. 1897 i Kol-
bäck, Västmanland. Utreser till
missionsfältet i slutet av 1926.

ARVID ANDERSSON,

född den 30 jan. 1898 i Torpa,
Östergötland. Utreser till mis-
sionsfältet i slutet av 1926.

JUDIT BJÖRK,

född den 14 mars 1897 i Norra
Solberga, Småland. Utreser till
missionsfältet i slutet av 1926.

RUTH ERICSSON,
född den 8 dec. 1903 i Örebro,
Närke. Utreser till missions-
fältet i slutet av 1926.

EMY LARSSON,
född den 6 nov. 1895 i Norsjö,
Västerbotten. Utreste till mis-
sionsfältet i juli 1926.

ELSA LARSSON,
född den 8 juni 1897 i Kuller-
stad, Östergötland. Utreser till
missionsfältet 1927.

MÄRTHA NORLANDER,
född den 20 jan. 1900 i Dare-
torp, Västergötland. Utreser till
missionsfältet 1927.

FRU HILDA SONNELL,

född den 1 december 1892 i
Dals Ed, Dalsland. Utreste till
missionsfältet i augusti 1926.

FRÖKEN MARY JOHANSSON,

född den 10 sept. 1901 i Motala.
Utreste till missionsfältet i juli
1926.

DISTRIKTSFÖRESTÅNDARE E. FRIMAN

MINNESTECKNING AV
J. A. FORSLUND

OVÄNTAT och smärtsamt kom budet om E. Frimans bortgång den 7 sistlidne juni. Han var känd och älskad bland missionens vänner i stora delar av landet.

I en minnesruna över ett liv i fyrtio år i evangelii tjänst måste orden bliva få och fattiga mot den verklighet som gömmer sig där bakom. Det är ett skönt och rikt liv. Och den lotten var E. Friman beskärd.

Han var predikanten med klang i stämman från de stora andliga väckelser, som i hans barndom gingo över hembygden, Östervåla, Nora-Tärnsjö med flera socknar i det gamla historiska Fjärdhundraland.

Hur rösten vibrerade, hur mäktig stämman var, när Friman i sina bästa stunder förkunnade »Guds eviga frälsningsråd»! Hans predikningar voro inga dagens hittegods utan framvuxna ur ordets heliga sanningar, lärorika, undervisande. Waldenströms skrifter — dem kände han. Till nedtecknaren av dessa rader sade han en gång, att när man hade bibeln, P. W:s Nya testamente med förklarande anmärkningar och Guds eviga frälsningsråd, då behövde man just icke mer för en grundlig teologisk kunskap.

Friman var även herden och församlingsläraren. Han vandrade även här den väg han i ungdomen vänt in på. Det bibliska församlingsliv, som tagit sig uttryck i våra missionsförsamlingar, var honom kärt och heligt. I predikan, i samtal och diskussioner gav han däråt nog så starka uttryck. Man kanske kunde anmärka, att han var väl mycket renlärig. Man visste dock alltid, var man hade honom. Och att giva sig in i en debatt med honom, var just ingen leksak. Han kunde säga ifrån, så att det kändes. En rik fond av erfarenheter samlade han sig även som predikant och församlingsföreståndare i Skönvik, Söderhamn, Sundsvall och Halmstad, tills han kallades år 1913 som distriktsföreståndare i Norrbottens distrikt. Han hade då en 25-årig pastoral-verksamhet bakom sig.

E. Friman.

En god maka var Frimans stora gåva, som han tackade Gud för och med glädje talade om. Ett lyckligt äktenskap spred sol över hela hans liv, även i sorgens och prövningens dagar, ty sådana gåvos av flera anledningar även i Frimans liv. Två vuxna söner gingo före honom ur tiden. Törnena på en predikants väg stungo nog även honom.

När kvällen kom och bjöd vila efter en lång och arbetsfylld dag, kunde han vid en blick tillbaka tacka Gud för hans mångfaldiga nåd och med Paulus säga:

Ansgarius.

Härefter är åt mig förvarad rättfärdighetens krona.
Lycklig är var och en, som övervinner i Jesu Kristi tro.

* * *

*

År 1888 utgingo från den enkla men kära Missions-
skolan i Kristinehamn en skara unga män. De gingo
skilda vägar och med brinnande hjärtan att tjäna
Herren i hemland och hednävärld. Hemgångna äro:
Jöns Larsson, Wilh. Sjöholm, J. A. Lindblad och nu
sist i raden Wilh. Walldén och E. Friman. Livets dag
är så kort. Må vi vara trogna, att vi alla få mötas i
ljus och fullkomning.

DISTRIKTSFÖRESTÅNDARE WILHELM WALLDÉN

EN MINNESRUNA AV
J. NYRÉN

BLAND de under år 1926 hemkallade arbetarna i Herrens vingård är ock förre missionären i Kongo, sedermera distriktsföreståndaren Wilh. Walldén i Jönköping. Efter en nästan årslång sjukdom avled han i sitt hem den 1 september.

Johan Wilhelm Walldén föddes den 8 juli 1863 i Barkeryd, Jönköpings län. Föräldrarna voro lantbrukare. Sonen lärde sig emellertid skomakeriyrket och arbetade däri, tills han vid tjugooårsåldern började studera. Omkring 19 år gammal blev Walldén omvänd och från den tiden en avgjord kristen. Han anslöt sig då omedelbart till Esperyds missionsförsamling, inom vilken han sålunda fick tillfälle att börja sitt missionsarbete.

Walldéns intresse för historia var redan då mycket starkt, och hans lediga stunder från arbetet användes sorgfälligt för att lära känna vad som skett i gångna tider. Efter sin omvändelse blev missionshistoria hans käraste studieämne. Och så mognade hos honom snart nog beslutet att bliva missionär. Åren 1884—1886 genomgick han Missionsskolan i Winslöv, varefter han ett års tid verkade som resepredikant i Skånes mis-

sionssällskap. Läsåret 1887—88 genomgick han missionsavdelningen i Kristinehamn. Vid Harley House i London fullbordade han sedan sina studier och utreste på Svenska Missionsförbundets kallelse till Kongo första gången den 7 mars 1889 och återkom till hemlandet den 24 maj 1893. Andra gången utreste han den 31 aug. 1894 och vände tillbaka den 9 okt. 1897. Tredje resan företogs den 6 okt. 1899 och avslutades den 24 okt. 1902.

Wilh. Walldén.

Det var i den farliga och mödosamma grundläggningstiden av vår mission i Kongo, som Walldén var med. Ännu hade man icke hunnit pröva, hur man på bästa sätt skulle möta de svåra klimatfebrarna och inrätta sitt levnadssätt därefter. Bostäderna voro i högsta grad bristfälliga, matförhållandena ej heller de lämpligaste. Missionärerna kommo också den tiden tillbaka alldeles utslitna för att icke säga nedbrutna efter 3 à 4 års bortovaro. Även Walldéns kraftiga hälsa och kroppskonstitution hade under första perioden givit efter, så att vi, hans närmaste vänner, knappast kunde känna igen honom, då han kom hem.

Walldén arbetade först vid Mukimbungu och kom sedan till Kinkenge. Här kommo hans imponerande kroppskrafter, hans fyndighet och mod honom och missionen väl till pass. Folket här var synnerligen vilt och svårhanterligt, men Walldén lyckades väl med dem. Då hans period var slut, skulle en efter-

trädare utses av missionärskonferensen. Med känedom om folket och vad som fordrades, yrkade Walldén med bestämdhet på att »det måste vara en man med kropp», som skulle upptaga verksamheten. C. N. Börri-sson blev hans efterträdare och förde verket lyckligt och segerrikt framåt.

Efter 1902 stannade Walldén med sin familj i hemlandet. År 1904 blev han av Svenska Missionsförbundets generalkonferens kallad till distriktsföreståndare för Jönköpings läns och Hallands distrikt, en befattning, som han sedan dess innehafte, till krafterna sveko honom i början av detta år. Även här hemma har han sålunda fått utföra ett gott verk av bestående värde. Tillsammans med pastor A. Ohldén och andra fick han bliva grundläggare av Jönköpings Ansgarieförening, vars ordförande han ock alltjämt varit.

Walldén var en god evangeliets förkunnare och ej mindre en livfull skildrare av vad han med egna ögon sett. Hans missionsföredrag voro därför enligt tidens kynne rätt så drastiska men i hög grad medryckande och övertygande. Det låg personlig glöd och hänförelse i dem. För några år sedan gjorde han en resa till Palestina, vilken han på samma sätt skildrat i tidsningsuppsatser och föredrag.

År 1891 ingick Walldén äktenskap med missionären Johanna Charlotta Söderholm, som sedan dess troget stått vid hans sida i arbetet och nu senast varit hans stöd i sjukdomens tunga dagar. Av de fem i äktenskapet födda barnen leva fyra, under det den femte, folkskolläraren Samuel Walldén, redan för ett par år sedan avled. Med de sörjande kring båren förenar sig en stor skara vänner i ett djupt deltagande. Många

av de äldre troende infödda i Kongo skola med djup rörelse mottaga budskapet om »Matululas» bortgång och sörja honom som en fader.

Walldén var en god karaktär och en trofast vän. Under den måhända något kärva ytan, särskilt för dem som icke kommo honom så synnerligen nära, bodde dock ett varmt och känsligt hjärta. Den som en gång kommit genom det yttre skalet, visste att kärnan var frisk och god. Avgjort frikyrklig till sin läggning var han under hela livet och i allt en hängiven vän till Svenska Missionsförbundet. Det bibliska församlingslivet var hans ideal, och för själars frälsning nitälskade han varmt och innerligt.

Många av oss, hans jämnåriga och skolkamrater, sakna honom som en god och förtrogen vän. Mognadens ljusning ligger över vårt åkerfält. Redan äro många av dess kärvar bärgade, och de som äro kvar mogna för skördens dag.

Herre, samla oss alla till sist i din lada!

Ä N N Ä J Ö N S S O N

AV

EVA SKÖLD

HUR väl jag minns den klara höstdag år 1903, då hon första gången trädde in på missionens gård i Wuchang! Hennes då spänstiga gestalt var ej särskilt imponerande, men hennes blick och ansiktsuttryck vittnade om karaktärsfasthet, mod och viljestyrka. Jag hade aldrig sett henne förut och vet inte mycket om hennes föregående. Vad jag vet är, att hon var född i Huaröd, Skåne, den 19 februari 1870. Under många år var hon biträde i en barnrik köpmansfamilj i södra Sverige. År 1900—01 erhöll hon utbildning vid Elsa Borgs bibelkvinnohem. Sedan vistades hon vid Missionsskolan 1901—1902, varefter hon invigdes till missionär. Därefter genomgick hon en sjukvårdskurs i Örebro 1902—1903 och reste på hösten sistnämnda år till Kina för första gången.

Hennes första stora prövning där var inlärandet av det kinesiska språket. Hon tog denna uppgift på djupaste allvar, och den som så gör finner snart, att det är, som om ett berg stängde vägen till ens längtans mål — att förkunna Kristi outgrundliga kärleks rikedom. Stundom fruktade hon, att berget inte kunde rubbas, emedan hon inte längre var i sin ungdoms vår. Men om än tron sviktade och svårigheterna för henne lik-

som för mer än en av oss övriga frampressade böner och stundom tårar, så höll hon dock ut. Och hon lyckades väl. Hennes första examen, som hon motsett med stor oro, gav ett riktigt gott resultat, och småningom kom den tiden, då hon obehindrat kunde samtala och umgås med folket. Hennes erfarenhet av barnavård och hemliv blev henne till stor hjälp i arbetet bland Kinas kvinnor. Fastän själv ogift kunde

Anna Jönsson.

hon därigenom bättre förstå familjelivets förhållanden och kunde så bli till hjälp för många. Då det blev möjligt för henne, började hon delta i skolarbete och hålla kvinnomöten. När hon kommit ännu litet längre, för hon gärna till utstationerna och vistades där längre eller kortare tid bland folket under förhållanden, som för den, som sett endast vårt präktiga Sverige, skulle anses alldeles outhärdliga.

Kort tid efter sin ankomst till Kina antog hon sig ett par moderlösa kinesflickor, som hon med privata vänners bistånd uppfostrade. Den ena av dem blev småskollärarynna och den andra folkskollärarynna. Ända från början och även sedan de gift sig var hon i mors ställe för dem, till de fingo flytta till hemmet därovan. Men utom dessa två, som hon så helt tog sig an, hjälpte hon flera andra.

År 1914 reste hon hem efter en mycket förlängd period. När hon sedan kom tillbaka vintern 1915 blev hon stationerad på Ichang-stationen. Även där arbete-

de hon på sätt som förut nämnts. Men dessutom började hon ett slags industriverksamhet. Kvinnorna i den trakten äro synnerligen skickliga att brodera. Anna lät dem förfärdiga arbeten, som hon sedan sökte försälja. Mången fattig kvinna blev därigenom hjälpt i lekamligt avseende. Det bästa var dock, att de på samma gång fingo höra om frälsningens väg.

Under sin första period i Kina var Anna en gång mycket illa sjuk i smittkoppor. För övrigt hade hon ingen svårare sjukdom utan var i allmänhet vid god vigör. Men vintern 1920 började hon lida av en åkomma i bröstet och fram emot våren ordinerade läkare en längre tids vistelse på Kuling, om hon skulle kunna bli bra. Med vemod lämnade hon då sitt kära arbete, for till Kuling och skötte sig där på bästa sätt. Herren välsignade hennes bemödanden, så att emot hösten samma år var hon frisk. Men det ansågs dock knappast rådligt för henne att genast gå ned till dalen. Fru Wennborg måste för sjukdoms skull stanna på Kuling över följande vinter. Det blev då Annas uppgift att ta hand om henne. På våren blev hon bättre och flyttade sedan på sommaren till man och barn. Anna for mot hösten upp till Ichang och återupptog sitt kära arbete. Om hennes hälsotillstånd senare skriver G. Tonnér: »Hon har sedan vi kommo till Ichang varit mycket frisk och stark ända till de senaste månaderna, då hennes hälsa börjat vackla». Hennes 7-årsperiod var slut i början av 1923. När vi sista gången träffades — 1922 — framhöll jag min tanke, att hon gjorde väl uti att icke stanna ute så länge som förra gången utan fara hem för att sedan så mycket bättre härda ut en ny period. Men hon tyckte, att då hon

haft så lång tid på Kuling och kände sig frisk, så borde hon stanna, då hon så väl behövdes.

Hon är nu hemma hos Herren, fri ifrån allt, som här hindrade henne från att fullkomligt göra Herrens vilja. Det synes ha blivit uppenbart för henne på förhand, att hennes uppbrott nalkades. När hon sista gången nedlades på sjukbädden, hade hon nämligen sagt, att hon länge förstått, att detta var vagnen, med vilken hon skulle hämtas. När det led mot slutet, hade hon frågat missionär Tonnér, som var närvarande, om han nu kunde tro, att hon skulle få gå hem. När han bejakade detta, sade hon: »Ja, det skall bli så skönt». Klockan 9.30 e. m. den 23 juni viskade hon: »Jag vill gå hem, Jesus, Jesus». Och så fick hon strax därefter »gå hem».

Hon har vunnit, och en röst mera däruppe förkunnar Herrens pris. Men hennes plats härnere står *tom*. Hennes röst höres ej mer upplysande, förmanande, tröstande. Vid tanken därpå svider hjärtat och ögonen tåras.

»Bedjen fördenskull skördens Herre, att han sänder ut arbetare till sin skörd.»

MISSIONÄREN GUSTAF FREDRIK CEDERLÖF

MINNESRUNA AV
KARL NELTON

(Sak. 1: 5).

» **O**CH profeterna, leva de kvar evinnerligen?»
Nej, Herren har bestämt verksamhetstiden här på jorden för en var av sina vittnen jämväl för allt sitt folk, och när arbetsdagen är slut, kallar Han sina tjänare till en högre tjänst. Men under dessa växlingar förbliver dock Guds levande ord evinnerligen. Herren själv vakar över att Hans frälsningsplaner och eviga rådslut skola gå i uppfyllelse.

Stundom är det svårt att förstå Herrens avsikter, då Han låter de gamla och trötta tjänarna, som längta efter uppbrott, få stanna kvar men kommer med kallelsen till dem, som äro i sina bästa levnadsår och som ännu, mänskligt sett, skulle kunna utträtta mycket för Guds rike. Helt visst hava många i den bittra skilsmässans stund känt, vad F. v. Schiller skriver: »Allt lever för att sorgligt dö. Det tyckes, som skulle vi vinna och älska det dyraste, blott för att med smärta åter förlora det.» Men tron på levande Gud sätter icke punkt där utan tillägger: »Den fromme dör för att härligt leva, leva med Kristus i evighet.» Och denna tro vilar, Herren vare lov, på löftena från Honom, som bar livet i sin hand.

Då min gode vän och kamrat, Gustaf Cederlöf, endast nått medelåldern och var i full verksamhet på ansvarsfulla platser, kallades han att lämna älskad maka och kära barn samt ett arbete, för vilket han redan offrat sina krafter under många år. Han har gått före till det land, som utgör målet för Kristi trogna kämpar. Nog kännes förlusten och saknaden svår såväl för hans anhöriga som missionen, men Herren vill

själv fylla tomrummet och sända nya krafter att intaga hans plats i det myckna skördearbetet.

Redan i unga år kom Frälsarens kallelse till honom, kallelsen att lämna synd och värld, att följa Jesus för att vinna frälsningen. Så blev hans hjärta vunnit för Kristus, och han fick erfara frälsningens fröjd. Föreningsbandet, som då knöts mellan Frälsaren och honom, har sedan hållit i liv och död. Her-

G. F. Cederlöf.

ren såg i min broder ett utkorat redskap att kungöra Jesu namn bland kineserna. Därför kom åter kallelsen till honom att inviga sitt liv i Mästarens tjänst och att såsom missionär utgå till det viktiga missionsfältet i Central-Kina.

Efter förberedelserna på Missionsskolan 1908—11 avskildes Cederlöf till missionär vid Missionsförbundets årsmöte 1911. Sedan han en tid vistats i England för språkstudier, anlände han till Kina i slutet av 1912. Ryktet om honom såsom en begåvad och förhoppningsfull ung missionär hade redan förut nått oss.

Nämnda års Kina-konferens stationerade honom på missionsstationen i Hwangchow, där jag då hade mitt arbete. Det är alltså från den tiden vår personliga bekantskap daterar sig. Under tiden, som vi voro tillsammans, lärde jag känna honom såsom en mycket god och gudfruktig kamrat med livligt temperament, en stark vilja och en fast karaktär. Dessa intryck ha va icke ändrats under de år, som sedan gått. Ofta utbytte vi tankar i de olika frågor, som rörde missionen och dess framtid, intresserad som han var att lära känna verksamheten. Vi delade även bekymmer, som rötte i arbetet. Jag minnes särskilt de intressanta och talrikt besökta mötena i Hwangchow gatukapell under Cederlöfs första vinter på missionsfältet. Han var då ofta med och spelade på sin fiol, och kineserna lyssnade till musiken med stort intresse. Mer än en gång var det roande att se, huru kineserna med iver och förväntan följde efter oss till gatukapellet, då de sågo, att Cederlöf hade fiollådan under armen.

I likhet med alla nykomna missionärer ägnade han sin första tid på missionsfältet åt studier i det kinesiska språket. Detta är ofta ett hårt och tålmodsprövande arbete. Cederlöf grep verket an med kraft och gjorde goda framsteg.

Rätt snart övertog han ledningen och undervisade i gosskolan, som under denna tid utvecklats på ett glädjande sätt, sedan den blivit omlagd från dagskola till folk- och småskola. I detta viktiga arbete gjorde Cederlöf en god insats, tills Kina-konferensen några år senare flyttade honom och hans familj till Wuchang, där man ansåg, att deras krafter ännu bättre behövdes. Där mötte honom nya uppgifter icke

blott inom församlingen och i skolan utan även på det praktiska området. Det var nämligen under denna tid, som vår Kinamissions största samlingslokal »Shenmingt'ang» (Livskyrkan) byggdes i Wuchang.

Efter fullbordad period på fältet reste familjen Cederlöf hem till Sverige våren 1918, och sedan vilotiden var slut, återvände de till Wuchang, där de på nytt upptogo sitt arbete. När omkring ett par år senare en ny familj skulle väljas till den ansvarsfulla platsen att förestå skolhemmet vid den svenska realskolan på Kikungshan, föll valet på makarna Cederlöf. Under deras arbetstid på Kikungshan togs Cederlöfs praktiska begåvning på nytt i anspråk. Först utförde han ett större planeringsarbete på den stora, kuperade skoltomten, och när sedan det nya skolhemmet uppfördes 1923, var han den närmast ansvarige i ledningen för detta företag. Många svårigheter och bekymmer mötte ledningen i arbetet, innan denna byggnad blev färdig. Stundom var bördan icke lätt att stå i föräldrarnas ställe och bära ansvaret för en så stor skara barn. Så tryckte helt visst ansvarsbördan under en mycket orolig tid på Kikungshan höstterminen 1922, då ett stort rövareband opererade i närheten, och då man hade verklig anledning att frukta ett överfall. Skolan måste då fly ifrån berget. Men Herren hjälpte även i dessa svåra stunder.

Den sista tiden har familjen Cederlöf arbetat på missionsstationen i Ichang. Även där fick han ägna sig åt arbetet i skolan. Ungdomen var alltid särskilt föremål för hans kärlek och intresse.

Cederlöf var medlem i flera styrelser och kommitéer. Här må endast nämnas styrelsen för Svenska

Skolan på Kikungshan och missionsrådet, som utgör styrelsen för vår mission i Central-Kina. Helt visst har hans kraft i ledningen uppskattats under en tid, då politisk oro råder i landet och kraven, som ställas på missionen, äro större än någonsin förut.

Av de mycket knappa underrättelser, som tecknaren av dessa rader hunnit få del av om Cederlöfs sista stunder, framgår det, att lidandet varit svårt men att han burit det med stort tålamod samt att han lugnt och stilla insomnat.

Med Cederlöfs död har ett verksamt liv slutat i Mästarens tjänst. Hans plats står tom, och han är saknad. »En mindre härnere att strida Guds stora, Guds heliga strid; En mera däruppe att sjunga Guds ära i evig frd.»

Gustaf Fredrik Cederlöf föddes den 3 mars 1883 i Bankeryds socken, Jönköpings län, och avled på Kuling, Kina, den 14 juli 1926. Sedan den 5 sept. 1914 var han i äktenskap förenad med Anna Maria Axling, vilken jämte döttrarna, Karin och Hanna, äro de närmaste sörjande.

Vile han i frid till uppståndelsens morgon!

"OFTA PÅ RESOR — OFTA
I FÄROR"

EN MINNESRUNA ÖVER MISSIONÄR N. F. HÖIJER

AV

J. SKÖLD

DET var på sommaren 1878, som jag första gången hörde om Nils Fredrik Höijer. Min sagesman hade mycket gott att säga om Höijer och Missionsskolan i Kristinehamn. Men inte hade jag då den blekaste aning om, att jag efter några månader skulle få möta Höijer och få vara åtskilligt tillsammans med honom i Missionsskolan. Emellertid blev jag från första stund intresserad av Höijer. Jag har läst mycket av det han skrivit och följt honom på hans många och långa färder utöver jordens vidder. Men att teckna något ur hans bragdrika och äventyrsfyllda liv är ej lätt. Allt var så mångskiftande. Bara en del av hans upplevelser skulle forma sig till en stor bok.

Om Höijers barndom känner jag ingenting. Det första jag vet om honom är, att han tillsammans med några andra unge män var med vid en sammankomst i Karlstad, där den välkände Värmlandspredikanten Kjellin ledde mötet. Ynglingarna nojsade och gjorde sina anmärkningar. Då stannade Kjellin i sin predikan, riktade sina ögon på Höijer och utropade: »Den Gud, vilkens evangelium jag predikar, är tillräckligt

mäktig, att av dig, tanklösa yngling, göra en ordets förkunnare och sända dig ut med evangelium till folk, vars språk du nu icke förstår.» Det säges, att Höijer bleknade vid detta kraftiga uttalande. Orden voro ju som profetiska. Men varken Kjellin eller Höijer kunde väl då fatta det.

Höijer hade någon tid förut uttryckt en önskan att få studera och bliva präst. Men prosten Höijer i Ölme — hans farbror — som bidragit till hans uppfostran, sade nej. Och det påstås, att inför det ordet hjälpte inga invändningar. Prosten skulle ha sagt: »Till präst duger du inte, min gosse, men väl till bonde». Senare kom Höijer uti trädgårdsskola i Karlstad. Under den tiden inträffade hans omvändelse. I och med detsamma förändrades hela hans livsriktning.

N. F. Höijer.

Nu ville han ägna sig åt predikantens och missionärens kall. Därför kom han in på Missionsskolan i Kristinehamn, som då ägdes av Värmländska Ansgariiföreningen. Då Missionsskolan 1878 övertogs av det nybildade Svenska Missionsförbundet, hade Höijer i det närmaste avslutat sin skolgång. Men han var dock tidvis i Missionsskolan såväl 1878 som 1879. Dessemellan var han ute i bygderna och verkade Guds verk. Han var en nitisk och brinnande evangelii förkunnare — en eldsjäl. För honom hägrade det stora målet att föra så många själar som möjligt till Kristus. Jag minnes väl, då han var med i missionsklassen.

Magister Lagerström föreläste i missionshistoria och det var fråga om något visst land och folk därute i den stora, böljande folkvärlden. Höijer utropade då eldigt: »Dit fara vi!» En annan gång, då magistern läste för oss om något annat land eller folk, ropade Höijer igen hänförd: »Dit resa vi!» Det böljade något av försöklusten i hans barm. Han var eldig som en jakthund och frustande som en stridshäst. Han var livlig i sitt temperament, viljestark kanske något till envishet, åtskilligt mångfrestande och hågad för äventyr och stordåd, orädd i faran som få och älskade brottkampen. Men han var också vänsäll och god, hjälpsam till det yttersta, ödmjuk och gudfruktig. Hans hänförelse kunde låga så ibland, då han talade för missionens heliga sak, att den likgiltigaste och mest försoffade rycktes med.

På sommaren 1879 var Höijer tillsammans med magister Lagerström över till England för att bättre sätta sig in i engelska språket. Höijer liksom en hel del andra av oss elever, som kommo in på Missions-skolan 1878, intresserade sig mycket för hedningarnas väl och frälsning. En tid tillbragte Höijer i de värmändska finnskogarna. I de trakterna fann han ock sin följeslagerska för livet — Anna Dahlman — dotter till därvarande handlanden Dahlman i Östmark. Jag hade 1880 nöjet att fara i Höijers kölvatten däruppe uti samma finnskogar och fick ofta höra om både Höijer och Högberg, som trampat fram på vidderna där. De fingo i sanning bryta mark på ödsliga trakter och vara med om varjehanda äventyr. Men ett gott banbrytande verk utförde dessa bröder. Det kunna vi, som kommo efter dem dit, intyga. Jag hade den

stora glädjen att flera gånger vistas i Höijers svärföräldrahem och blev där så varmt omhuldad, att jag aldrig glömmer det. En god fostran för det framtida missionärskallet blev vistelsen för Höijer och oss övriga på de obrutna tegarna i finnskogarna.

Då Svenska Missionsförbundet började upptaga missionsarbete på olika håll 1880, sändes Höijer till Ryssland. Man utgick från den förutsättningen att följa Jesu befallning: Först i Jerusalem, så Samarien och därpå till världens ändar. Höijer började arbeta bland svenska sjömän i Kronstadt. Högberg upptog arbete i Petersburg. Höijer syntes från början dragas till ryssarna och arbetet bland dem allt mer och mer. Verksamheten i Petersburg var ingalunda lätt vid denna tid. Visst gällde det att i första hand taga vara på de svenskar, som bodde i Petersburg, och söka vinna dem för Kristus. Men det stora målet var ju: Ryssland för Kristus! Lord Radstock från London hade mot slutet av 1870-talet vistats en tid i Petersburg och verkat med stor välsignelse. Många högtstående personer till och med i kejsrerliga kretsar kommo till tro på Kristus. Med några av dessa kommo våra bröder i beröring, och utsikterna för missionsarbetet i Ryssland vidgade sig alltmer. Höijer som den starke optimisten kanske räknade väl mycket med kommande framgångar. Det såg naturligtvis både imponerande och lovande ut vid de stora salongsmötena i Petersburg. Andens eld spridde sig ock vida ut över Ryssland vid denna tid.

Men förföljelsen rasade också. Det berättas, att då en kristlig konferens hölls hos överste Paschkoff i all hemlighet med ombud från flera håll i Ryssland, så

omringades huset av polis och efter förhör med var och en följde arresteringar och förvisningar. Höijer, som även var närvarande vid tillfället, lyckades glida in genom en serveringslucka på salsväggen, kom ut i köket och därifrån genom ett hemligt smyghål slutligen ut i det fria. Om så icke hade skett, torde hans ryska mission efter denna konferens varit avslutad.

»En annan gång», berättar en vän, »när Höijer var i stor fara, föranledde ett oförutsett misstag till att han frejdad och utan krus undgick polisens spaningar. När hans svenska pass skulle översättas till ryska, blev hans missionärstitel av misstag översatt med 'kommissionär', och från den stunden betraktades han vid passgranskning icke som missionär utan som affärsman. Som sådan hade han laglig rätt att existera men däremot icke som missionär. Höijer skrattade och grät, då upptäckten gjordes, och han hade väl kunnat hoppa över små tak i glädjen.»

Vid ett tillfälle hade Höijer stannat hos några vänner och hållit hemliga sammankomster. Polisen började vidtaga sina mått och steg. Det vanliga vid sådana tillfällen var, att de nekade återlämna passet. Denna åtgärd var effektiv, ty utan pass var uppehållet för en utlänning omöjliggjort. Vad skulle Höijer nu taga sig till? Jo, han gick upp till polismästaren och begärde ett samtal med honom. Hur många kor ha de i den där byn, frågade Höijer. Polismästaren blev förvånad och drogs in i samtalet. Än i den byn då? Skulle det löna sig, tror polismästaren, att sätta upp ett mejeri därborta efter svenskt mönster? Blev mjölkstillgången stor nog? Polismästaren blev mera tillgiven och ansåg, att det skulle lyckas för både äga-

ren och befolkningen. Då Höijer skulle säga farväl och avlägsna sig, sade polismästaren: »Jag tror verkligen, att Ni inte har återfått Edert pass. Var så god.» Höijer tog första tåget och reste sin väg.

Jag anför vidare: »Ingen av Svenska Missionsförbundets misionärer har haft den säregna romantik över sig som Höijer. Men detta berodde till stor del på mannens eget skaplygne. Om Höijer hade blivit hänvisad till öknarnas ödslighet, så hade även dessa för honom varit fulla av levande under. Hans värld var så rik, hans sjäsliv så underbart, och därför var han innerst intressant även för sina motståndare. Denne hans äventyrliga läggning, som var honom medfödd, fick under de ständiga resorna och under denna lek med faran en alltför lämplig miljö för sin ständiga utveckling. När det gällde att rädda någon annan, betänkte han sig icke två gånger. Än kom han hem med en ung troende kvinna, vilken han så gott som ryckt ur fängelse och förnedrande marter, som väntat henne för hennes tros skull på Kristus. En annan gång hade han till Sverige räddat en troende underofficer — allt med fara för sitt eget liv. Men Höijer var nu sådan. Kvick, förslagsam och modig parerade han sådana åtgärder på ett sätt, som skaffade en viss romantik åt hela hans liv.» — Själv var han ju medveten om sina riskfyllda företag, ty en tid satte han icke sitt namn under sina brev och rese-skildringar i tidningarna, utan där stod blott »Nils i Änga».

Höijer måste ha haft en ofantlig lust att resa. Nya platser ville han besöka för att finna ut, vad som kunde göras för Kristus. Jag kan icke tänka mig annat,

än att han skulle ha blivit en stor upptäckare, om han haft resurser och slagit sig på något outforskat område i världen. Under mitt vistande i Kotka, Finland, åren 1882—1884, fick även jag helt oförmodat en dag ett kärt besök av honom. Han var den, som utpekade Kotka för våra ledande bröder i Sverige som en lämplig plats för svensk sjömansmission och präktig för missionsarbete bland den bofasta befolkningen. Självt hade Höijer vistats där någon tid, innan jag anlände dit 1882, samt verkat där med mycken välsignelse. Överallt hörde jag, att man talade med sådan hänförelse om Höijer och hans varma evangeliska förkunselse. När han kom på besök, gladdes många, och även jag fick en härlig uppfriskning. Höijer kunde intressera, sporra, elda. Svenska Missionsförbundets arbete i Kotka var nog till välsignelse och i ekonomiskt hänseende mycket billigt. Höijer begick sålunda intet misstag, när han föreslog Kotka som arbetsfält.

Om Höijers vidsträckta resor och många äventyr i Ryssland, om Svenska Magasinets i Tiflis upprättande och fall, om avskedet från Svenska Missionsförbundet och bildandet av den Ryska Evangeliska Missionskommittén, där Höijer till en början var den ledande kraften, om hans arbete för denna kommitté i det ryska riket samt hans avträdande från denna kommittés tjänst med mycket annat, det kan icke här skildras för utrymmets skull.

Men den del, som Höijer hade som vägvisare för Svenska Missionsförbundet i fråga om det nu lovande arbetet i Ost-Turkestan, kan icke med tystnad förbigås. Någon skrev: »Höijers största verk torde ha varit, att han blev ett medel till Turkestan-missionens

början.» Vilka umbäranden, äventyr och svårigheter, som Höijer hade att utstå på denna sin vanskliga färd den tiden, är inte lätt för oss att fatta. Men han var modig och djärv. Och hans planer voro storvulna. Han drömde om en hel sträcka missionsstationer från Ryssland genom norra Asien utöver till Kina. Och så hänförande och eldigt framhöll han denna sak, att den icke bara smittade andra utan upptogs på rena allvaret. Jag glömmmer aldrig, då jag var hemma från Kina första gången 1898 och vid Generalkonferensen talade om vårt arbete i det stora landet, hur missionsföreståndare E. J. Ekman hängt upp en karta i lokalen, där ombuden m. fl. voro samlade. Ekman talade med glödande värme och skälvande röst om den stor slagna planen och utpekade på kartan den stora missionsvägen. Männe framtiden skall utvisa, att Höijers stora, väldiga plan kommer att genomföras?

Höijers sista djärva företag var den Sibiriska missionen. Den utgick från Amerika. Målet var att den vägen komma in i det europeiska Ryssland. Därför började han missionsarbete bland eskimåerna. Och Höijer har fått följande lovord för denna sin verksamhet: »Den banbrytarenatur, som var så utmärkande för broder Höijer som missionär, förnekade sig aldrig. Nyodlingsarbetet med dess rödjande av ny mark var därför ständigt föremål för hans varma intresse. I sin iver att lägga nya tegar under evangeliets plog unnade han sig ingen rast eller ro. Så var även fallet under hans långa, påfrestande vistelse i Amerika. Vänta stora ting av Gud och våga stora ting för honom — det präglade hans skiftesrika liv i påfallande grad.»

Tidningen »Svenska Amerikanen» utlåter sig om Höijers arbete på följande vackra sätt: »Sedan 1922 har det Höijerska företaget uträttat ett stort verk bland eskimåerna. Omedelbart efter ankomsten till ön »Lilla Diomede» gick Höijer och eskimåen Henri Soxie till verket med språkfrågans lösning och började att predika. Öbefolkningen hade icke något skriftspråk, varför ett sådant måste åstadkommas. Med latinska alfabetet och tillägg av delar från araratsdialekten, av armeniska och slavoniska alfabeterna hopbraktes ett eskimåernas alfabet. Då detta var färdigt, började man skriva text till söndagens predikan samt att översätta Matteus' evangelium helt och hållet. Så småningom lärde man infödingarna att läsa. Höijers rykte spred sig bland eskimåerna. De sade, att den »nye trollkarlen» överträffade alla andra, emedan han satte deras tal på papper och likaledes tog det ur vita papperslappar. Detta var mera än de kunde förstå. Då Höijer dessutom efter en kort tid lärde en 16-årig flicka att läsa, bidrog detta att ytterligare stabilisera missionärens rykte som »trollkarl».

Den, som i likhet med mig följt med Höijer genom hans intressanta resebrev och skildringar däruppe bland eskimåer och ryssar, vet om hans spännande äventyr och oerhörda strapatser. Egentligen kan ingen av oss göra sig en föreställning därom. En av missionärerna däruppe skriver något om Höijers sista sjöfärd, sägande: »Det var i juli månad missionsbåten Ariel låde till vid Yakutats hamn på väg mot Sibirien. Jag kände Höijer genom tal och skrift. Men jag hade aldrig förr sammanträffat med honom. Böjd till kroppen och haltande på den ena foten kom han

emot mig på bryggan. »Bolsjevikerna togo mig fast», sade han, och släpade mig på en släde i flera dagar. Färden gick genom is och snöslask. Jag var ständigt genomvåt. Därigenom ådrog jag mig ett lidande, som jag ej kan befrias ifrån.» — »Nu skall du vara aktsam och taga vara på dig», sade Aug. Andersson. »Jag får ju inte tänka som andra människor», genmälte Höijer. »Jag måste se till missionen i Sibirien». Den utrustning, han medförde, beundrade jag icke. Det sved i mitt hjärta, då Höijer med Ariel satte kurs för Sibirien. Jag tänkte: Ack, om blott besättningen på båten ändå hade varit invigd i kampen mot storm och böljor. Det blev den sista missionsresan för den gamle veteranen. Bristande intresse hos dem som skulle hjälpa honom gav honom en dålig utrustning. Men detta kunde icke dämpa nitet för Sibliens frälsning. Han for ändå. Vad som fattades i utrustning, det fyllde han genom att uppoffra sitt liv. Han gav mer än vi alla. Och jag profeterar, att liksom martyrernas blod blev kyrkans utsäde, så skall ock Höijers *uppoffrande* bli ett härligt säde för Sibliens tegar. Missionsvänner — låt oss hjälpas åt och sända evangelium till folket i detta vidsträckta och underbara land!»

Sista gången jag sammanträffade med Höijer var våren 1925 i Uppsala. Vi hade ett långt och intressant samtal. Han brann av nitälskan för folket däruppe i snöns och isens regioner. Det kunde aldrig bli tal om, att han skulle förbliva i Sverige. Han måste se om sitt folk därborta. Och så gav han sig snart åstad igen fast nära 70-årig.

Om skeppsbrottet och hans sista svåra strapatser

borde mycket skrivas. Det ligger något hjärterörande över den händelsen. Mycket goda eftermälen har Höijer fått i en hel del amerikanska tidningar. De svenska tidningarna ha sagt mycket litet om Höijers bortgång och stora livsgärning. Vid Svenska Evangeliska Missionsförbundets årsmöte i Amerika denna sommar fick Höijer följande minnesruna ristad: »Om Höijer och hans livsgärning kunde volymer skrivas. Många ha kritiserat honom. Men i döden glömdes allt sådant. Alla förstodo, att en stor man, en hjälte som få, gått hädan. Han hade alltid djärva planer, men alla gingo ut på mission bland de mest försummade, till vilken ingen annan ville gå. Han försakade allt för missionen. Fick han uppmuntran och hjälp, var han glad. Fick han det ej, så gick han sin väg framåt ändå.»

Höijers sista ord voro: »Jag behöver vila. Jag är så trött.» Undra på, om han skulle vara trött efter sitt långa, stridsuppfyllda liv i världen. Nu vilar han sig efter allt sitt myckna arbete och sina många mödor och besvär. Och med böjda huvuden säga vi: »Vila i frid, vår broder, till dess uppståndelsedagen bräcker!»

FILMEN I MISSIONENS TJÄNST

AV

K. W. ENGDAHL

NÄR barnet öppnar en bok, söker det först efter illustrationer. Vi som äro äldre göra ofta på samma sätt. Det vi se, behålla vi bättre i minnet, än det vi blott läsa om eller höra berättas. Ingen kan t. ex. beskriva en storm på havet så, att vi få samma oförgätliga intryck, som vi fått, då vi själva sett en sådan.

Gud är den store Pedagogen. Han meddelar undervisning både genom *ögats* och *örats* förmedling. Han använder sig av *åskådningsmateriel*, när han vill undervisa människorna om sin stora vishet och allmakt. Men *hans* åskådningsmateriel bliva sol, måne och himmelens otaliga stjärnehär. »Lyften upp edra ögon mot höjden och sen: vem har skapat allt detta? Det har han, som för härskaran där uppe fram i räknade hoppar. Han nämner dem alla vid namn; så stor är hans makt, så väldig hans kraft, icke en enda utebliver.»

Men han begagnar sig vid sin undervisning även av enklare medel, ty han har icke blott astronomer, docenter och professorer i sina klasser. Se här ett par bibliska exempel.

Profetens linnegördel. »Så sade Herren till mig: Gå bort och köp dig en linnebindel och sätt den om-

kring dina länder. Tag gördeln, som du har köpt, och som du bär omkring dina länder och stå upp och gå bort till Frat och *göm den där i en stenklyfta*. Sedan en lång tid därefter sade Herren till mig: Stå upp och gå bort till Frat och *hämta därifrån* den gördel, som jag bjöd dig gömma där. Och jag gick bort till Frat och *grävde upp* gördeln och hämtade fram den från det ställe, där jag hade gömt den. Och se, *gördeln var fördärvad*, så att den icke mer dugde till något.»

Vad skulle profeten och folket lära av denna handling? »Då kom Herrens ord till mig, han sade: *På samma sätt* skall jag sända fördärv över Judas och Jerusalems stora högmod. Detta onda folk, som icke vill höra mitt ord utan vandrar i sitt hjärtas hårdhet och följer efter andra gudar och tjänar och tillbeder dem, det skall bliva såsom denna gördel, *vilken icke duger till något.*»

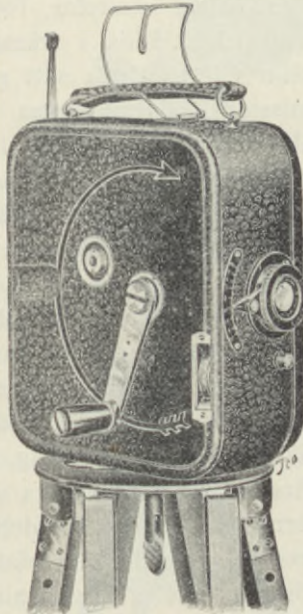
Krukmakarens hus. Detta är det ord, som kom till Jeremia från Herren: »Stå upp och gå ned till krukmakarens hus, där vill jag låta dig höra mina ord.» Då gick jag ned till krukmakarens hus och fann honom upptagen med arbete på krukmakarskivan. Och när kärlet, som krukmakaren höll på att göra av leret, *misslyckades* i hans hand, så *begynte han om igen* och gjorde därav ett annat kärl så, som han ville hava det gjort.»

Vilken lärdom ville Gud giva med denna *åskådningslektion*, som profeten så allvarligt och uppmärksamt betraktat i den enkla verkstaden? Gud giver honom själv tillämpningen, vilket Jeremia säger med följande ord: Och Herrens ord kom till mig, han sa-

de: »Skulle jag icke kunna göra med eder, I av Israels hus, såsom denne krukmakare gör? säger Herren. Jo, såsom leret är i krukmakarens hand, så ären ock I i min hand, I av Israels hus.»

Det låg icke något ovanligt i att på detta sätt fånga människornas uppmärksamhet och giva större eftertryck åt sin förkunnelse. Andra profeter hade dock fått giva »åskådningslektioner» av varjehanda slag. (1 Kon. 11: 29—32). Esaias fick gå *halvnaken* och *barfota* en lång tid som ett tecken för folket, att egypterna och etiopierna, som Juda litade på, skulle i *en liknande usel beklädnad* bliva bortförd som fångar av konungen i Assyrien.

Uppenbarelseboken. Hela denna sista bok i bibeln är en beskrivning på de *underbaraste scener*, som något människoöga *skådat*. »Jesu Kristi uppenbarelse, vilken Gud gav honom för att visa sina tjänare, vad snart skall ske. *Vad du ser*, skriv upp det i en bok och sänd henne till de sju församlingarna.» — Så vill Gud både genom *ögonen* och *öronen* föra sanningen in i människors hjärtan.

Upplagningskamera för rörliga bilder.

Den mest vane och begåvade föreläsare känner behov av att på något sätt *illustrera*, vad han har att säga. Man använder sig av kartor, diagram, verkliga eller kopierade föremål. Missionärer bruka vid sina missionsföredrag visa avgudar, husgeråd, kopior av hus, båtar, bärstolar, fotografier m. m. Ibland uppträda de klädda i främmande folks nationaldräkter. Man vill på detta sätt göra sin föreläsning eller sitt missionsföredrag mera åskådligt levande för sina åhörare.

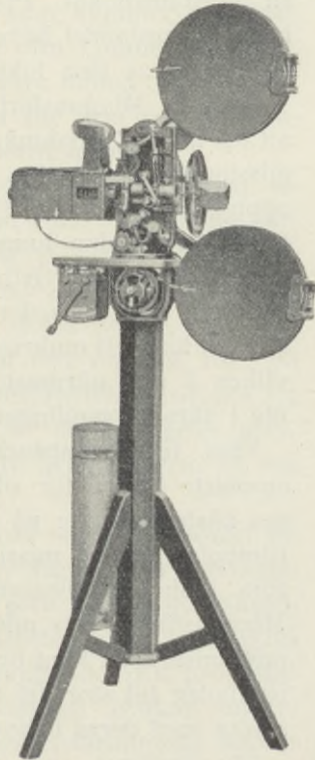
Skioptikonapparaten har i många år fått göra tjänst vid föreläsningar av alla slag. Huru mycken nyttig kunskap har icke genom detta undervisningsmedel bibringats både små och stora i alla samhällsklasser! Och säkerligen komma de allt mer och mer förbättrade skioptikonapparaterna och den ofantligt rika tillgång på bilder av alla slag, som med dessa kunna visas, aldrig av den rörliga bilden göras överflödiga. Skioptikonapparaten är billig, lätt att sköta, icke eldfarlig, förevisningarna behöva icke anmälas till myndigheterna; och bilder till detta slags apparater kunna tagas av personer och platser, dit upptagningskameran för den rörliga bilden aldrig kan finna vägen. Det gäller blott, att föreläsaren genom det muntliga föredraget blir så medryckande, att han ger *liv* åt den stillastående bilden.

Att filmen i missionens tjänst har en viktig uppgift att fylla, det synes vara tydligt. Den kan i *rörliga* bilder giva en mycket mera levande och naturtrogen inblick i verkliga livet, såsom det levas bland olika folk på jorden. Filmen i missionens tjänst har till upp-

gift att meddela kunskap om missionsarbetet bland främmande folk. Därvid förekommer helt naturligt scener ur dessa folks vardagsliv, religionsbruk, högtider, sätt att färdas, olika yrken, av folkslagens olika utseende m. m.

Från det direkta missionsarbetet får man se bilder, från predikoarbetet och läkareverksamheten, från skolarbetet bland barn och unga, undervisning av dopkandidater och dopförrättningar, utländska och infödda arbetare samt församlingsmedlemmar. Vidare visas missionsstationer, utstationer, seminarier, sjukhus, skollokaler och andra för verksamheten nödvändiga byggnader. Och då allt sker med rörliga bilder, får man den mest levande och tydliga föreställning om livet på missionsfälten, som kan ges genom bild. Vill man lära känna missionsfälten med dess verksamhet ännu bättre, så är det bäst att resa dit och med egna ögon »beskåda fälten».

Vid begagnandet av film i missionens tjänst är det av allra största betydelse, att *verklig missionsfilm* finnes att tillgå. Det är icke nog att visa film med bil-

Apparat för förevisning av rörliga bilder.

der av främmande länder och folk. Bland det goda, som finnes i detta avseende, finnas dock här och där intagna bilder, som icke alls äro lämpliga att visa i en gudstjänstlokal. Personer ansvariga för verksamheten i hemlandet böra öva en noggrann kontroll vid öppnandet av sina lokaler för filmföreläsningar.

Svenska Missionsförbundet är i det lyckliga läget, att det har tre missionärer, en på vardera av sina stora missionsfält, vilka äro utrustade med första klassens upptagningsapparater för missionsfilm. Två av dessa särskilt ha redan hunnit taga en hel del intressanta bilder i Kina och Östturkestan. Utom de över 5,000 fot film, som Svenska Missionsförbundet förut äger, har det kommit omkring 2,000 fot ny film från Östern, vilken i den närmaste framtiden kommer att visas ute i våra församlingar.

Våra filmupptagande missionärer ha fått de allra amplaste lovord för sitt väl utförda arbete av Sveriges bästa kännare på detta område. Sveriges största filmbolag har av missionen köpt rättigheten att införa i sin skolfilmavdelning till uthyrning Svenska Missionsförbundets missionsfilmer. På detta sätt blir missionsarbetet känt över hela vårt land, då detta stora filmbolag till stor del förser alla folk- och elementarskolor med deras behov av skolfilm.

Föreläsningen av missionsfilmen bör icke vara själva *målet* vid ett möte utan blott ett *medel* att göra missionen mera känd och älskad. Därför bör läsning av Guds ord, bön och sång få sin plats på programmet. Det bör bliva en verklig missionsgudstjänst och icke blott en filmföreläsning. Missionsföreläsningen, som föregår visningen av själva bilderna, bör innehålla de

olika moment i sammandragen form, som ett vanligt missionsföredrag brukar innehålla. Genom några korta upplysningar rörande mötets program kan man också väcka intresse, för vad som kommer att visas. Då till liknande förevisningar ofta komma personer, som icke i vanliga fall besöka våra möten och veta bra litet om missionen, så blir det för dem en överraskning, vad missionen i verkligheten utför.

Efter en skioptikonförevisning för åtskilliga år sedan sade en högre järnvägstjänsteman, som hade närvarit på förevisningen, till mig följande: »Detta var mycket intressant och upplysande. Då man blott *hör* missionärernas berättelser om deras arbete, vet man icke, huru mycket som är sant och verkligt, men då man som i kväll fått *se* missionsarbetet illustreras, då får man helt andra intryck av deras arbetes betydelse.» Detta blir i ännu högre grad följden, då väl tagna missionsfilmer förevisas.

Under våra missionskurser här och där i landet ha alltid de kvällar, då vi haft förevisningar av missionsfilmer, varit bäst besökta och givit de största inkomsterna för missionen. Som arbetet med detta slags förevisningar är ganska ansträngande och programmen kräva mera än en förevisning, brukar under-teknad, som av Svenska Missionsförbundets styrelse fått i uppdrag att visa missionsfilmerna, stanna två dagar på varje plats. På grund härav kunna ju icke så många platser besökas, som då missionären ej tar mera än en dag i varje församling. För varje kväll blir det dock en inkomst för missionen, och det ekonomiska resultatet av förevisningarna har ju blivit ganska gott. Jag har fått röna mycken uppmuntran

i detta nya slags arbete för missionen, och det har blott varit *en* församling, som ej vågat öppna sin kyrka för liknande förevisningar.

Till sist vill jag endast anföra, vad en man, som på detta verksamhetsområde haft mångårig erfarenhet, säger. Mannen i fråga är stabskaptenen Joh. Book. »Under 9 år som ombud och 5 år som sekreterare för Frälsningsarméns Samaritverksamhet i Sverige har jag», skriver han, »haft mycken hjälp av filmen. Bilderna ha verkat redan vid annonseringen, de ha väckt intresse och samlat folk. Sedan ha de, på ett sätt som icke varit möjligt med endast ord, visat de församlade, hur det går till på barnhem, kolonier, räddningshem, skyddshem och anstalter för hjälpende av slummens och nödens folk såväl som på kongresser, vid demonstrationer och stora sammankomster. Publiken har ryckts med, gripits, blivit feststämd och medintresserad i god, självupoffrande gärning.

Ofta har jag fått exempel på att genom förevisningarna det bästa och ädlaste väckts upp och förts fram hos både män, kvinnor och barn. Efter många år berätta de om den eller den bilden, som blev orsak till det största och betydelsefullaste i deras liv. Alltid har det varit lätt för mig att i samband med bilderna vittna om min kärlek och tro till den himmelske Fadern. Hans händers verk har jag visat i de härliga naturscenerierna, och från hans kärleksvilja har allt rent, gott, ädelt och upplyftande utgått.»

BLAND SPILLRORNA AV ETT FOLK

AV

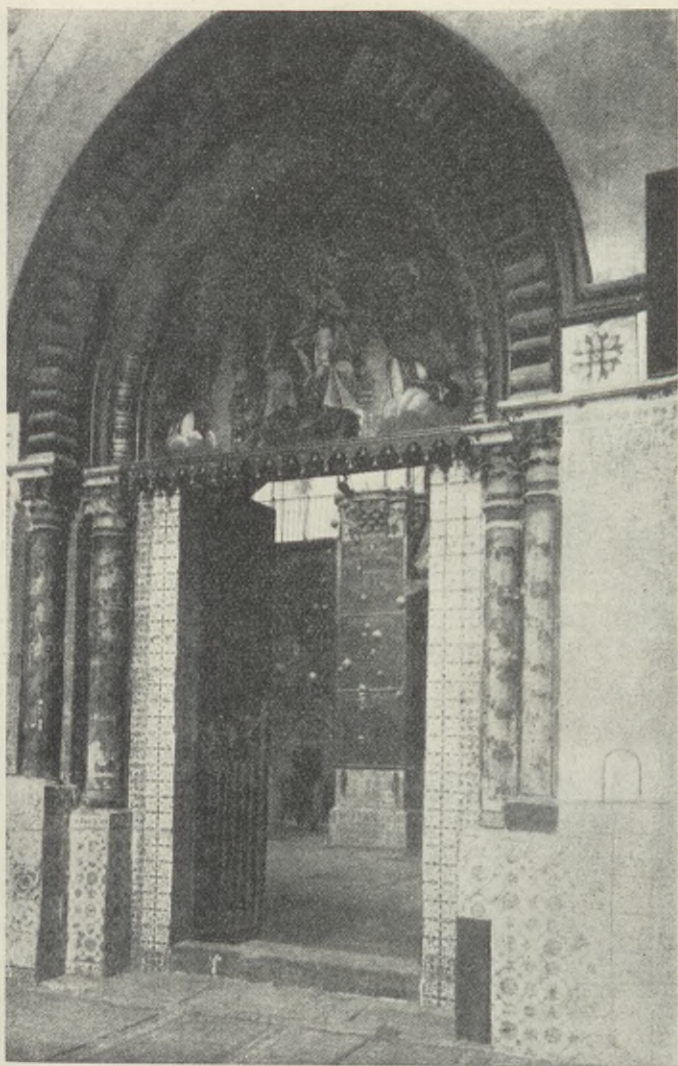
KARL FRIES

FÅ folk torde ha undergått så växlande och vidriga öden som det armeniska. I sitt höglända urhem kring Ararat har det varit utsatt för erövrings- och delningsförsök från de kringboende folkens sida i alla tider ända sedan assyrerna, mederna och perserna tävlade om herraväldet nära ett årtusende före Kristus. Sedan var det syrerne, grekerna och romarna, som bekämpade varandra i dessa trakter — och armenierna som fingo betala krigskostnaderna. Under romersk överhöghet njöt dock landet på 300-talet e. Kr. relativ ro och självständighet. Det var under denna tid som kristendomen infördes — i sin monofysistiska förm — och omfattades av folket med sådan hängivenhet, att århundradens förföljelse icke kunnat förmå dem att övergiva den, ehuru ett sådant steg skulle medfört omedelbar lättnad och stora materiella vinster. Det har varit först araberna, redan under 600-talet, och därefter turkarna, som sökt med lock och pock driva armenierna att omfatta islam, men utan framgång. Oräkneliga äro de offer i människor och penningar, som detta folk fått bringa för sin tros skull. Och likväl ha mången gång armenier såsom ämbetsmän på ansvarsfulla poster och folket i dess helhet genom sin utomordentliga idog-

het, företagsamhet och organisationsförmåga tillfört det turkiska riket stora vinster. Det beräknas, att den förmögenhet, som armenierna 1915 måste lämna i sticket, uppgick till c:a 8 miljarder sv. kr.

I stället för att hämta lärdom av detta föredöme ha turkarna alltid betraktat armenierna med avund och misstro och behandlat dem med hänsynslös grymhet, till dess 1915 det ödesdigra beslutet fattades att lösa »det armeniska problemet» genom utrotning. Ett enda citat — bland många liknande, som skulle kunna anföras — ur en av inrikesministern undertecknad skrivelse till ortsmyndigheterna är tillräckligt som bevis: »Då nu tiden kommit för att befria fäderneslandet från detta farliga element, anbefalles eder att icke låta eller tillbakahållas av något medlidande med deras elände, utan med fullständig utrotelse såsom mål sätta in hela eder energi på att låta allt vad armenier heter försvinna ur turkiska riket. Sen till, att de ämbetsmän, som få i uppdrag att utföra detta, äro sanna patrioter och personer, på vilka man kan fullt lita.»

Vid den tiden uppgick antalet armenier i Turkiet till $2\frac{1}{2}$ miljoner. Utrotningsverket, bedrivit genom massakrer, deportationer och skapande av sådana förhållanden, som gjorde »frivillig» utflyttning nödvändig, har lämnat som resultat, att det nu finnes knappt 50,000 i det inre av landet och c:a 80,000 i Konstantinopel. Det är mer än $1\frac{1}{2}$ miljon, som fått sätta livet till. Av de övriga hava c:a 300,000 funnit en tillflykt inom det lilla område i Kaukasien, där Sovjetryssland tillåtit en till detsamma ansluten armenisk republik att organisera sig. Omkring 150,000 inbjödos av frans-

Ingången till armeniska domkyrkan i Jerusalem

männen, som 1915 innehade Cilicien, att slå sig ned där. Knappt hade de hunnit ordna sig och inrätta en vinstgivande fruktodling, anlägga industriella företag m. m., förrän fransmännen oväntat drogo sig tillbaka och överlämnade området åt turkarna. Nu måste armenierna hals över huvud fly, övergivande alla sina tillhörigheter. De sökte nu sin tillflykt i Syrien, där alltjämt c:a 100,000 finnas, koncentrerade förnämligast kring Aleppo, Damaskus och Beirut, men även här ha de oroats av krig. Fransmännens härnadståg mot invånarna i Damaskus och andra delar av Syrien har berört jämväl armenierna och tvingat tusenden av dem att ånyo gripa till vandringsstaven.

Det är Grekland, som visat sig mest gästfritt. Då 1922 efter nedbrännandet av de amerikanska och grekiska kvarteren i Smyrna närmare $1\frac{1}{3}$ miljon kristna hotades med döden, öppnade Grekland sina dörrar för de armeniska flyktingarna lika väl som för de grekiska. Jämväl i fortsättningen ha armenierna fått åtnjuta samma förmåner som landets egna barn utan att behöva avstå från sin nationalitet, sin religion, sitt språk eller sina skolor. Nationernas Förbund och dess Internationella Arbetsbyrå ha — sedan det visade sig omöjligt att vid fredsförhandlingarna i Lausanne tillförsäkra det armeniska folket ett nationellt hem i dess gamla land — gjort vad som varit möjligt för att skaffa dem tillträde till andra länder, särskilt Sydamerika. Då jag i fjol besökte flere av de sydamerikanska staterna, förhandlade jag på uppdrag av Arbetsbyrån med åkerbruksministern om tillträde för armenier, tyvärr med föga framgång. Något bättre resultat ha sedan vunnits av Arbetsbyråns chef och en för ändamå-

Armeniska flickor, sysselsatta med att väva mattor.

let ditsänd kommission. Några tiotusental ha väl utvandrat dit, men Sydamerika lockar icke armenierna.

Det är något obeskrivligen vemodigt att se ett helt folk på detta sätt söndersmulas. Vad som är kvar är endast spillror, men så stark är detta folks livskraft, att det trots allt vägrar att dö. De 300,000 i den på ryskt område grundade armeniska republiken ha redan hunnit ordna sina förhållanden som stat, de ha skaffat sig de bästa nutida åkerbruksredskap, elektrifierat sitt land och med den elektriska kraftens tillhjälp infört konstgjord bevattning, de ha skapat förträffliga skolor, ordnad rättskipning och ett omfattande handelssystem, grundat på kooperativa principer.

Mina personliga iakttagelser ha gjorts under besök i år inom flyktingslägret invid Beirut och vid ett antal av de barnhem i Syrien och Palestina, som upprättats och underhållas av »Near East Relief» — en ursprungligen amerikansk, nu internationell hjälpaktion till förmån för de genom omvälvningarna i Mindre Asien och angränsande områden nödlidande, särskilt bland det uppväxande släktet.

Flyktingslägret vid *Beirut* räknade 12,000 invånare, av vilka ett par tusen tillkommit på senaste tiden i följd av kriget kring Damaskus, och de övriga varit där ett år eller mer. Här kunde man med skäl tala om en »kåkstad». Knappt en enda byggnad var uppförd av solidare material än plank eller snarare bräder. Ut-hamrade fotogendunkar spelade en stor roll ej blott som taktäckningsmaterial utan även för att bilda väggar. Huru dessa korthus, som ofta stodo s. a. s. på styltor, kunna motstå den stundom ytterst kraftiga vinden från det närbelägna havet, var mig en gåta.

Pojkarna i armeniska barnhemmet i Antelias intogande en måltid.

Än underligare syntes mig, att icke hela befolkningen härjades av allehanda farsoter, ty dräneringsanordningarna voro av allra enklaste slag, öppna rännstekar mitt på eller utefter de vägar, som skulle föreställa gator och som ofta voro så gyttjiga, att man höll på att fastna i dem. Och dock såg man överallt män och kvinnor sysselsatta med olika slags arbete: skomakeri, snickeri, sömnad o. s. v. och rader av butiker med rikhaltiga lager.

Vad som gjorde allra mest intryck var att se de kyrkor, som de byggt med sina egna små medel och till stor del med egna händer, två voro gregorianska, två protestantiska. I den ena av de senare pågick ett av c:a 100 kvinnor besökt bönemöte, vid vilket min hustru på uppmaning höll ett kort anförande. I samband med kyrkorna funnos skolor. Sådana funnos även på andra ställen. Därjämte funnos tre kliniker, därav en underhållen av danskar och betjänad av danska sjuksköterskor.

Där fanns även en K. F. U. M., vars medlemmar voro sysselsatta med att under sekreterarens ledning reparera det skäligen bofälliga skjul, som utgjorde dess lokal, samt satte stil på en rudimentär trädgård, som hörde till.

Ej så särdeles långt från staden ligger ett av barnhemmen, inom ett samhälle som bär namnet »Antelias», vilket anses vara en förvanskning av »Sant Elias» och innebära en antydning om att denne profet besökt platsen. Här bo nu 600 armeniska pojkar, vilkas ålder växlar mellan 12 och 21 år.

Ledaren är en helt ung amerikanare, mr M. D. Brown, tillhörande en av Bostons förnämsta familjer.

Han har stått på denna post i 6 år och syntes vara föremål för pojkarnas varmaste beundran och tillgivenhet. Dessa liksom hela institutionen gjorde det allra bästa intryck. Jag talade, på uppmaning, till hela skaran samlad i deras gymnastiksal, där de sutto på golvet med korslagda ben. De tycktes lyssna med

Flickor i armeniska barnhemmet i Ghazir på slutningen av Libanon.

spänd uppmärksamhet. Vi sågo dem också i arbete, i bageriet, köket, skomakeriet, skrädderiet, snickareverkstaden, smedjan, måleriet o. s. v. Det var riktiga mästerverk, som förevisades oss såsom resultat av deras arbete. Föreståndaren bar en oklanderlig dräkt, som pojkarna sytt, och i hans matsal stod en buffét, som de likaledes tillverkat och som knappast kunnat

vara bättre, om den utgått ur Nordiska Kompaniets verkstäder.

Vårt nästa besök gällde en flickkoloni med 500 invånare. Det låg ganska högt uppe på sluttningen av Libanon och bär det för svensk tunga något svåruttalade namnet *Ghazir*. Detta namn bäres nu vida kring i världen med de mattor, som tillverkats där efter ett nytt mönster, uppgjort med användning av den uråldriga mattvävningskonstens bästa traditioner. Det var fullkomligt artistiska saker, som visades oss. Vi häpnade över de enkla medel och metoder, som användes på att åstadkomma dem. Allt beror på noggrannheten och fingerfärdigheten hos dessa unga flickor, samt på smaken hos dem som uppgöra mönstren. Beställningar ingå i så stor omfattning, att de icke hinna utföra dem alla. Begäran har ingått från Frankrike, att ett antal av dessa flickor skola komma och slå sig ned där såsom mattväverskor, enär tullsatserna göra import av mattor nästan omöjlig. Anstalten förestås av en schweisisk läkare vid namn Jakob Kunzler och hans fru. Då barnhemmet för några år sedan grundades, betraktades det med mycken misstro av den muhammedanska befolkningen, men nu möttes man överallt med vänliga blickar och hälsningar. D:r Kunzler har blott en arm, den andra har han offrat i arbetet för sina skyddslingar.

Två andra armeniska barnhem ligga i närheten av *Sidon*. Vi besökte dem på vägen från Beirut till Haifa. Det som vi först kommo till kallas »Bird's Nest», ungefär motsvarande »Sparvboet». Det förestås av en danska, Fröken M. T. Jacobsen. Det har 350 invånare, allesammans riktiga sparvungar. Det är småbarns-

hemmet. Rörande var att se och höra dessa småttingar utföra kindergarten-lekar. Deras mörka ögon lyste av glädje, och deras lockiga, svarta hår stod som en gloria kring deras huvuden och vajade, då de i leken utförde olika rörelser. Med särskild omsorg tog sig Fröken Jacobsen an de små, som på grund av sjukdomsanlag behandlades med solbad. Institutionens huvudbyggnad utgöres av ett slott, uppfört av en drusisk furste, som emellertid i följd av kriget icke kan bo där.

På en annan höjd, ännu högre än »Bird'sNest», ligger det barnhem som bär namnet »Hill Top». Det är inrymt i präktiga byggnader, uppförda av ett amerikanskt missionssällskap, som dock på grund av de politiska förhållandena icke kunnat taga det i besittning för dess egentliga ändamål. Det räknar c:a 600 invånare, ungefär lika många pojkar som flickor i mellanskolåldern. Detta är det barnhem, som har den fullständigaste undervisningen i skolämnen.

Den tid vi hade till vårt förfogande i *Nasaret* medgav icke ett besök i barnhemmet där med dess 150 manliga elever, som specialisera sig på konstindustri.

Hemmet i *Jesusalem* besökte jag däremot grundligt, och icke blott barnhemmet, som är inrymt i ett kloster, utan även det prästseminarium, som jämväl finnes där, ja t. o. m. den armeniske patriarken, som likaledes har sin bostad i detta omfattande komplex av byggnader. Det är beläget på höjden mellan Jaffaporten och Sion på den plats, där enligt traditionen aposteln Jakob — armeniernas skyddshelgon — led martyrdöden (jfr Apg. 12: 2) helt nära Herodes' palats. Med den vördnadsvärde patriarken hade jag en berörings-

punkt däri att han varit föreståndare för det kloster och prästseminarium i Armäs, ej långt från Svarta Havets sydkust, där jag för 15 år sedan gjort ett besök, varvid jag inbjöds att tala dels till prästkandidaterna i klostret dels till allmänheten i den stora och vackra kyrkan. »Men det är nu allt i ruiner», sade den gamle mannen, och en tår kom i hans öga, medan rösten fick den klangfärg som uppkommer, då strupen liksom sammansnöres av sorg.

Även här uppmanades jag att tala till prästkandidaterna, ungefär 50 till antalet. Deras levnadsförhållanden äro ytterst torftiga och deras arbetsordning sträng. De stiga upp kl. 4.45, använda $1\frac{1}{4}$ timme till gudstjänst från kl. 5.15 samt ännu en timme från kl. 3. Undervisningen upptar 5 timmar. $1\frac{1}{2}$ timme ägnas åt gymnastik och idrott. Kursen är femårig i den förberedande skolan och treårig i det egentliga seminariet. Att döma av det intryck som man erhöll i samtal med någon av lärarna, vilka voro fint bildade män, måste den fostran, som de unga här erhålla, vara av bästa slag.

Antalet barn i barnhemmet var 350, dels pojkar dels flickor, tämligen unga. Dessutom rymde klostret en mängd flyktingar, som vänta på att finna en stadigvarande vistelseort. Den till klostret hörande domkyrkan — Sankt Jakob — är rik på symboliska bilder och skatter, som räddats undan förstörelsen i Armenien. En av de egendomligheter, som erinrade om gångna tidens betryck, var det surrogat för kyrkklockor, som bestod av upphängda plankor av något särdeles hårt träslag som, då de träffas av kraftiga hammarslag, avgiva ett metalliskt ljud. De äro ett minne från

tiden för turkarnas herravälde i Palestina. Dessa tilläto nämligen ingen ringning med kyrkklockor. Det föreföll mig, som låg även i detta något symboliskt. Ett i tysthet buret, århundraden långt martyrium, det är i få ord det armeniska folkets historia. Och hurudan är dess framtid? Hoppet att genom fredsfördraget i Lausanne tillförsäkra dem ett nationellt hem, något rymligare än det som finnes under Sovjetrysslands egid, blev jämmerligen gäckat. Det ser ut, som om alla andra dörrar voro stängda och som om nationen vore dömd att uppsugas av de folk, inom vilka dess spillror förskingrats.

D Ä R S T E N Ä R N Ä T Ä L Ä
E N V A N D R I N G B L A N D K O N S T A N T I N O P E L S B Y S A N -
T I N S K A M I N N E S M Ä R K E N

AV

G. RAQUETTE

DET var under några klarnande vårdagar, när den oförlikneligt härliga naturen kring Bosporens stränder höll på att vakna, som en ensam vandrare styrde sina steg fram och åter genom gator, parker och öde platser i bysantinernas och sultanernas gamla stad. Karl XII:s turkiska äventyr och Gustaf III:s diplomatiska underhandlingar med sultanen döko fram i svenskens minne till omväxling med de många intressanta språkproblemen, som det melodiska språket erbjöd. Men det kunde inte stanna vid detta. I Konstantinopel är ju så gott som varje fotsbredd mark fylld av historiska minnen från en svunnen storhetstid, från den kristna glansperiodens dagar, då en Konstantin och en Theodosius där drömde stolta drömmar om denna stad som en hela den kristna världens metropol. Gång på gång måste främlingen stanna inför något kvarglömt minnesmärke, som oemotståndligt ledde tanken in på nya — nej, gamla vägar, vägar, de där föra tillbaka till svunna släktens kamp, seger och — undergång.

En hänsynslös vandalism har hand i hand med muhammedansk fanatism gått fram över stadens forna

härlighet, och därför finns föga därav utom några ruiner i behåll. Men i dessa spridda rester kan en lyhörd vandrare än förnimma, hur stenarna tala om den tid, då staden var ung. Den första staden anlades här av några grekiska kolonister från Megara på den höjd, där den gamla seraljen nu är belägen. Att denna dess ungdomstid ligger långt tillbaka i räkningen av år, kunna vi förstå, då vi erinra oss, att den nya staden en gång räddades åt grekerna av Xenophon, och att den en gång blev plundrad och förstörd av perserkonungen Darius vid den invasion, som fick sitt slut vid Marathon och Galamis. Sedan återuppbyggdes den och befästes av den spartanske politikern Pausanias, densamme som en gång gjorde ett försök att sälja hela Grekland till Xerxes. År 176 f. Kr. förstördes staden vid Bosporen ännu en gång, och därmed kunna vi säga, att prologen till dess framtida ödesspel var given.

Under det att den egentliga staden sedan växte upp längre in på landtungan mellan Marmarasjön och Gyllne Hornet, reste sig i sinom tid på den gamla platsen de romerska och bysantinska kejsarnas palats och så i sin tur på dettas ruiner de turkiska sultanernas seralj. Det senare står ännu kvar, men från den förturkiska tiden äro här alla spår, med ett enda undantag, bortsopade. På spetsen av den mot Bosporen utskjutande åsen reser sig en hög stenpelare, eller rättare ruinen av en stenpelare. Denna uppbar en gång kejsaren Theodosius den stores staty i guld och måste då ha utgjort en av de förnämsta prydnaderna i det kejsrerliga palatsets berömda trädgård. Ursprungligen synes pelaren enligt en inskription därå vara rest som

ett segermonument. Under den romerska regimen tilldrog sig detta monument allmänt intresse av den anledningen, att ett pelarhelgon då tillbragte 20 år på dess topp. Nedanför på den utskjutande udden mellan Gyllne Hornet och Marmara lågo en gång två kristna kyrkor, S:t Demetrius och S:ta Barbara. Av dessa återfinnas numera icke ens ruinerna, men mellan de platser, där de en gång voro belägna, reser sig sedan våren 1926 en jättestatya av — Kemal Pascha.

Styra vi därifrån våra steg genom den stora men icke allt för väl vårdade parken mot seraljens andra sida, så finna vi till vänster museet, som, tack vare den nya turkiska regimen arkeologiska intresse, innesluter en mängd av minnen från stadens förturkiska tid. Tyvärr nödgas vi för denna gång inskränka oss till ett flyktigt besök i sarkofagernas avdelning. Vad som där först och främst tilldrager sig vår uppmärksamhet, är den s. k. Alexandersarkofagen, vilken daterar sig så långt tillbaka som omkring 300 f. Kr. Euru den icke hör till de bysantinska minnesmärkena, är det omöjligt att utan vidare gå förbi detta märkliga stycke av gammal grekisk konst. Man har hållit före, att denna sarkofag en gång skulle ha gömt stoftet av Alexander den store på grund av en relief på dess ena långsida, framställande ett av den väldiga krigarens härnadståg, och av en så lydande inskrift: »*Han allena*». Den teorin är dock på goda grunder för länge sedan övergiven. Somliga tro, att Alexanders mumie skall finnas i Memfis, och andra mena, att den vilar i Alexandria. Hur nu härmed än må förhålla sig, så står dock denna underbart vackra sarkofag i Konstantinopel.

Bland de många sarkofagerna av bysantinskt ursprung stanna vi givetvis inför den väldiga porfyrikista, som otvivelaktigt en gång har omslutit Konstantin den stores jordiska kvarlevor. Den stod en gång tillsammans med andra bysantinska härskares sarkofager i De Heliga Apostlarnas Kyrka. Där blev den i likhet med de andra uppbruten och plundrad av de romer-

Sofiamoskén.

ska korsfararna, vilka med våld och svärd kämpade lika ridderligt mot den grekiska kyrkan som mot muhammedanismen. När deras skräckvälde i Konstantinopel var slut, reparerade grekerna sina skändade kejsarsargravar, men vid den allmänna vandalisering, som övergick staden vid dess slutliga erövring av turkarna, brötos de åter sönder. Denna gång spriddes portyrplattorna, varav sarkofagerna voro sammanfogade, hit och dit i staden och togos i anspråk för olika ändamål. Det har gått en sägen bland folket, att två av dessa

plattor skulle ha blivit gömda under rötterna av ett stort träd i seraljens trädgård. Med ledning härav företogo de turkiska arkeologerna 1920 grävningar på platsen och funno — två väl bevarade sarkofaglock.

Konstantinopels storhetstid börjar med Konstantin den store, som regerade mellan 306 och 337 e. Kr. Han byggde upp och utvidgade det gamla Bysantium och kallade nu staden Nya Rom. Det var först senare, som den kom att bära hans eget namn. Hur turkarna kommit att nämna sin huvudstad under sultantiden Stambul, eller rättare Istanbul, förklaras på helt olika sätt av dem själva och av grekerna. De förra påstå, att Istanbul rätt och slätt är deras sätt att uttala Konstantinopel, på samma sätt som de sammandra t. ex. Thessalonika till Selanik. Men grekerna mena sig veta bättre och säga, att turkarna utan att förstå grekiska gjort namnet av ett grekiskt uttryck *'s tăn pólín*, som betyder till staden.

Ett stycke åt vänster från det kejsrerliga palatset förlade Konstantin på en höjd mitt i staden dess forum. I vår tid återstå härav inga lämningar mer än den av åtta porfyrblock sammansatta väldiga Konstantinpelaren, vilken på sin tid uppbar en kolossal staty av kejsaren. Ursprungligen hade denna varit en Apollostaty, vilken sedan under konstförfarna händer hade förvandlats till Konstantins likhet. Turkarna, som i allmänhet icke känna detta åldriga minnesmärkes betydelse, kalla pelaren Tjemberli-tasch, hopade stenar. För de tydliga märken, monumentet har av eld och brand, kallas det även för Brända pelaren. Enligt en grekisk tradition skall i grunden till denna stenkoloss finnas ett slutet valv, som gömmer den yxa,

varmed Noak byggde arken, samt Marias av Magdala alabasterflaska.

Följa vi härifrån den nutida gatan med dess trottoarer och spårväg ned i riktning mot den gamla seraljen, så komma vi efter omkring 10 minuters vandring till bysantinernas Hippodromen. Detta forna cirkusområde är nu förvandlat till en modern promenad-

Det inre av Sofiamoskén.

plats med blomrabatter, gräsmattor och häckar samt trädgårdssoffor här och där utefter de väl vårdade grusgångarna. Att vi dock icke befinna oss i någon vanlig västerländsk park, låta oss de väldiga antika prydnaderna, som hos oss ersättas av fontäner och statyer, snart förstå. Så reser sig i sydvästra delen av den ursprungligen 400 alnar långa och 150 alnar breda cirkusplatsen en väldig fyrkantig stenpelare mot höjden. Egendomligt nog vet man praktiskt taget

ingenting om detta antika monuments vare sig tillkomst eller historia mer än det, att pelaren en gång i tiden skall ha varit överdragen med bronsplattor, samt att det sannolikt var från dess topp, som korsfararna nedstörtade en känd grekisk insurgent. I stället veta vi så mycket mer om den bronspelare, som några steg längre in på planen sticker upp ur en kringbyggd håla i marken. Serpentina eller Ormpelaren från Delfi är det äldsta av Konstantinopels antika monument. Här på platsen har den stått i 1600 år, sedan kejsaren Konstantin lät hämta den från Delfi, där den redan då hade stått i 800 år. De tre jätteormarna, som föreställas slingra sig mot höjden, sakna nu sina huvuden. När de funnos där, hade de som en trekantig spets skjutit upp från pelarens topp. Första gången krossades de av några fanatiska munkar 835, då dessa, gripna av föreställningen, att pelaren var ett tillhåll för hedniska demoner, skulle söka att omintetgöra dess trollkraft. Emellertid måtte huvudena ha blivit reparerade och åter uppsatta på sin plats, ty när Muhammed II vid stadens erövring red in i Konstantinopel, så högg han med sitt svärd av den ena ormens underkåk för att visa sin makt även över den av turkarna så fruktade grekiska magien. Här stå vi otvivelaktigt inför en kvarleva av en forntida ormdyrkan, vilken icke tyckes ha alldeles släppt sitt grepp över vidskepliga sinnen än i dag.

Det tredje monumentet på cirkusplatsen för oss ännu en gång till minnet av Theodosius den store. Denne kejsare, som regerade 378—395 e. Kr., inlade stor förtjänst i stadens ombyggnad och utvidgning. I likhet med Konstantin var han starkt intresserad i kyrkans

angelägenheter, ehuru en djupare kristendomsuppfattning svårligen skulle kunna tillskrivas honom. Det ifrågavarande monumetet, ett värdigt Theodosiusminne, står mellan den delfiska serpentinen och kejsar Wilhelm II:s fontän. Överdelen därav utgöres av en egyptisk obelisk från Heliopolis. Största intresset tilldrager sig emellertid det ur en fördjupning i marken uppskjutande fundamentet och dess basreliefer. Dessa mönster av grekisk konst giva en levande föreställning om vad vi skulle ha fått bevittna, om vi i slutet av 300-talet kunnat närvara vid någon av de stora kapp- löpningarna i Hippodromen.

Här nödgas vi obönhörligen sluta våra öron till för alla de aningsfulla viskningar, varmed historiens och legendens genier fresta oss, ty vår uppgift kräver, att vi åter kasta oss in på nya vägar. Bakom den strax intill Hippodromen belägna Sofiamoskén står inom seraljens yttre förgård ett gammalt tempel, S:t Irene, den enda kvarblivna av den bysantinska stadens 14 mindre kyrkor. Tack vare sitt undangömda och skyddade läge undgick den ödet att förvandlas till muhammedansk moské. I stället ha turkarna först använt byggnaden för vapenupplag, och sedan 1839 har kyrkan fått tjäna som turkiskt krigsmuseum. Till detta museums förnämsta sevärdheter höra Tamur Lans armring, Muhammed Erövrarens svärd och en samling av nycklar till av turkarna erövrade städer. Vid inträdet i denna åldriga helgedom verkar det beklämmande att finna rummet så profanerat och den klassiska arkitekturen bortskymd och förvanskad av de för museets inrymmande vidtagna anordningarna. Emellertid kunna vi se, att kyrkan tydligtvis från början

var byggd som en enkel basilika. Huruvida den först uppfördes av Konstantin den store eller endast restaurerades och förskönades av honom, kan nu icke med vissnet bestämmas, men så mycket vet man, att S:t Irene är den enda kvarblivna byggnaden i Konstantinopel, som denne kejsare hade något med att göra. Det var framför altaret i denna helgedom, som den gamle biskopen Alexander en gång låg på sina knän en hel dag lång, anropande Gud och helgonen att befria honom från tvånget att åtlyda kejsarens befallning att i kyrkans gemenskap upptaga ärkekättaren Arius. Han blev också befriad, ty Arius dog samma dag, som den kejsarliga befallningen skulle ha verkställts. Just på den plats, där biskopen den dagen måste ha knäböjt, står nu ett akvarium med en brokig samling av fiskar och andra vattendjur simmande omkring. Under den blekgula limfärgen ser man här och där väggarnas mosaik skymta fram, och över det forna altaret har överstrykningen fallit bort och blottat ett stort, svart kors. Försiktigtvis skyles nu detta parti av en stor turkisk flagga, bakom vilken den förvetne främlingen dock från sidan kan se en skymt av den kristna kyrkans heliga symbol. Man vill gärna hoppas, att den nya turkiska regimen skall komma att visa förståelse för kravet på en restaurering till ursprungligt skick av ett så högst värdefullt historiskt monument som kyrkan S:t Irene är, även om man icke vågar vänta, att den i nu överskådlig framtid åter skall upplåtas för kristen gudstjänst.

Av allt sevärt i Konstantinopel lär väl intet kunna överträffa Justinianus den stores världsberömda kyrka S:ta Sofia. En av turkarnas första åtgärder efter sta-

dens erövring var att förvandla denna kyrka till muhammedansk moské. Bland muhammedanerna nämnes den Nya Sofia. När Justinianus första gången inträdde i detta tempel, utropade han: »Ära vare Gud, som funnit mig värdig att fullända ett så stort verk och att överträffa dig, o Salomo!» Stenarna i dessa vördnadsbjudande murar ha att tälja oss en lång och underbar saga om skiftande öden.

Konstantin den store var den förste, som på denna plats uppförde en basilika. Denna ombyggdes redan av hans son, men arbetet gjordes ej bättre än att hela kyrkan praktiskt taget föll ihop efter c:a 20 år. Den tredje i ordningen, som byggdes av Theodosius den store, blev lågornas rov vid ett folkupplopp. Den kyrka, som nu står på den gamla grunden, är alltså den fjärde i ordningen. Under arkitekten och matematikern Anthemius' ledning arbetade 10,000 man, och så fullbordades verket på 6 år för en kostnad i vårt mynt motsvarande 180 miljoner kronor. Den nya kyrkobyggnaden gjorde ett mäktigt intryck på den tidens människor, och folkfantasierna var strax färdiga att ompinna den med ett helt nät av underbara legender, av vilka många leva kvar på folkets läppar än i dag.

På morgonen den dag den nya kyrkan skulle invigas, så förtäljer folksägner, befanns en inskription på en av hörnstenarna, som skulle lyda: »denna kyrka gavs åt Gud av Justinianus, kejsaren», vara ändrad till: »denna kyrka gavs åt Gud av Euphrasia, änkan». Inskriptionen gjordes då i största hast om till sin ursprungliga lydelse, men nästa morgon stod änkans namn där igen. Händelsen började väcka uppmärksamhet och bli föremål för folkopinionens utlägg-

ningar. När ryktet nådde kejsaren, sände denne ut en avdelning av livvakten att söka efter änkan Euphrasia, och de utskickade kommo snart nog tillbaka, släpande med sig en förskrämd ung kvinna. Men hon förnekade bestämt, att hon någonsin haft något som helst med kyrkobygget att skaffa. Däremot erkände hon, att hon ofta brukat vattna de förstiga oxarna, som släpat upp stenar till byggnadsplatsen, då de passerat hennes hydda vid vägen. När kejsaren hörde detta, steg han upp och blev stående inför den fattiga änkan, och han befallde, att hennes namn skulle lämnas orört på kyrkans hörnsten.

Medan kyrkobygget pågick som bäst, hände det en dag, att en vitklädd man helt plötsligt uppenbarade sig för en gosse, som var satt att vakta arbetarnas verktyg under middagsrasten, och frågade honom, varför folket var så länge borta från sitt arbete. Då gossen sade, att han skulle gå och skynda på dem, lovade mannen att hålla vakt, tills han kom tillbaka. Emellertid skyndade gossen att meddela kejsaren, vad som hänt, och denne sände då genast bort den lille budbäraren till en avlägsen provins för att på detta sätt för alltid kvarhålla ängeln som kyrkans väktare.

Såsom kyrkan nu till sitt yttre presenterar sig för oss, ha vi svårt att instämna med Procopius, som gav uttryck för den tidens uppfattning i följande ord: »Den framstår som en härlig syn, utomordentlig för dem som se den och ofattbar för dem som höra därom. Den reser sig mot skyn och höjer sig över de omgivande byggnaderna som ett skepp över vågorna. Dess kupol är, som hängde den ned från himmelen på gyllene kedjor.» För oss te sig kupolens tunga stödjepelare

enbart vanprydande, och skönhetsintrycket förbättras ingalunda av de klumpiga minareter, som sultan Abdul Medjed i mitten av 1800-talet lät uppföra. Kupolen har för övrigt alltid varit denna byggnads svaga punkt. Dess djup av endast 46 fot är nämligen otillräckligt för diametern på 108 fot. Som en jämförelse kan man ju tänka på kupolen i S:t Peter i Rom. Den är hela 190 fot djup mot en diameter av 139.

En främling, som första gången träder in genom någon av kyrkans nio bronsbeslagna portar, studsar helt ofrivilligt tillbaka, då han finner sin väg stängd av tunga och vanprydande muhammedanska förhängen. Men tar han mod till sig och stiger på, så öppnar sig framför honom det 110 fot breda, 200 fot långa och 800 fot höga skeppet. Dekorationerna äro nu alla av muhammedanskt ursprung, och av de gamla värdena kvarstå endast pelarna och de övermålade mosaikerna samt naturligtvis de underbara proportionerna. Bland pelarna, vilka var och en för sig är ett konstverk, må vi icke gå förbi de åtta väldiga serpentinerna på vardera sidan av skeppet. Dessa äro just desamma, som en gång voro Dianatemplets i Efesus stolthet.

I detta gudshus utvecklades under de närmaste århundradena efter dess tillkomst en till det otroliga gränsande prakt, med kärl, troner och altaren i drivet guld och silver. Kyrkans tjänstepersonal uppgick till över 1,000 man. I kören funnos 100 eunucker, 200 korgossar och 100 sångerskor. Tre hundra musikanter i röda sidendräkter spelade på harpor, cittror, mandoliner och en mängd andra instrument, och mässan utfördes av 10 biskopar och 800 präster. Så sent som på 1300-talet hölls där dagliga gudstjänster, men se-

dan kom fattigdom och förfall, så att man endast med svårighet kunde finna olja till de heliga lamporna. Och slutligen kom den stora ödesdagen, den 28 maj 1453.

Under natten till den dagen stå vi hopkrupna bakom en pelare i galleriet. Vid midnatt inträder kejsaren, Konstantin XIII, åtföljd av en skara officerare och ämbetsmän. De knäböja framför altaret i det sparsamt upplysta templet och mottaga de döendes sakrament. De veta nämligen alla, att döden eller vanäran skall bliva deras lott, innan den nya dagens sol går ned. Därefter rider kejsaren ut i natten, och han stupar i striden på vallarna, men kyrkan fylles av en skräckslagen hop flyktingar ur alla klasser. Förgäves söker man trösta varandra med en profetia, att fienden aldrig skall nå fram till helgedomen, ty han skall vid Konstantinpelaren bli hejdad av en ängel med flammande svärd. Men hoppets sista stråle slocknar, när janissarernas slag höras på portarna till kyrkans södra vestibul. Snart rusa turkarna in och börja genast binda samman flyktingarna två och två. Baronessan och kökspigan, hovmannen och tiggaren, munken och köpmannen — alla drivas de i hast bort för att säljas till slavar. Snart tillkännager ett nytt larm därute, att sultanen nalkas. Han skrider fram genom kyrkans skepp och utropar: »Allah är himmelens och jordens ljus!» Därpå befaller han den medföljande imamen att från patriarkens tron utropa den muhammedanska gudstjänstkallelsen, och just som de sista ljuden därav förtona i de höga valven, stiger erövraren upp på altarbordet och förrättar sin bön. Och det vart åter natt.

Först sedan hela byggnaden från ovan till nedan blivit renad genom tvagning i rosenvatten och alla kristna emblem avlägsnats eller utplånats, uppläts kyrkan till allmän gudstjänst för islams bekännare. Den gamla helgedomen har därefter alltid hållits i stor ära av alla muhammedaner. Turkiska staten har aldrig sparat på konstnaderna, då det gällt dess underhåll, icke ens i sådana tider, då sultanernas moskéer lämnats att falla ihop till ruiner, och scheikhen i Nya Sofia har stått och står ännu i rang närmast efter scheikhen i Mecka. Enligt muhammedansk föreställning tillbeder profeten Elias dagligen på detta rum, och aldrig mer kan dess kupol falla, sedan ett hårstrå av profeten Muhammed en gång blandades i murbruket, när den reparerades. Men trots allt detta har islams ande aldrig funnit sig väl hemmastadd i denna boning. I synnerhet på jul- och påskafton undvika såväl muhammedaner som kristna att gå in i kyrkan, ty envar, som under det kommande året skall dö, ser då spöklika ljus brinna på altaret och ett svagt skimmer av templets forna härlighet framträder, när en samling av de längesedan döda där förrätta sin gudstjänst. Därtill höres ett svagt eko av en sorgesång, tills de fyra änglarna däruppe i kupolen börja att slå med sina vingar. Då försvinner synen.

Och så till sist en annan syn, som några verkligen sågo i S:ta Sofia 1849. En kristen arbetare, anställd vid de då pågående reparationsarbetena i kyrkans inre, faller plötsligt ned från en av de höga ställingarna och ligger döende på golvet. Då kvällsmörkret faller på, smyga sig några av den olyckliges arbetskamrater in i kyrkan, åtföljda av en kristen präst. De veta, att upp-

täckt betyder döden för dem alla, och därför viskas bönerna med skyndsamhet fram över den döende, där han ligger undansläpad i ett mörkt hörn. Sålunda hölls, så långt vi veta, den sista kristna gudstjänsten i S:ta Sofia, men kristendomens ande har aldrig vikit från sitt helgade rum vid Bosporens strand.

C. Raquette.

BLÄND KVÄKARE I ENGLAND

AV

AUGUSTINUS KEIJER

LONDON — världsstaden med de många millioner-
na människor — kan komma en främling att
känna sig ohyggligt ensam. Ensam går han med rese-
boken i handen gata upp och gata ned och möter i en
aldrig sinande ström människor, vilka rastlöst hasta
förbi. Idel obekanta ansikten, ständigt nya människor
— dag efter dag. Det är då man är fattig mitt i över-
flödet: ensam mitt uppe i människoskarorna.

Varje människa har sin egen sfär, inom vilken hen-
nes kärlek och omtanke tar sig uttryck. Det är bara
familjen och affärsvännerna för en del; det är sam-
fundsbröderna för en annan; och för ytterst få är
gränsen så vid, att den omfattar alla som behöva för-
ståelse och hjälp.

Det är mer än tre hundra år, sedan den man föddes,
vilken i en andligt hård och kall tid kom att bliva en
Guds benådade budbärare till dem, som längtade efter
ljus och liv. Det är en ung ande, som i George Fox
fick sitt fullödiga uttryck. Okänd och oförstådd och
därför hatad till blods var han, men han segrade över
hatet genom sin gudaburna kärlek. Hans anhängare
fördrogo villigt smälek och slag, och så leds in i tiden
en andlig rörelse, vars insats mindre täljes i siffror än

i andliga och etiska omvärderingar. George Fox' och de andra banbrytarnas insats tillhör historiens gulnade blad. Man kan läsa därom i Hodgkins bok Helgon och man kan inte undgå att gripas av dessa jättegestalter i personligheternas galleri. I dag lever en annan generation, under gynnsammare yttre betingelser, med delvis andra livsformer. Men den gamla kväkaranden — den att i varje människa se en broder, en gudason — levde alltjämt kvar i de män och kvinnor, vilka i dag med ord och gärning skriva det tjugonde århundradets kväkarehistoria.

Som främling stod jag en dag i början av april i våras i Internationella Missionsrådets byggnad vid Sloane Square. Visserligen hade jag ett rekommendationsbrev på fickan, men dess värde förminskades rätt avsevärt av det faktum, att de personer, till vilka det närmast var ställt, för tillfället befunno sig på helt annan ort. Då kom ett bud: Mr. Peet, pressbyråns chef, önskar träffa Er. — En smärt man med livliga ögon och ett älskvärt sätt. Snart hade han talat om, att han var kväkare, och jag nämnde min enda bekantskap med denna organisation: översättningen av boken Helgon. Så enkel var inledningen till den värdefullaste bekantskapen under hela Englandsvistelsen. Dess första resultat var inbjudningen till ett par kväkarfamiljer och ett synnerligen välvilligt mottagande på huvudkvarteret. Den förde mig senare också till det märkliga skolsamhället vid Birmingham — de sju colleges i Selly Oak.

En av huvudpunkterna i George Fox' uppfattning var stilla väntan efter ett budskap från Gud. Så framgingo de märkliga »silent meetings» (tysta mötena)

där en skara människor sitta i absolut tystnad, såvida icke någon får ett särskilt budskap från Gud. Ingen union sång, ingen som helst ritual, ingenting av det som för oss synes oundgängligt för en välordnad gudstjänst. Under kväkarrörelsens tidiga år hade alla möten denna karaktär. Nu är det egentligen blott gudstjänsterna på söndagsförmiddagarna, vilka gå i den ursprungliga stilen, och t. o. m. då förekommer på vissa platser ett par gemensamma sånger, fast givetvis utan ackompanjement.

I vår jäktande, upprivna tid kännes det som en vederkvickelse att vara med om ett dylikt »tyst möte». Tyst komma »vännerna» in, smyga sig bort till sina platser, sätta sig ned och försjunka i andakt. Det är bara klockan på väggen och möjligen grannens fickur som tickar. Med ofta ganska långa mellanrum brytes tystnaden av någon, som stilla frambär ett budskap, vilket han trott sig få av Gud, eller leder de församlade i bön. Då gudstjänsten pågått 1 à 1½ timme, skaka de äldsta, vilka sitta framme i salen mitt emot de andra, hand till tecken på att gudstjänsten är över. — Efter en dylik stund har man en stark förnimmelse av att ha mött Gud; man har fått tid att gå in i sig själv och att lyssna till Guds röst.

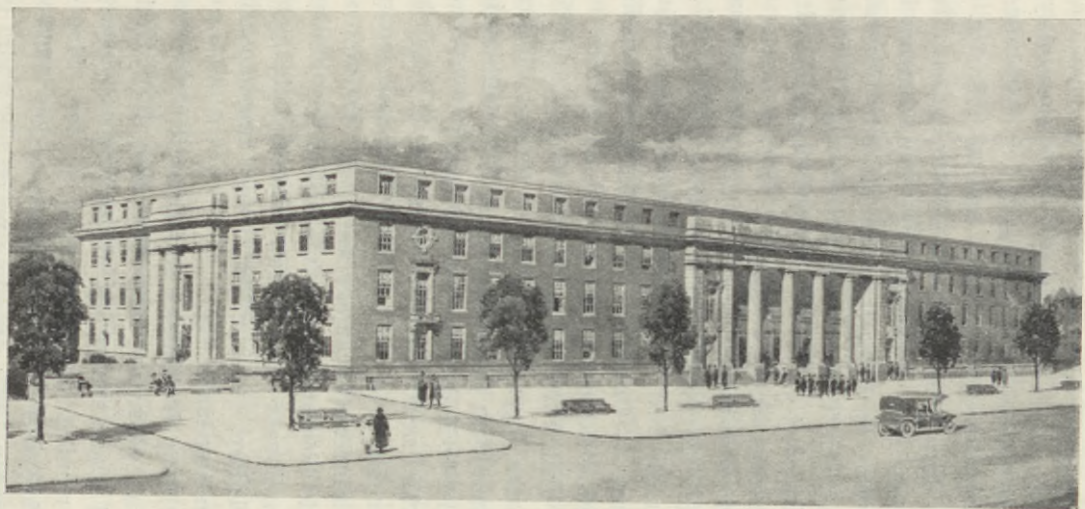
Mötena på söndagskvällarna ha numera karaktären av föredrag med mycken sång och musik eller äro musikaliska aftonunderhållningar.

Kväkarna eller »Vännernas samfund», som det officiellt heter, kan ännu efter så lång tids tillvaro icke ståta med några stora medlemssiffror. Som antecknade medlemmar finnas i England c:a 20,000 och i Amerika 100,000 samt i den övriga delen av världen blott några

hundra. I betraktande av det ringa medlemsantalet är kväkarnas inflytande enastående stort. Ett värtaligt bevis för deras styrka är den väldiga byggnad, som finnes avbildad här — det nya huvudkvarteret. Det beräknas, att alla dess stora utrymmen genast behöva tagas i bruk, och man förmodade, att byggnaden vid invigningen i höst skulle vara till fullo betald.

I denna byggnad finnes också en bokhandel inrymd. Anslagen utanför inbjuda på ett hjärtligt och rättframt sätt till besök. »Ni kan gå omkring som ni behagar och se på böcker. Ni behöver inte köpa någon bok.» Och man håller löftet. Inga misstänksamma blickar från expediterna följa främlingen, då han går runt i den stora hallen och ser på böckerna, bläddrar i dem och kanske läser en sida, innan han ställer upp dem i hyllan igen. Ingen kommer inställsamt bugande för att i onödan erbjuda sina tjänster, men man får villigt alla de upplysningar man begär. — Detta förtroende för människor är av gammalt datum i samfundet och det lever kvar än. Det gör ett angenämt intryck på främlingen att t. ex. komma till ett lånebibliotek i någon av gudstjänstlokalerna och finna, att dörrarna äro öppna hela dagen och att alla böckerna stå tillgängliga på hyllorna, och att man dock saknar bibliotekarie. Det finnes en bok, där låntagaren bör anteckna sig, men ingen kontrollerar, att han verkligen gör det. Men ytterst få böcker komma i alla fall bort, sades det.

I Vännernas samfund ligger hemarbetets tyngdpunkt utan gensägelse i skolverksamhet. Man har ungefär 150 söndagsskolor med c:a 17,000 unga i åldern 4—16 år. De allra flesta barnen komma givetvis

Kväkarnas nya huvudkvarter i London.

från utomstående hem. En svårighet är emellertid, att också större delen av lärarkåren måste rekryteras bland utanför samfundet stående. I dessa söndagskolor bedrivs arbetet efter vanligt mönster. Men man har dessutom ett 60-tal klasser, vilka arbeta i nära kontakt med söndagsgudstjänsten. Barnen i dessa undervisas av kväkare, vilka sålunda söka att inviga dem i samfundets speciella särdrag. Barnen deltaga i allmänhet en stund i det »tysta mötet» och samlas den andra tiden i ett särskilt rum.

I Londons östra del, där de väldiga fattigkvarteren finnas, har man upprättat en del »settlement», där socialt arbete bedrivs. Däri deltaga ofta utländska studerande. — Omkring 700 kväkare äro anställda i de allmänna skolorna, ofta på ledande poster.

I nära anslutning till kväkarna arbeta de sju läroanstalter, vilka ligga i Selly Oak, en förstad till Birmingham. Egentligen är det Kingsward (för utbildning av missionärer) och Woodbrook (för social-etiska studier), vilka sortera under samfundet, men över hela skolstaden vilar något av kväkaranda, även om ledare och lärare i allmänhet icke äro anslutna. Vad ett sådant inflytande betyder på en plats, till vilken samlas folk av alla nationaliteter och från vilken de utgå som söndagsskolledare, missionärer eller ungdomsarbetare, kan man nog tänka sig.

Sedan lång tid tillbaka står den yttre missionen på kväkarnas program. Men den har, förklarligt nog, icke fått någon nämnvärd utbredning och inga större, synliga resultat kunna uppvisas av den. Man bedriver verksamhet på Madagaskar sedan 1867 och i Pemba sedan 1897; dessutom på ett par andra platser.

Men det är varken genom verksamheten bland barn och ungdom i England eller bland icke kristna folk, som kväkarna i vår tid ha givit mänskligheten sin värdefullaste tribut. Den starkt framträdande broderskärlek, varmed de första »vännerna» bemötte sina medmänniskor och vilken lever kvar än i dag, har i nutiden fått sitt värdefullaste uttryck i det internationella arbetet, vilket präglats av offervilja och målmedvetenhet, parad med finkänslighet.

Utrymmet medger icke att här ingå på det sedan gammalt pågående arbetet för trosfrihet åt undertryckta, kristna minoriteter, t. ex. mennoniterna, eller verksamheten bland utländska, kvinnliga fångar i Frankrike, förnämligast vid fängelset S:t Lazare. Även kväkarnas insats bland Indiens oroliga folklager måste förbigås. Dessa företag ha alla kröntes med mycken välsignelse.

För den internationella freden har kväkarnas hjälparbete bland centralmakternas mest hemsökta samhällsgrupper varit av den allra största betydelse. Redan under kriget igångsattes med amerikanskt understöd en kraftig hjälpverksamhet framför allt bland barnen. Stora mängder kläder översändes, barnbepisningar anordnades, vid vilka en tid över 1 1/4 miljon barn erhöilo mat dagligen. På tolv månader fördelades 6,300 paket kläder. I dessa funnos också fränkerade kort med namnet på avsändaren och på så sätt uppstod ofta mellan givare och emottagare en intressant och för samförståndet fruktbärande korrespondens.

Såsom en indirekt frukt av detta kärleksarbete uppstod i Tyskland först en rörelse, som kallades »vän-

ner till kväkarna», vilken rönte livlig anslutning. Dessa sökte utan att vara medlemmar i samfundet följa de vägar till andelivets förnyelse, vilka kväkarna anvisade. Så småningom anslöto sig ett antal personer formellt till samfundet, och i juli 1925 fattades på ett möte i Eisenach det betydelsefulla beslutet att i Tyskland organisera en kväkarnas årskonferens. Därigenom har deras inflytande ytterligare befasts.

Genom kväkarnas bemedling ha t. ex. samförstånds-konferenser hållits mellan tyska och polska folkledare o. s. v. Av stor betydelse för det internationella samarbetet är den expedition, som finnes i Genève, staden dit alla slags internationella organisationer samlas. Där har varje månad hållits ett samkväm för ledarna av de olika organisationerna.

Direkt hjälpverksamhet bedrivs f. n. i Polen (barnhem och jordbruksskola), distriktet Buzuluk i Ryssland, trakten kring Saloniki i Grekland (läkareverksamhet), Österrike, Tyskland, bland riffkabylerna samt i Bulgarien. Det är icke litet av pengar och personlig kraft, som på detta sätt offras.

Det har inte varit mycket av den vitt utgrenade verksamhet, vilken bedrivs av Vännernas samfund, som här kunnat behandlas, men det påpekade har väl ändå visat, att det är fråga om ett jättearbete, utfört av en handfull människor. Ty så kan man väl kalla den lilla gruppen kväkare i jämförelse med jordens många hundra millioner. Vi protestanter kunna väl ej i allt intaga kväkarnas fria ställning till sakramenten och till bibelns bokstav, men vi vörda och högakta den mest kristna kärlek, vilken behärskar dessa människor.

Deras kamp för frid på jorden har säkerligen många gånger även i deras egna ögon syntts hopplös. Men de ha trott på kärlekens allt övervinnande makt och älskat sina ovänner. Världskriget blev en prövningens ugn; de äkta ledo ståndaktigt fängelse för sin vägran att bära vapen, de falska kompromissade med sin teoretiska övertygelse. Det blev en åderlätning för numrären, men en given vinst i moralisk kraft. Ur prövningen gingo kväkarna mera starka och målmedvetna än förr. Mera trosfriskt än förr bedja de i dag: Tillkomme ditt rike, och mera villigt helga de i dag sina liv åt denna böns förverkligande.

E N S P E L M Ä N

AV

JOH. GUSTAFSSON

OLOF Olsson satt på sitt skräddarbord med vadmaltstyget över knäna. Bredvid saxen och vaxet och den lilla bleckdosan med knapparna låg bönboken. Julisolen brände genom fönstret och flugorna surrade i belåten dåsighet runt mäster, som tog ringa notis om dem. Han var djupt allvarlig, och oupphörligt glömde han att vaxa tråden. Den slog knut på knut. Arbetet ville sig inte. Tråden ville inte genom nålsögat. Både ögon och händer voro osäkra, fastän Olof Olsson var en man i sina bästa år. Han väntade storfrämmande. Och saken var så allvarlig, att han stundtals måste bläddra i bönboken, fastän han var fjärran från allt läseri.

En grannkvinna gläntade på verkstadsdörren.

»Pojken har kommit nu, Olle», sade hon med låg röst och nickade menande. Hon log med hela ansiktet.

Då fick mäster något fuktigt i ögonen. Han kastade tyget åt sidan, hoppade ned av bordet och lämnade rummet. Vaxet låg och mjuknade i solen, och pressjärnet höll på att förgås bland lågorna i den öppna spiseln, medan mäster stod böjd över en liten nykommen världsmedborgare och inte kunde få fram ett ord för att tolka sina känslor.

Pojken fick heta Sven efter sin morfar. Gott gry var det i honom från början. Det dröjde inte så länge, innan han stjälpit knapplådan och vattenfatet med press-trasan.

Han växte upp och fick senor och muskler, som väckte respekt hos lekkamraterna. De livliga, blå ögonen spelade av upptågslust och gryende humor. Och när han barbent och barhuvad på avstånd lyssnade till fiolernas klang och den dansande ungdomens rytmiska tramp, var han som förtrollad.

»Vi få nog skaffa pojken en fiol, Maria. Han är 11 år nu», sade mästern.

»Ja, kanske det», svarade mor Maria. Nu hade de ju både lärt honom att läsa och att bedja efter bönboken.

Mästern ångrade till en början, att Sven fick fiolen. Han höll på att tappa humöret för den obeskrivliga jämmern från det nya instrumentet. Till och med katten drog sig mot dörren och satt där med stora tiggande ögon, när Sven tog ned fiolen från fönsterkarmen i verkstaden. Mästern ville, att den skulle hänga så. Den tog sig så bra ut där och lyste upp rummet, tyckte han.

En vacker dag hade dock Sven fått makt med det svåra instrumentet. Tonerna tillrade som klara pärlor under pojkens flinka fingrar. Snart spelade han vid gästabuden i prästgården och vid fester och dans-tillställningar i bygden.

Och så gledo åren hän.

Den värld han som pojke längtat till, stod en dag vidöppen för honom. Spelman var han, kvick och fyndig var han och den främste i brottningskampen och vid glaset. Han blev ungdomens korade ledare.

På söndagarna gick han i kyrkan som alla andra bygdens barn. Prästen predikade om ungdomens fågring och ålderdomens bräcklighet, om döden, graven och skilsmässan. Åhörarna gråto som barn, torkade sina tårar och gingo hem till eftermiddagarnas och nätternas dryckesgillen och dans.

Det var julbjudning i byn med bord, som dignade under mat och dryckjom. Svens stråke flög över strängarna som aldrig förr. Varje brännvinsglas gjorde honom vildare. Än höll han fiolen under hakan, än kastade han den över nacken, sak samma hur han höll den, tonerna klingade lika fritt och dansade i lustiga prydnadsdrillar på gammaldags manér. Svettpärlorna lyste i spelmannens ljusa, tillbakastrukna hår, och de blå ögonen hade en hetsig glans.

Av med rocken! Här skall brottas!

Svens bror var den ende värd att mäta sina krafter med. Det blev tag, som fyllde de svagare med förfäran. Buller och dån — där låg brodern besegrad och allvarligt skadad. Då nyktrade spelmannen till. Den hetsiga glansen i hans blick byttes i skräck.

»Ack ve mig», ropade han. »Lever jag till nästa jul, aldrig skall någon finna mig sådan mera.»

Farväl med den lustiga fiolen. Farväl med dryckjom och dans. Hans själ ropade i ångest. Var skulle han få hjälp?

I Linderots postilla sökte han med hungrig blick, och bönbokens ord räckte ej till för hans själs skri. Men hjälpen uteblev. Ingen seger över frestelserna. Ingen frid. Då började han förstå, vad han aldrig förut anat. Han började förstå syndens oerhörda makt över en människa.

»Stackars Sven, som blivit så sjuk», sade man i bygden.

»Stackars Sven», sade mästern till sin hustru. »Vi få se till, att vi få någon hjälp för pojken.»

»Det blir nog bäst att koppa honom», föreslog Maria.

»Kanske en skulle försöka med det», svarade mästern. Samma dag gick han till grannbyn och lånade en apparat för åderlåtning.

»Hur är det med dig Sven?» frågade han med ömhet i rösten, när han återkommen trädde in till sonen.

»Det bränner som eld i hjärtat far», svarade denne.

»Mor och jag mena det skulle vara bra att slå dig åder, Sven», återtog fadern och drog försiktigt fram apparaten.

Sven sträckte fram sin seniga arm utan ett ord. Fadern placerade med darrande händer det enkla instrumentet på sonens arm. Klick, lät det. Blodet som sipprade fram, var ungt och friskt.

Mästern och hans hustru märkte ingen bättring efter åderlåtningen.

»Om du skulle försöka en gång till», sade hustrun. »Det kanske tog för klen.» Och mästern försökte en gång till.

»Hur är det med dig, Sven?» sporde han sedan.

»Som förut far. Hela mitt inre är som eldsflammar, som slå mot hjärtat.»

Då suckade fadern trötlöst och lämnade rummet.

»Hur är det med Sven nu då?» viskade en grannkvinna till modern, när de möttes i bygatan en afton.

»Det är dåligt det», suckade hon.

»Ha ni försökt med ångbad?»

Nej, det hade de inte försökt. Det blev ett vidlyftigt arrangemang i det lilla hemmet, och Sven fick ångbad. De ömma föräldrarna ville göra allt för sin stackars sjuke gosse. Och som barn av sin tid och trakt trodde de, att hans sjukdom var av fysisk natur.

Ångbadet gav samma negativa resultat. Då prövades »spansk fluga». Sven gick med även på det försöket som en foglig och lydig son. Det hjälpte lika litet. Nu fanns blott en utväg kvar — prästen.

Prästen kom och såg och förstod intet.

»Du får hoppas och tro, så går det snart över», sade han och gick.

I sju veckor låg den starke spelmannen i ångest och kamp. Då kom en dag en troende kvinna till hemmet.

»Orkar du gå med till Sillén, Sven?» sporde hon.

Sillén! Det var ju brukspredikanten vid Billingsfors. Jo, Sven ville försöka. Under visligt samtal färdades de mot bruket. Den gamla kristinnans ord verkade bättre än åderlåtning, ångbad och spansk fluga och bättre än prästens lama: du får hoppas och tro. Våren drog fram i den fagra bygden med fågring och fågelkvitter och björkarna speglade sina slanka gestalter i klarblått vatten längs vägen, men spelmannen såg det ej. Så hunno de småningom fram.

Brukspredikanten såg forskande på den kraftige unge mannen och lyssnade tålmodigt till hans ord.

»Böj edra knän», manade han faderligt. Sven lydde.

Sedan sträckte han ut sina händer över spelmannens huvud och talade med innerlig men fast röst:

»I Jesu, vår Frälsares, namn tillsäger jag dig dina synders förlåtelse.»

Då flöt en helande olja genom spelmannens själ, och hans ansikte begynte stråla av översvinnlig fröjd.

Den natten kunde han inte sova. Han gick ut i skogens späda grönska. Natten lång vandrade han under björkarnas skira slöjor och granarnas vårligt ljusa allvar med sång på sina läppar.

Själv sade han om den tid, som närmast följde: »Jag var så glad och stark i Herren, att jag icke kunde sova mer än 2 à 3 timmar på dygnet och kände mig aldrig trött, hur jag än arbetade.» —

Det var året 1865, och det kan gott sättas som ett märkesår i hans landsändas religiösa utvecklingshistoria.

Ty nu började Sven en brinnande strid med nya vapen. Han blev en Johannesgestalt i sin gudlösa omgivning. Med Johannes' mod och glödande nit satte han yxan till roten av det onda, som omgav honom på alla sidor. Hans predikan var brottarens, inga sirliga piruetter, ingen gråtmild sentimentalitet, men en ljungande kraft i grovt tillyxade ord. Ty det gällde att slå synd och styggelse till jorden. Mellan det gammaldags slagsvärdets fall glimmade en ursprunglig, fyndig och folklig humor, som i hög grad bidrog att fångsla åhörarnas intresse. De mest slående bilder rullades upp i hans tal, stundom vårdslöst grova, men aldrig använda för att locka fram ett skratt. Hade han väl blottat det onda i all dess vederstygglighet, då flödade hans mun av den ljuvligaste predikan om Guds oändliga nåd i Jesus Kristus. Syndens förfärliga nöd hade han själv smakat, men också nådens sötma, och vad han själv sett och hört och erfarit, det vittnade han.

Vad hade kommit åt Sven, den glade spelmannen, dryckesbrodern och brottaren?

De gamla häpnade, och ungdomen var förskräckt. Men Sven själv var icke förfärad, och han segrade. Människorna började vakna runt omkring. De lågo på sina knän på stugugolven och gräto över sina synder, medan den forne spelmannen bad sitt Fader Vår över deras huvuden. De hånfulla förstummade han med en ljungande och fyndig replik; till de sörjande talade han trösteord som en moder. Det ljusnade över norra Dal. Nya låtar klingade i bondstugorna. Även nu hade Sven slagit an tonen.

Han var redan en gammal man, när jag lärde känna honom. Vilken respekt ingav mig ej hans muskulösa och resliga gestalt. Stövlar bar han ständigt, fastän benkläderna dragits över skaften. Jag kan höra deras buller, när han på morgonen kom ned för den branta trappan till sovkammaren hemma. Han slog sig ned på träsoffan i köket, kastade upp bägge benen och lade dem i kors. Och så började konversationen om släkt och vänner och syskon i tron. Om andliga ting kretsade samtalet, tills han vänd till min mor avbröt:

»Kan du lämna sysslorna nu, Anna, så få vi tacka Herren.»

Den bön, som följde, andades tacksamhet och lugn förtröstan till Gud.

»Vill inte farbror spela en låt?» frågade vi pojkar och visade mot fiolen, som hängde på väggen.

»När jag var ung, kunde jag spela, men när Herren frälste mig, lade jag bort fiolen. Jag hade varit med om så mycken styggelse som spelman. Vad var det nu ni ville höra, gossar?»

»Tuttilu, tuttilu, tuttiludelidelu», tonade vi, så gott vi kunde.

»Å, jasad den», sade han och började vandra runt i storstugan och spela, med fiolen än under hakan, än bakom ryggen, så gammal han var.

○ Då var det fröjd i stugan.

»Ja, det är med musiken ackurat som med vattnet», sade han, när han hängde upp fiolen. »Det är en Guds gåva, men man kan också dränka sig i det.»

När kvällen kom, höll han möte i missionshuset strax intill. Precis på utsatt tid steg han upp i predikstolen med klockan i handen. Efter en lika kort som hjärtlig bön gick han på oförfalskat dalbomål löst mot synd och last, mot kortspel, dans och girighet, mot egenrättfärdighet och skrymteri. Utan omsvep sade han, vart syndens väg bar. Till trons folk talade han tröst i deras anfäktelser och strider. »Var trygg, du kära Guds barn», sade han, »Gud är med dig i lidandet. Men när hans ädelstenar slipas, får djävulen draga slipstenen, ser du. Du kan vara alldeles trygg. Herren har lovat att bevara dig. Det har du skriftligt på, och löftet är beseglat med Jesu Kristi dyra blod. Du skall bli frälst, om du håller dig till Herren. Det är ju klart som dagen.»

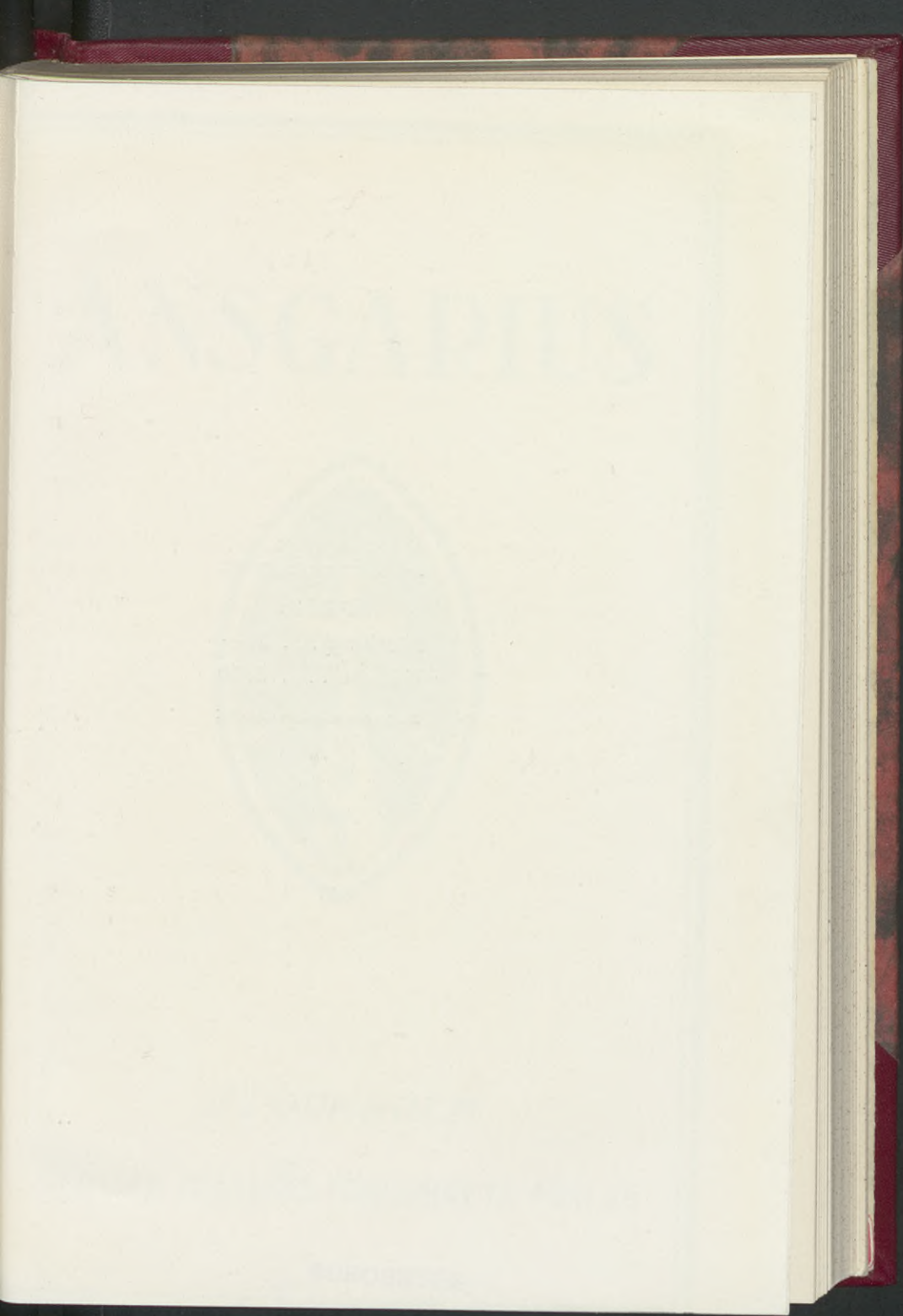
Konsten att sluta kunde han också, och det värderade vi pojkar särskilt på den tiden.

Nu vilar Sven Dalsson, — ty om honom har jag berättat — han vilar för att uppstå till sin del vid garnas ände. När den stunden är inne, skall han möta skarorna från norra Dal och kanske säga:

»Ja, där se ni själva, att vad Herren lovat, det håller han visserligen.»

INNEHÅLL.

	Sid.
<i>Ära vare Gud.</i> Av J. Nyrén	5
<i>Ökentåget.</i> Poem av Wiktor Myrén	10
<i>Missionen och den kristna kyrkan i Kina.</i> Av S. M. Fredén	12
<i>Kongofolkets framtid.</i> Av Sam. Hede	36
<i>Skuggdetaljer och klara dagar.</i> Av John Törnquist	45
<i>Nya vingårdsarbetare.</i> Av Joh. Nilson.....	58
<i>Distriktsföreståndare E. Friman.</i> Minnesteckning av J. A. Forslund	80
<i>Distriktsföreståndare Wilh. Walldén.</i> En minnesruna av J. Nyrén	83
<i>Anna Jönsson.</i> Av Eva Sköld	87
<i>Missionär Gustaf Fredrik Cederlöf.</i> Minnesruna av Karl Nelton	91
<i>Ofta på resor, ofta i faror.</i> En minnesruna över missionär N. F. Höijer, av J. Sköld	96
<i>Filmen i missionens tjänst.</i> Av K. W. Engdahl	107
<i>Bland spillbrorna av ett folk.</i> Av Karl Fries	115
<i>Där stenarna tala.</i> En vandring bland Konstantinopels bysantinska minnesmärken. Av G. Raquette....	128
<i>Bland kväkare i England.</i> Av Augustinus Keijer..	143
<i>En spelman.</i> Av Joh. Gustafsson	152

PRIS:
Klotband . . . 3:—
Karton. . . . 2:50
